

UZEMNÝ PLÁN MESTA BANSKÁ BYSTRICA

ZADANIE

OBSAH:

ÚVOD.....	1
1) DÔVODY PRE OBSTARANIE ÚZEMNÉHO PLÁNU MESTA (ÚPN MESTA)..	1
1.1. ZHODNOTENIE POUŽITELNOSTI SÚČASNÉHO ÚPN PRI FUNKČNO – PRIESTOROVEJ REGULÁCII ROZVOJA MESTA	1
1.2. PREHLAD OBJEKTÍVNYCH DÔVODOV PRE OBSTARÁVANIE ÚPN MESTA.....	3
2) URČENIE HLAVNÝCH CIEĽOV ROZVOJA ÚZEMIA A VARIANTY A ALTERNATÍVY ROZVOJA ÚZEMIA.....	4
2.1. HLAVNÉ CIELE.....	4
2.2. VARIANTY A ALTERNATÍVY ROZVOJA ÚZEMIA.....	7
3) VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA.....	8
4) POŽIADAVKY VYPLÝVAJÚCE Z NÁVRHU KÚRS 2001 A ÚPN VÚC BANSKOBYSTRICKÝ KRAJ VRÁTANE VÝSTUPOV ZO ZÁVÄZNEJ ČASTI.....	9
4.1. POŽIADAVKY NA ÚZEMNÝ ROZVOJ MESTA VYPLÝVAJÚCE ZO ZÁVÄZNEJ ČASTI KÚRS 2001.....	10
4.2. POŽIADAVKY NA ROZVOJ MESTA VYPLÝVAJÚCE ZO ZÁVÄZNEJ ČASTI ÚZEMNÉHO PLÁNU VEĽKÉHO ÚZEMNÉHO CELKU BANSKOBYSTRICKÉHO KRAJA V ZNENÍ ZMIEN A DOPLNKOV.....	10
5) ZHODNOTENIE VÝZNAMU BANSKEJ BYSTRICE V ŠTRUKTÚRE OSÍDLENIA.....	10
5.1. KONCEPCIA ÚZEMNÉHO ROZVOJA SLOVENSKA 2001.....	11
5.2. ÚPN VÚC BANSKOBYSTRICKÉHO KRAJA.....	12
5.2.1. POSTAVENIE MESTA Z HĽADISKA NADREGIONÁLNYCH A INTERREGIONÁLNYCH VZŤAHOV.....	12
5.2.2. POSTAVENIE MESTA BANSKÁ BYSTRICA V SÍDELNOM SYSTÉME BANSKOBYSTRICKÉHO KRAJA.....	12
6) POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA MESTA.....	14
6.1. ZDÔVODNENIE POŽIADAVIEK NA RIEŠENIE.....	14
6.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	15
6.3. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA MESTA Z HĽADISKA TVORBY KRAJINNO – EKOLOGICKEJ ŠTRUKTÚRY.....	15
7) ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE A PROGNÓZY.....	16
7.1. DEMOGRAFICKÁ HISTÓRIA MESTA.....	16
7.2. DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE.....	17
7.2.1. POČET OBYVATEĽOV A ICH ZLOŽENIE.....	17
7.2.2. RETROSPEKTÍVNY VÝVOJ OBYVATEĽSTVA.....	18
7.2.3. BILANCIA POHYBU OBYVATEĽSTVA MESTA BANSKÁ BYSTRICA PO R. 2001.....	18
7.2.4. VÝHLADOVÝ POČET OBYVATEĽOV.....	18
7.2.5. VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA.....	19
7.2.6. SOCIO – DEMOGRAFICKÝ POTENCIÁL.....	20
7.2.7. POTENCIONÁL PRACOVNÝCH SÍL A PRACOVNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ.....	20
7.3. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE VYPLÝVAJÚCE ZO ZÁKLADNÝCH DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJOV A PROGNÓZ.....	21

8)	OSOBITNÉ POŽIADAVKY NA URBANISTICKÚ KOMPOZÍCIU MESTA.....	21
8.1.	ZHODNOTENIE PRIESTOROVÉHO A KOMPOZIČNÉHO SYSTÉMU	21
8.2.	PRVKY PRIESTOROVEJ A KOMPOZIČNEJ ŠTRUKTÚRY.....	23
8.2.1.	HISTORICKÉ JADRO.....	23
8.2.2.	JADROVÉ ÚZEMIE MESTA.....	23
8.2.3.	PRIESTORY EXPANZIE MESTA (V 60-TYCH, 70- TYCH A 80- TYCH ROKOCH).....	24
8.3.	POŽIADAVKY NA URBANISTICKÚ KOMPOZÍCIU MESTA.....	24
9)	OSOBITNÉ POŽIADAVKY NA OBNOVU, PRESTAVBU A ASANÁCIU MESTA	26
9.1.	ZDÔVODNENIE POŽIADAVIEK.....	26
9.2.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	26
10)	POŽIADAVKY Z HĽADISKA OCHRANY TRÁS NADRADENÝCH SYSTÉMOV DOPRAVNÉHO VYBAVENIA.....	27
10.1.	STRUČNÝ POPIS TRÁS NADRADENÝCH DOPRAVNÝCH SYSTÉMOV.....	27
10.2.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	28
11)	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ROZVOJA DOPRAVNÉHO VYBAVENIA ÚZEMIA.....	29
11.1.	VONKAJŠIA DOPRAVA	29
11.1.1.	AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA A CESTNÁ SIEŤ - ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU.....	29
11.1.2.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE AUTOMOBILOVEJ DOPRAVY A CESTNEJ SIETE.....	29
11.1.3.	ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA	30
11.1.4.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ŽELEZNIČNEJ DOPRAVY.....	30
11.1.5.	LETECKÁ DOPRAVA	31
11.1.6.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE LETECKEJ DOPRAVY.....	31
11.2.	VNÚTROMESTSKÁ DOPRAVA.....	31
11.2.1.	KOMUNIKAČNÁ SIEŤ - SÚČASNÝ STAV A ZDÔVODNENIE POTRIEB RIEŠENIA.....	31
11.2.2.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE KOMUNIKAČNEJ SIETE MESTA.....	33
11.2.3.	STATICKÁ DOPRAVA.....	34
11.2.4.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE STATICKEJ DOPRAVY.....	35
11.2.5.	MESTSKÁ HROMADNÁ DOPRAVA	35
11.2.6.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE MHD.....	35
11.2.7.	NEMOTORISTICKÁ DOPRAVA.....	35
11.2.8.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE NEMOTORISTICKEJ DOPRAVY.....	36
11.2.9.	DOPRAVNÉ ZARIADENIA.....	37
11.2.10.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE DOPRAVNÝCH ZARIADENÍ.....	37
11.2.11.	ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA.....	37
11.2.12.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ŽELEZNIČNEJ DOPRAVY.....	37
12)	POŽIADAVKY Z HĽADISKA OCHRANY TRÁS NADRADENÝCH SYSTÉMOV TECHNICKÉHO VYBAVENIA.....	37
12.1	STRUČNÝ POPIS TRÁS NADRADENÝCH SYSTÉMOV TECHNICKÉHO VYBAVENIA.....	37
12.2	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	38
13)	POŽIADAVKY NA TECHNICKÉ VYBAVENIE ÚZEMIA.....	39
13.1	VODNÉ HOSPODÁRSTVO A VODOHOSPODÁRSKE ZARIADENIA.....	39
13.1.1	ZÁSOBOVANIE PITNOU A ÚŽITKOVOU VODOU.....	39
13.1.2	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	40
13.1.3	ODVÁDZANIE A ZNEŠKODŇOVANIE ODPADOVÝCH VÔD.....	40
13.1.4	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	43
13.1.5	VODNÉ TOKY A NÁDRŽE.....	43
13.1.6	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	44
13.2	ZÁSOBOVANIE ENERGIAMI.....	45
13.2.1	ZÁSOBOVANIE ELEKTRICKOU ENERGIOU.....	45

13.2.2 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	45
13.2.3 ZÁSOBOVANIE PLYNOM.....	46
13.2.4 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	46
13.2.5 ZÁSOBOVANIE TEPLOM.....	47
13.2.6 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	48
13.2.7 TELEKOMUNIKÁCIE A POŠTA.....	48
13.2.8 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	49
14) POŽIADAVKY NA OCHRANU PRÍRODY A TVORBU KRAJINY, KULTÚRNEHO DEDIČSTVA, NA OCHRANU PRÍRODNÝCH ZDROJOV, LOŽÍSK NERASTNÝCH SUROVÍN, A VŠETKÝCH ĎALŠÍCH CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A ICH OCHRANNÝCH PÁSIEM, VRÁTANE POŽIADAVIEK NA ZABEZPEČENIE EKOLOGICKEJ STABILITY ÚZEMIA	49
14.1 OCHRANA PRÍRODY A TVORBA KRAJINY.....	49
14.1.1 ŠTRUKTÚRA CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A PRVKOV.....	50
14.1.1.1 Veľkoplošné chránené územia.....	50
14.1.1.2 Maloplošné chránené územia.....	51
14.1.1.3 Navrhované chránené územia	52
14.1.1.4 Potenciálne navrhované chránené územia.....	53
14.1.1.5 Natura 2000.....	53
14.1.1.6 Chránené stromy.....	54
14.1.1.7 Lokality významné z hľadiska ochrany prírody a tvorby krajiny.....	54
14.1.2 POŽIADAVKY NA OCHRANU PRÍRODY A TVORBU KRAJINY	55
14.2. ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY	56
14.2.1 REGIONÁLNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY.....	56
14.2.2 MIESTNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY.....	56
14.2.3 POŽIADAVKY NA ZABEZPEČENIE EKOLOGICKEJ STABILITY ÚZEMIA.....	57
14.3. POŽIADAVKY Z HLADISKA OCHRANY KULTÚRNEHO DEDIČSTVA.....	58
14.3.1. STRUČNÝ POPIS KULTÚRNEHO DEDIČSTVA.....	58
14.3.2. POŽIADAVKY NA OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČSTVA.....	58
14.3.3. PAMIATKOVÁ REZERVÁCIA BANSKÁ BYSTRICA	59
14.3.4. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE OCHRANY PAMIATKOVEJ REZERVÁCIE / PR / BANSKÁ BYSTRICA.....	60
14.3.5. KULTÚRNE DEDIČSTVO NA ÚZEMÍ MESTA	60
14.3.6. POŽIADAVKY NA OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČSTVA NA ÚZEMÍ MESTA.....	61
14.3.7. ARCHEOLOGICKÉ PAMIATKY.....	62
14.3.8. POŽIADAVKY NA OCHRANU ARCHEOLOGICKÝCH PAMIAТОK.....	62
14.3.9. DOKUMENTY LIMITUJÚCE A OBMEDZUJÚCE ČINNOSTI A JAVY STANOVENÉ PRE OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČSTVA	62
14.3.10. POŽIADAVKY NA SPOLUPRÁCU PRI OCHRANE KULTÚRNEHO DEDIČSTVA	63
14. 4. OCHRANA PRÍRODNÝCH ZDROJOV, LOŽÍSK NERASTOV, CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A ICH OCHRANNÝCH PÁSIEM.....	63
14.4.1 OCHRANA VODNÝCH POMEROV A VODÁRENSKÝCH ZDROJOV.....	63
14.4.2. ZDROJE NERASTNÝCH SUROVÍN.....	64
14.4.3. POŽIADAVKY NA OCHRANU PRÍRODNÝCH ZDROJOV, LOŽÍSK NERASTOV, CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A ICH OCHRANNÝCH PÁSIEM.....	64
15) POŽIADAVKY VYPLÝVAJÚCE NAJmä ZO ZÁUJMOV OCHRANY ŠTÁTU, POŽIARNEJ OCHRANY, OCHRANY PRED POVODŇAMI, CIVILNEJ OCHRANY OBYVATELSTVA.....	65
15.1. INFORMÁCIE O POTREBE RIEŠENIA POŽIADAVIEK.....	65
15.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	65

16)	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA MESTA S PRIHLIADNUTÍM NA HISTORICKÉ, KULTÚRNE, URBANISTICKÉ A PRÍRODNÉ PODMIENKY ÚZEMIA, VRÁTANE POŽIADAVIEK NA STAVBY UŽÍVANÉ OSOBAMI S OBMEDZENOU SCHOPNOSŤOU POHYBU.....	66
16.1.	SÚČASNÝ FUNKČNO – PRIESTOROVÝ SYSTÉM.....	66
16.2.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE V NOVOM ÚPN MESTA.....	67
17)	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE BÝVANIA, OBČIANSKEHO VYBAVENIA, SOCIÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY A VÝROBY.....	68
17.1.	BÝVANIE.....	68
17.2.	OBČIANSKA VYBAVENOSŤ.....	69
17.3.	ŠKOLSTVO.....	69
17.4.	ZDRAVOTNÍCTVO.....	70
17.5.	SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ.....	70
17.6.	KULTÚRA.....	70
17.7.	VÝSTAVNÍCTVO.....	71
17.8.	OBCHODY, SLUŽBY, VEREJNÉ STRAVOVANIE.....	71
17.9.	REKREÁCIA, TURIZMUS A ŠPORT.....	72
17.10.	ZELEŇ.....	73
17.11.	VÝROBA.....	74
17.12.	POĽNOHOSPODÁRSKA VÝROBA A SLUŽBY.....	75
17.13.	LESNÉ HOSPODÁRSTVO.....	75
18)	POŽIADAVKY Z HĽADISKA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA PRÍPADNE URČENIE POŽIADAVIEK NA HODNOTENIE Z HĽADISKA PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	75
18.1.	ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	75
18.1.1.	OVZDUŠIE.....	75
18.1.2.	VODA.....	76
18.1.3.	PÔDA	76
18.1.4.	ZELEŇ.....	77
18.1.5.	RIZIKOVÉ FAKTORY.....	77
18.1.5.1	Rádioaktívita.....	78
18.1.5.2	Radónové riziko.....	78
18.1.5.3	Hluk a vibrácie.....	78
18.2	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA.....	78
18.2.1.	VŠEOBECNÉ POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA.....	78
18.2.2.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE JEDNOTLIVÝCH ZLOŽIEK ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA.	79
18.2.2.1	Požiadavky na zlepšenie kvality ovzdušia.....	79
18.2.2.2	Požiadavky na zlepšenie čistoty odpadových vôd.....	79
18.2.2.3	Požiadavky na ochranu pôdy.....	80
18.2.2.4	Požiadavky na ochranu a tvorbu zelene.....	80
18.2.2.5	Požiadavky na obmedzenie ožiarenia.....	80
18.2.2.6	Požiadavky na obmedzenie hluku a vibrácií.....	80
18.2.2.7	Požiadavky z hľadiska odpadového hospodárstva	80
18.3.	POŽIADAVKY NA HODNOTENIE PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV NÁVRHU ÚPN MESTA NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	81
19)	OSOBITNÉ POŽIADAVKY Z HĽADISKA OCHRANY PF A LPF.....	81
19.1	OSOBITNÉ POŽIADAVKY Z HĽADISKA OCHRANY PF A LPF.....	81

20)	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE VYMEDZENÝCH ČASTÍ OBCÍ , KTORÉ JE POTREBNÉ RIEŠIŤ V PODROBNOSTI ÚZEMNÉHO PLÁNU ZÓNY.....	82
20.1.	ZDÔVODNENIE POŽIADAVIEK.....	82
20.2.	POŽIADAVKY NA RIEŠENIE.....	82
21)	POŽIADAVKY NA URČENIE REGULATÍVOV PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA.....	83
21.1.	POŽADOVANÝ ROZSAH REGULATÍVOV A ICH MIERY REGULÁCIE.....	83
21.2.	POŽIADAVKY NA URČENIE ROZSAHU REGULATÍVOV.....	83
22)	POŽIADAVKY NA VYMEDZENIE PLÔCH PRE VEREJNOPROSPEŠNÉ STAVBY.....	84
22.1.	LEGISLATÍVNE ZDÔVODNENIE POŽIADAVIEK.....	84
22.2.	POŽIADAVKA NA RIEŠENIE.....	84
23)	POŽIADAVKY NA ROZSAH A ÚPRAVU DOKUMENTÁCIE ÚZEMNÉHO PLÁNU.....	85
23.1.	ČASOVÉ HORIZONTY RIEŠENIA.....	85
23.2.	POŽADOVANÝ ROZSAH A ÚPRAVA DOKUMENTÁCIE.....	85

ÚVOD

Mesto Banská Bystrica ako orgán územného plánovania, v súlade s § 16 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (Stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, zabezpečuje obstarávanie územnoplánovacej dokumentácie „Územného plánu mesta Banská Bystrica“.

Harmonogram pre zabezpečenie obstarania nového územného plánu mesta Banská Bystrica bol odsúhlasený Mestským zastupiteľstvom v Banskej Bystrici na jeho zasadnutí dňa 25. februára 2003 uzn. č. 30/2003- MsZ.

Pre zabezpečenie ÚPN mesta Banská Bystrica boli navrhované dva varianty:

- 1) súťaž návrhov ako verejnú anonymnú, ktorej výsledkom by bol výber optimálneho riešenia rozvoja mesta, resp. získanie variantných názorov na jeho formovanie a po jej ukončení a vyhodnotení súťaž na spracovateľa ÚPN mesta Banská Bystrica
- 2) obchodná súťaž, výsledkom ktorej bude priamo výber spracovateľa.

K prvému variantu sa prikláňa aj Slovenská komora architektov Bratislava, ktorá prerokovala a odobrila súťažné podmienky pre obidva varianty, ale odporučila Mestu Banská Bystrica vypísať súťaž ako súťaž návrhov.

Mestské zastupiteľstvo v Banskej Bystrici na svojom zasadnutí v decembri 2003 odsúhlasilo variant č. 2 – vypísať súťaž ako obchodnú priamo pre výber spracovateľa ÚPN mesta Banská Bystrica.

Verejná súťaž prebiehala v mesiacoch február – apríl 2004 a na zasadnutí poroty dňa 16.04.2004 bol vybraný spracovateľ územnoplánovacej dokumentácie „Územného plánu mesta Banská Bystrica“ ateliér pre výskumnú a projektovú činnosť v oblasti architektúry, územného rozvoja, ekológie a informatiky AUREX spol. s r.o. Bratislava.

Prípravné práce v rámci obstarávania územného plánu mesta Banská Bystrica obstarávateľ začal zabezpečovať v marci 2004, výsledkom ktorých je komplexná správa „Prípravné práce na novom ÚPN sídelnej aglomerácie Banská Bystrica“ doplnená na žiadosť spracovateľa ÚPD o nové skutočnosti za obdobie od 07/2003 do 08/2004.

Ďalšiu etapu v rámci obstarávania územného plánu, prieskumy a rozbor, zabezpečoval spracovateľ AUREX spol. s r.o. Bratislava. Výsledkom prieskumov a rozborov je spracovaný skutkový stav územia a prehľad o problémoch a stretoch záujmov v oblasti priestorového a funkčného využívania územia, ktoré je potrebné v územnoplánovacej dokumentácii riešiť.

Zadanie pre vypracovanie územného plánu mesta Banská Bystrica je spracované v súlade s § 20 odst. 1 stavebného zákona, v zmysle § 8 odst. 3 vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii a Metodickým usmernením obstarania a spracovania územného plánu obce vydaným Ministerstvom životného prostredia SR.

1) DÔVODY PRE OBSTARANIE ÚZEMNÉHO PLÁNU MESTA (ÚPN MESTA)

1.1. ZHODNOTENIE POUŽITELNOSTI SÚČASNÉHO ÚPN PRI FUNKČNO – PRIESTOROVEJ REGULÁCII ROZVOJA MESTA

Súčasný ÚPN aglomerácie Banská Bystrica, ktorého navrhovaná koncepcia bola dopracovaná v roku 1975 bol následne schválený uznesením vlády SSR č. 262/1976 zo dňa 15. septembra 1976. Pôvodná koncepcia tohto plánu bola preskúmaná a posúdená z hľadiska jej použiteľnosti v nových územnotechnických a hospodárskych podmienkach vzniknutých po roku 1989. Komisia expertov v roku 1995 ukončila proces preskúmania a posudzovania s výsledkom, že potvrdila použiteľnosť ÚPN s potrebou vykonania zmien a doplnkov v jeho záväznej časti. Po roku 1996 bol oficiálne zahájený proces aktualizácie ÚPN, ktorého

výsledkom sú systémové zmeny pôvodnej urbanistickej koncepcie. Celkove bolo doposiaľ spracovaných XVII. etáp Zmien a doplnkov, z ktorých v XIV. etapách bol ukončený proces aktualizácie schválením Záväznej časti týchto zmien Všeobecne záväznými nariadeniami mesta Banská Bystrica.

Z hľadiska nárastu mesta pôvodná koncepcia ÚPN vychádzala z intenzívneho rozvoja Banskej Bystrice, ktorý nastal po roku 1950, kedy sa mesto stalo jedným zo šiestich krajských miest na Slovensku. Na základe vtedajších demografických trendov a migračnej politiky bol uvažovaný nárast mesta k roku 2000 na 114 000 obyvateľov a jeho aglomerácie 128 000 obyvateľov.

V súčasnom územnom pláne urbanistický rozvoj mesta je riešený v aglomeračných vzťahoch na okolité sídla (doposiaľ ÚPN – y boli zamerané len na územie mesta). Medzi vzťahové priority, ktoré boli premietnuté do koncepcie formovania funkčnopriestorového systému mesta bola zaradená požiadavka, aby ÚPN aglomerácie Banská Bystrica ponímal v ďalšom výhľade urbanistický priestor Banská Bystrica – Zvolen ako územie, v ktorom zákonite dôjde k vyššej forme urbanizácie. Z tohto vyplynulo, že perspektívnu výstavbu usmerňovať predovšetkým do území, ktoré budú v budúcnosti kontaktne napojené na medzipriestor Banská Bystrica – Zvolen. Z hľadiska dosiahnutia priestorovej a funkčnej vyváženosti založeného urbánneho systému Banskej Bystrice boli prijaté zásady, že okrem smerovania výstavby do priestorov južnej rozvojovej osi mesta je žiadúce rozvíjať mestský organizmus aj na východ, resp. severovýchod od jadrového územia mesta. Koncepciou ÚPN boli vytvorené územnotechnické predpoklady pre rozvoj priemyslu vo väzbe na sídlo Slovenská Ľupča a plochy pre rozvoj bývania boli lokalizované do priestorov mesta – pôvodné sídla Rudlová a Sásová. V južnej rozvojovej osi boli stanovené zásady, že rozvoj bytových zón realizovať v smere západnom a južnom od založeného sídliska Fončorda po obec Badín. V údolnej nive Hrona smerom na Zvolen rozvíjať polyfunkčnú mestskú štruktúru vybavenosti, služieb a nezávadného priemyslu.

Koncepcia ÚPN rozvíja pôdorysný tvar mesta vo forme medzikruhovej výseče obopínajúci rieku Hron a Urpín. Konfigurácia terénu vytvára vejárovitý systém dolín a vyvýšených terasových útvarov s charakteristickým spádom úrodných priestorov k rieke Hron.

Rozvoj centra mesta je uvažovaný smerom na juhozápad resp. juh do priestorov Trosiek a Radvane, kde sa predpokladá rozvoj kvalitnej urbánnej štruktúry vytvárajúcej polyfunkčné prostredie. Neoddeliteľnou súčasťou koncepcie rozvoja mesta je aj riešenie kontaktného prírodného prostredia nadväzujúceho na intravilán Banskej Bystrice. Mesto je charakteristické tým, že na jeho funkčnopriestorovú štruktúru je napojený prírodný rekreačný potenciál, ktorý vytvára podmienky pre zriadenie zón krátkodobej rekreácie.

Následkom politicko – spoločenských a ekonomických zmien po roku 1989, ktoré vyvolali potrebu aktualizácie ÚPN aglomerácie Banská Bystrica realizované zmenami a doplnkami jeho záväznej časti dochádza k nasledovným zmenám pôvodnej urbanistickej koncepcie mesta:

- V oblastiach priestorovej štruktúry mesta dochádza k procesu vytvárania územnotechnických podmienok pre intenzifikáciu zástavby súčasného pôdorysu mesta (intravilánneho územia) a priestorovú expanziu rozširovaním potenciálneho územia pre výstavbu.
- Procesom priestorovej expanzie mesta dochádza k urbanistickej exploatacii okrajových zón pôdorysu mesta, ktoré vzhľadom na výškové prevýšenie mesta od centra smerom von zvyrazňujú priestorovosť kompozície (mesto rastie smerom do vyvýšených polôh, čím dochádza k postupným zmenám z úrodného systému na priestorový).
- Funkčná štruktúra mestského organizmu sa výrazne diverzifikuje procesom postupného pretvárania monofunkčných priestorov mesta na polyfunkčné zóny (južná

rozvojová os mesta, Trosky, Jesenský vršok). Existujúce priemyselné prevádzky ustupujú v prospech aktivít rozvoja dopravných služieb, servisov a komercie, navrhujú sa ďalšie lokality pre nezávadné priemyselné prevádzky a zriadenie priemyselného parku vo východnej časti mesta.

- V oblasti rozvoja bývania ustupuje výstavba bytových domov v prospech výstavby rodinných domov, navrhnuté nové lokality v okrajových častiach mesta s urbanistickou štruktúrou nízkopodlažnej zástavby vytvárajú predpoklady pre organickejšie začlenenie niektorých okrajových priestorov do krajiny (prírody) a čiastočnú elimináciu priestorotvorných defektov, ktoré vytvárajú existujúce panelové sídliská.
- V rámci aktualizácie koncepcie rozvoja turistického priemyslu dochádza ku koncepčnému doriešeniu ťažiskových aktivít centra rekreácie a cestovného ruchu Banská Bystrica – Králiky s cieľom využiť v koncepcii širšie vzťahové súvislosti tohto centra na stredisko rekreácie a cestovného ruchu Skalka.

Hodnotenie ÚPN z hľadiska použiteľnosti urbanistickej koncepcie pri koordináciách a regulácii územného rozvoja mesta je priaznivé, nakoľko celkový systém riešenia bol navrhnutý s časovým nadhľadom, ktorý obsahuje progresívne prvky funkčnopriestorového usporiadania územia mesta v kontexte na zámer vytvorenia z Banskej Bystrice základ budúceho Metropolitného centra stredného Slovenska.

Pôvodný ÚPN (hlavne oblasť členenia ÚPN na záväznú časť) v území, ktoré nebolo aktualizované zmenami a doplnkami vyvoláva určité problémy pri regulácii výstavby objektov a taktiež dokumentácia nespĺňa v plnom rozsahu požiadavky súčasnej legislatívy. Tento legislatívny nedostatok mesto Banská Bystrica, ako orgán územného plánovania riešilo zabezpečením vyhotovovania zmien a doplnkov, čo do určitej miery predlžovalo proces územnej a priestorovej koordinácie pri usmerňovaní investičnej činnosti.

1.2. PREHLAD OBJEKTÍVNYCH DÔVODOV PRE OBSTARÁVANIE ÚPN MESTA

Okrem vyššie preukázaných problémov existuje celý ďalší rad objektívnych dôvodov pre obstaranie územného plánu, ktoré sú:

- **Nová spoločensko – politická situácia, čím boli vyvolané zmeny nového územno – správneho členenia Slovenska.**
- **Zmeny sociálno – ekonomické a majetkovoprávne vzťahy – vyvolávajúce potrebu vytvorenia legislatívnych podmienok v oblasti vlastníckych vzťahov pre územnú lokalizáciu komplexného rozvoja funkčno – priestorovej štruktúry mesta.**
- **Objektívne tendencie v premenách sídelnej štruktúry Slovenska zhotovené v komplexnom územnom rozvoji Slovenska (KÚRS 2001) a v ÚPN VÚC Banskobystrického kraja a zosúladenie ÚPN mesta s týmito koncepciami resp. získať nové podnety na zapracovanie do týchto dokumentov z hľadiska potrieb mesta s cieľom nadviazania na nadradené sídelné vzťahy.**
- **Zosúladenie rozvojových potrieb mesta s rezortnými koncepciami s dôrazom na dopravnú infraštruktúru riešiacu širšie dopravné vzťahové súvislosti (napojenie mesta na diaľničný systém a rýchlostné komunikácie).**
- **Reštrukturalizácia funkčno – priestorového systému mesta v závislosti na zmenách podmienok formovania hospodárskej základne mesta.**
- **Zmenené princípy formovania mesta v oblasti spoločenskej vybavenosti, sociálnej infraštruktúry, dopravného a technického vybavenia.**

- Zmeny v územnosprávnom priestore mesta vyvolané odčleňovaním obcí od mesta (v roku 1990 – odčlenené Kynceľová, Nemce a Vlkanová a v roku 1992 – Malachov a Hronsek).
- Vytvorenie koncepčných predpokladov pre aktivizáciu synergie vzťahov medzi mestom a sídlami záujmového územia s dôrazom na riešenie problémov v oblasti cestovného ruchu, kooperácie pri tvorbe a zakladaní priemyselných a technologických parkov regionálneho významu a pri formovaní urbánnej štruktúry, ktorá bude funkčne a priestorove prepájať mesto na strategický medzimestský priestor (ťažiskové územie) Banská Bystrica – Zvolen.
- Overenie koncepčných názorov na formovanie urbánnej štruktúry, ktoré vznikli v priebehu platnosti súčasného ÚPN aglomerácie Banská Bystrica v dokumentoch riešiacich územnú problematiku mesta.
- Prehodnotenie pôvodných koncepcií súvisiacich s riešením problematiky základného komunikačného systému mesta a koncepcií riešiacich rozvoj technického vybavenia mesta.
- Preskúmanie disponibility pôvodne navrhnutých plôch na rozvoj funkčnopriestorového systému mesta.
- Pri tvorbe koncepcie nového ÚPN overiť možnosti a odporučiť vhodné riešenia, aby navrhovaným funkčno – priestorovým usporiadaním územia nedochádzalo k poškodzovaniu záujmov ochrany prírody a krajiny a taktiež aby boli v maximálnej miere vhodne využitý krajinný – ekologický potenciál riešeného ako aj celého záujmového územia.

2. URČENIE HLAVNÝCH CIEĽOV ROZVOJA ÚZEMIA A VARIANTY A ALTERNATÍVY ROZVOJA ÚZEMIA

2.1. HLAVNÉ CIELE

Prvú skupinu rozvojových priorít mesta predstavujú koncepčné otázky riešenia širších vzťahových súvislostí a to jednak v úrovni vzťahov:

- A) Mesto a nadradený sídelný systém a jeho doprava.
- B) Mesto a regionálny rozvoj.

Napriek tomu, že mesto Banská Bystrica so svojim záujmovým územím (aglomeračným) je prirodzeným prevádzkovo vzťahovým ťažiskom prevažnej časti stredného Slovenska, cez ktoré prechádza historicky vyformovaná medzinárodná vzťahová os sever – juh daná existenciou dvoch významných aglomerácií situovaných na tejto osi a to aglomerácie Krakovskej a Budapeštianskej a os Katovice – Budapešť, dopĺňujúca severo – južné vzťahy, nie sú tieto územné danosti zohľadnené v ÚPD koncepcie územného rozvoja Slovenska – KÚRS 2001. Preto pri riešení ÚPN mesta Banská Bystrica je potrebné zvážiť a v prípade akceptácie následne do návrhu premietnuť nasledovné požiadavky:

- pre zabezpečenie naplnenia bodu 2.3. záväznej časti KÚRS 2001 – prepojenie Žilinsko – Martinského a Banskobystricko – Zvolenského ťažiska osídlenia – je potrebné uvažovať s trasovaním severojužného prepojenia cez ťažiská osídlenia týchto území t.j. v trase Turčianske Teplice - Banská Bystrica – Zvolen
- severo – južné prepojenie trasy E 77 viesť stredom Slovenska cez Banskobystricko – Zvolenské ťažisko osídlenia
- východo – západné prepojenie Banskej Bystrice s hlavným mestom SR uvažovať podľa nového projektu diaľnic a rýchlostných ciest v trase rýchlostnej komunikácie Trnava – Nitra – Zvolen - Banská Bystrica
- vysokorýchlostnú trať viesť ako prepojenie sídel Bratislava – Nitra - Banská Bystrica – Poprad – Košice.

Pri formovaní urbánnej koncepcie Banskej Bystrice z hľadiska regionálnych vzťahov v novom ÚPN je potrebné zohľadňovať existujúce súvislosti priestorovej geografie (logistiky) založenej sídelnej sústavy stredného Slovenska ako aj histórie vzťahov, z ktorých rezultuje, že Banskú Bystricu treba rozvíjať ako súčasť existujúceho, vývojom vytvoreného prirodzeného sídelného ťažiska - terciárne centrum v súčinnosti a koordinácii s mestami Zvolen, Sliač ako aj sídlami tvoriacimi aglomeračné zázemie tohto ťažiska.

Ďalej, pri rozvojovej koncepcii mesta sledovať cieľ vytvorenia multifunkčného urbánneho prostredia, ktoré bude aktívne pôsobiť vo vzťahoch medzi mestom a záujmovým územím využívajúc potenciál založenej rekreačnej štruktúry lokalizovanej v kontaktnom priestore Banskej Bystrice. Priamou funkčnou a priestorovou vzťahovou previazanosťou mesta a záujmového územia sa vytvoria predpoklady pre aplikáciu vyššej kvality urbanistického riadenia a usmerňovania, ktorá zvýši variantnosť možností lokalizácie jednotlivých aktivít pri formovaní funkčnopriestorovej štruktúry organizmu mesta a jeho zázemia.

Do formulácie koncepcie širších vzťahov v novom ÚPN je žiadúce zapojiť existujúcu potrebu doriešenia vzťahu medzi mestom Banská Bystrica a jeho mestskými lesmi, ktoré predstavujú značný rekreačný potenciál lokalizovaný v širšom záujmovom území mesta (k.ú.Harmanec).

Ďalšiu dôležitú vzťahovú súvislosť, ktorú je potrebné rozvíjať v rámci koncepcie širších vzťahov predstavuje funkčnopriestorový vzťah medzi centrom rekreácie Banská Bystrica – Králiky a strediskom CR Skalka.

Druhá skupina rozvojových priorít súvisí s riešením problematiky koncepcie rozvoja funkčného a priestorového systému mesta, ktorý vplyvom špecifickej morfogógie mesta vytvára jedinečnú priestorovú charakteristiku územia. V koncepcii riešenia nového ÚPN mesta by tento efekt priestorovej jedinečnosti Banskej Bystrice by mal byť využitý na dosiahnutie čo najorginálnejšieho urbánneho usporiadania územia jeho dopravného a technického vybavenia. Hlavným motívom tvorby by nemalo byť hľadanie rozdielnosti v koncepcii riešenia oproti dlhodobo formovanému urbánnemu systému, ale skôr nájdenie všetkých pozitívnych javov v organizme mesta, na základe ktorých perspektívny rozvoj usmerňovať a ďalej stavať.

Naznačené strategické rozvojové zámery v novom ÚPN by mali byť zrealizované v rámci urbanistických princípov riešenia funkčného usporiadania územia a jeho priestorového stvárnenia v kompozícii mesta prostredníctvom regulatívov.

Jedným zo zámerov je , aby ÚPN mesta bol otvoreným systémom riešenia priestorových vzťahov, definovania princípov a zásad rozvoja mesta, no na druhej strane je potrebné určiť hlavné ciele rozvoja obsahujúce smerovania vyváženého vývoja mestského organizmu ako z hľadiska potrieb riešenia širších súvislostí tak aj z hľadiska potrieb vnútorného rozvoja mesta. Pre riešenie nového ÚPN sú navrhnuté tieto ciele rozvoja v oblasti koncepcie:

- **Návrhom územnoplánovacích väzieb mesta a záujmového územia vo vzťahu ku Koncepcii územného rozvoja Slovenska ÚPN VÚC Banskobystrického kraja a rezortným koncepciám navrhnúť optimálne riešenie prípadne prehodnotiť možnosti zmeny riešenia napojenia na nadradený dopravný systém SR vyplývajúcej z postavenia Banskej Bystrice v sídelnom systéme Slovenska ako aj z objektívnych potrieb vytvárania podmienok uváženou koncepciou dopravnej vybavenosti stimulujúcich rozvoj mesta a regiónu a poukázať na koncepčné prínosy tohto riešenia do dopravnej siete Slovenska.**
- **Prehĺbiť a usmerniť koncepčné zámery ale aj limity a lokálne obmedzenia vyplývajúce z nadradených územnoplánovacích dokumentácií z jej záväzných častí a z ostatných územnoplánovacích podkladov a odvetvových (rezortných) koncepcií.**

- Navrhnuť koncepciu funkčnopriestorových zásad pre formovanie Banskej Bystrice ako hlavného pólu Banskobystricko – Zvolenského ťažiska osídlenia – terciárne centrum.
- Stanoviť návrhom koncepcie v úrovni aglomeračných väzieb mesta územnotechnické a priestorové zásady usporiadania územia sledujúce vytvorenie multifunkčného prostredia mesta a jeho záujmového územia, pre ktoré existujú objektívne danosti – existujúci sídelný a rekreačný potenciál.
- Navrhnuť dlhodobý rozvoj územnopriestorovej koncepcie Banskej Bystrice, ktorý bude zohľadňovať v riešení všetky stupne územno – sídelných väzieb, topografiu mesta, funkčnopriestorový systém, urbanistickú charakteristiku mestského pôdorysu a špecifické kompozičné danosti založeného priestorového systému mesta.
- Určiť záväzné regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia mesta v rozsahu jeho katastra a získať námety riešenia na podnety do zapracovania koncepcie vyšších stupňov územnoplánovacích dokumentácií.
- Navrhnuť koncepciu zabezpečenia územia mesta dopravnou a technickou vybavenosťou, s preukázaním objektívnej potreby prepojenia tejto koncepcie na záujmové územie mesta resp. aglomeračné.
- Vytvoriť územné predpoklady pre rozvoj základných a nadstavbových funkcií – aktivít mesta v oblasti bývania, vybavenosti všetkých druhov a stupňov výroby, technológie a výskumu, rekreácie a zotavenia.
- Navrhnuť podmienky zachovania účinnej ochrany a primeraného začlenenia historicko – kultúrnych, stavebných a technických hodnôt reprezentovaných mestskou pamiatkovou rezerváciou, historickým jadrom, pôvodnými historickými jadrmi pričlenených obcí do mestského organizmu a ostatnými solitérnymi objektmi mesta.
- Navrhnuť podmienky a opatrenia na sanáciu urbánnych štruktúr zástavby a nevhodne a neprimerane využívaných častí krajiny.
- Určiť zásady a možnosti činnosti v území a racionálneho využívania prírodných zdrojov tak, aby sa neprekročilo únosné zaťaženie územia, zabezpečil trvale udržateľný rozvoj mesta a aby sa vytvárala a udržiavala ekologická stabilita krajiny na jeho katastrálnom území.
- Vytvoriť podmienky pre zachovanie a rozvíjanie identity mesta s rešpektovaním založeného priestorového a kompozičného systému s využitím fenoménu topografických daností územia, prírodných a krajinných charakteristík a zvláštností pôdorysného usporiadania mesta.
- Navrhnuť podmienky tvorby kvalitného životného prostredia v meste a v jeho jednotlivých zónach.
- Vymedziť chránené územia a ochranné pásma a navrhnuť spôsob zabezpečenia ochrany prírody, tvorby krajiny, biodiverzity a ekosystémov.
- Vymedziť plochy pre verejnoprospešné stavby a tým vytvoriť legislatívne podmienky pre ich následnú realizáciu.
- Návrh poradia výstavby a ostatných podmienok využívania územia.
- Vytvorenie podmienok pre koordináciu aktivít a riešenie územných konfliktov a stretov záujmov – stanovením hierarchie hodnôt funkčnopriestorového systému mesta.

2.2. VARIANTY A ALTERNATÍVY ROZVOJA ÚZEMIA

Územný plán mesta a jeho vypracovanie bude vychádzať z ustanovení § 21 –22 Stavebného zákona. Koncept územného plánu bude sa spracovávať v koncepčných variantoch, s ich následným prerokovaním podľa § 21 odst. 3,6,7,9, výsledkom ktorého bude vybraná najvhodnejšia alternatíva koncepcie územného rozvoja. Návrh územného plánu mesta bude vypracovaný podľa výsledkov prerokovania konceptu a na základe pokynov obstarávateľa ako invariantný.

V rámci ÚPN mesta Banská Bystrica je potrebné riešiť dva základné varianty systému rozvoja mesta a to:

- a) **tvz. variant reálny** založený na reálnych prognózach vývoja obyvateľstva, hospodárstva, dopravy a technickej infraštruktúry, sociálnej i kultúrnej sféry, ako aj reálnych predpokladoch ochrany a tvorby životného prostredia, najmä s ohľadom na predpokladanú náročnosť investícií v návrhovom období
- b) **tvz. variant ideálny (potenciálny)** zohľadňujúci celý územný potenciál mesta zameraný na riešenie ideálneho fungovania mestského organizmu v rámci tohto potenciálu, prípadne zohľadňujúci aj z dnešného pohľadu zdanlivo „nereálne“ zámery v území, vyžadujúce vyššie investície vo väčšom časovom rozpätí.
- c) **pre oba rozvojové systémy je potrebné zvoliť najvhodnejšiu alternatívu funkčno priestorového usporiadania územia resp. formovania pôdorysu mesta**

Jeden variant predstavuje radiálny model urbanizovania mesta s dvoma hlavnými urbanizačnými osami na juhu a východe intravilánu. Tento model rozvíjania pôdorysu mesta akceptuje pôvodný systém urbanizácie, ktorý sa postupnou expanziou stredovekej zástavby jadrového územia pretváral na radiálny systém. Cieľom riešenia tohto variantu je overiť navrhovaný spôsob urbanizácie z hľadiska vhodnosti jeho implementácie do urbánneho ako aj krajinného prostredia a vhodnosť tohto systému z hľadiska nadradených potrieb širšej priestorovej a rozvojovej stratégie mesta.

Druhým variantom je koncentricko – radiálny model formovania pôdorysu mesta s prioritným využitím potenciálnych plôch medzi založenými urbanizačnými osami. Cieľom tohto variantu je dosiahnuť kompaktnější pôdorys územia mesta s vyšším stupňom urbánnosti.

Následne je pre jednotlivé varianty z hľadiska rozvojového programu mesta potrebné :

- d) **zabezpečiť dostatok rozvojových plôch pre rozšírenie a skvalitnenie mestských funkcií v súvislosti s predpokladaným nárastom obyvateľstva v návrhovom (výhládovom) období a to najmä plôch**
  - bývania
  - občianskeho vybavenia
  - rekreácie a športu
  - výroby
- e) **preukázať pre tento rozvoj možnosť zabezpečenia dostatočného dopravného technického vybavenia, ako aj primeraného zastúpenia plôch zelene a plôch oddychu**
- f) **preukázať možnosť zabezpečenia takéhoto rozvoja bez ohrozenia jednotlivých zložiek životného prostredia a ekológie, ako aj pri zabezpečení ochrany kultúrneho – historického fondu mesta**
- g) **zvýšiť takto navrhnutým rozvojom celkovú kvalitu životného prostredia pre obyvateľov i návštevníkov mesta a chrániť ich pred nepriaznivými vplyvmi vhodnou priestorovou organizáciou územia a vhodným využívaním funkčných plôch**
- h) **zlepšiť najmä dopravné podmienky v meste so zvláštnym zameraním na statickú dopravu**

- i) formovať obraz územia mesta v tradičnej mierke jestvujúcich štruktúr s dôrazom na jedinečnosť územia**

3) VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA

V koncepcii nového územného plánu by mal byť naďalej uplatňovaný princíp z predchádzajúcej územnoplánovacej dokumentácie t.j. aplikácia širšieho priestorového formovania urbánnej štruktúry. Je preukázateľné, že urbánnou expanziou došlo k previazaniu organizmu mesta v oblastiach funkčnopriestorového a technického usporiadania územia s týmito okolitými sídlami: Slovenská Lupča, Selce, Nemce, Kynceľová, Špania Dolina, Tajov, Králiky, Malachov, Pršany, Baďín, Vlkanová a Hronsek.

Základ vymedzenia územia na riešenie bude tvoriť katastrálne územie mesta, ktoré sa skladá z 9- tich platných katastrálnych území, na ktorom mesto vykonáva samosprávu. Podľa § 4 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov okrem iného podľa odst.i) obstaráva a schvaľuje územnoplánovaciu dokumentáciu. Do týchto 9-tich platných katastrálnych území sú integrované pôvodné katastrálne územia nasledovne:

1) Banská Bystrica + Majer	6) Šalková
2) Sásová + Rudlová	7) Senica
3) Radvaň + Kráľová + Iliaš	8) Kostiviarska + Jakub
4) Podlavice + Skubín	9) Uľanka
5) Kremnička + Rakytovce	

Celé katastrálne územie mesta bude v územnom pláne riešené v mierke 1: 10 000, v podrobnostiach priestorového usporiadania a funkčného využívania územia dané mierkou, vrátane rozhodujúcich zariadení verejného dopravného a technického vybavenia s viažanosťou na mestské časti a urbanistické obvody podľa nasledovnej tabuľky:

katastrálne územie	por. číslo MČ	Názov mestskej časti (pôvodné kastr. územie)	Číslo UO podľa ŠÚ SR	Kód UO	urbanistický obvod	charakter UO
Banská Bystrica	01	Banská Bystrica	01	20106 5 0	Banská Bystrica – historické jadro	O
			02	20107 3 0	Pri parku	V
			03	20108 1 1 20108 1 2	Mesto - sever	O
			04	20109 0 0	Rudlovský potok	O
			08	10113 8 0	Nemocnica	V
			09	20114 6 1 20114 6 2	Mesto - východ	P
			11	20116 2 0	Stará Kopa – Turička	L
			12	20117 1 0	Uhlisko	O
			13	20118 9 0	Smrečina	P
			14	20119 7 0	Sídlisko SNP	O
			15	20120 1 1 20120 1 2	Urpín	R
			21	20126 0 0	Štiavničky	R,V
			22	20127 8 0	Školský areál – nová nemocnica	V
			24	20129 4 1 20129 4 2	Vysielač	Z
			46	28041 1 0	Graniar	O
			47	28042 9 1 28042 9 2	Trieda Hradca Kráľové	O
Radvaň	02	Iliaš	16	20121 9 0	Vartovka	L
Kostiviarska	03	Jakub	39	20144 8 0	Jakub	N
Kostiviarska	04	Kostiviarska	03	20108 1 1 20108 1 2	Mesto - sever	O
			24	20129 4 1 20129 4 2	Vysielač	Z
			40	20145 6 0	Kostiviarska	N
Radvaň	05	Kráľová	18	20123 5 0	Kráľová	P
			19	20124 3 0	Radvaň	O
			27	20132 4 0	Pršany	X

Kremnička	06	Kremnička	33	20138 3 0	Kremnička	N
Banská Bystrica	07	Majer	10	20115 4 0	Majer	P
Podlavice	08	Podlavice	23	20128 6 1 20128 6 2	Podlavice - Skubín	O
Radvaň	09	Radvaň	15	20120 1 1 20120 1 2	Urpín	R
			17	20122 7 0	Stará Radvaň	D
			19	20124 3 0	Radvaň	O
			20	20125 1 1 20125 1 2	Stará Fončorda	O
			25	20130 8 0	Fončorda - Internátna	O
			26	20131 6 0	Fončorda - Tulska	O
			28	20133 2 0	Suchý vrch	R
			30	20135 9 0	Nemecký vrch	L
			31	20136 7 0	Mútno - Králiky	R
			47	28042 9 1 28042 9 2	Trieda Hradca Králové	O
Kremnička	10	Rakytovce	34	28045 3 0	Fončorda - Mládežnícka	O
Sasová	11	Rudlová	07	20139 1 0	Rakytovce	N
Sasová	12	Sasová	49	20112 0 0	Rudlová I	O
			05	28044 5 0	Rudlová II	O
			06	20110 3 0	Sasová I	O
Senica	13	Senica	09	20111 1 0	Dolina Bravanovo	L
			48	28043 7 0	Sasová II	O
			09	20114 6 1 20114 6 2	Mesto - východ	P
			36	20141 3 0	Senica	P
Podlavice	14	Skubín	23	20128 6 1 20128 6 2	Podlavice - Skubín	O
			29	20134 1 0	Pod Suchým vrchom	
Šalková	15	Šalková	35	20140 5 0	Šalková	N
Uľanka	16	Uľanka	41	26642 6 0	Uľanka	N

Grafická príloha – Schéma riešeného a záujmového územia mesta Banská Bystrica

4) POŽIADAVKY VYPLÝVAJÚCE Z NÁVRHU KÚRS 2001 A ÚPN VÚC BANSKOBYSSTRICKÝ KRAJ VRÁTANE VÝSTUPOV ZO ZÁVÄZNEJ ČASTI

Základné postavenie mesta Banská Bystrica v rámci územia SR, určuje Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 schválená uzn. vlády SR č. 1033, dňa 31.10.2001, ktorej Záväzná časť bola vyhlásená nariadením vlády SR č. 528 / 2002 Z.z. zo dňa 14.08.2002. Pre oblasť nadregionálnych a interregionálnych vzťahov záväzné zásady pre funkčné a priestorové usporiadanie územia mesta určuje záväzná časť ÚPN VÚC Banskobystrického kraja.

Do zadania sú zapracované zásady a regulatívy zo záväzných častí oboch nadradených dokumentov (KÚRS 2001 a ÚPN VÚC Banskobystrický kraj), ktoré súvisia s návrhom konkrétneho riešenia funkčnopriestorového usporiadania Banskej Bystrice a jej vzťahových súvislostí, tak ako sú uvedené v prílohe 1 a 2 Zadania.

Problematika riešenia širších vzťahových súvislostí mesta v novom ÚPN predstavuje hlavný rámec problémov resp. dominantné požiadavky z hľadiska perspektívnych rozvojových potrieb Banskej Bystrice, ktoré sú vyvolané neadekvátnym rozvojom nadradenej dopravnej infraštruktúry v strednej časti Slovenska vo vzťahu k potenciálu územia a jeho významu v sídelnom systéme SR. Z tohto dôvodu je potrebné, aby v rámci riešenia širších vzťahov nového ÚPN mesta boli konkretizované v oblasti nadradeného dopravného vybavenia jeho jednotlivé prvky v intenciách všeobecných požiadaviek uvedených v hlavných cieľoch rozvoja územia.

5. ZHODNOTENIE VÝZNAMU BANSKEJ BYSTRICE V ŠTRUKTÚRE OSÍDLENIA

Mesto Banská Bystrica s aglomeračným územím je jedným z prirodzených prevádzkovo vzťahových ťažísk stredného Slovenska. Prioritné postavenie v širších vzťahových osiach mesta majú medzinárodná os sever – juh, historicky vyformovaná spojnicou Krakow – Budapešť a os Katovice – Budapešť. Širší vzťahový systém mesta dotvárajú rozvojové osi prebiehajúce vo východo – západnom smere, z ktorých jedna je tvorená sídelnými centrami severného Slovenska a druhá z hľadiska polohy má priebeh stredným a južným Slovenskom. Banská Bystrica je hlavným sídelným pólom Banskobystricko – Zvolenského ťažiska osídlenia, ktoré spolu so Žilinsko – Martinským ťažiskom osídlenia a Liptovskomikulášsko – Ružomersko – Dolnokubínskym ťažiskom osídlenia vytvárajú trojuholník sídelných vzťahov (trojuholník gravitačných sídelných sietí) s diferencovanou funkčnou profiláciou.

Banská Bystrica sa profiluje ako mesto, ktoré má potenciál na rozvoj cestovného ruchu a služieb podobne ako aglomerácia Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Dolný Kubín a prirodzene Krakov. Naproti tomu mesto Žilina sa profiluje skôr ako mesto s potenciálom sekundárneho sektora. Z naznačenej priestorovej situácie sídelnej štruktúry a jej diferencovanej funkčnej profilácie vychádza z hľadiska aglomeračných väzieb pre Banskú Bystricu rovnako dôležitý vzťah na Liptov, Tatry a Krakov, ako je vzťah Banskej Bystrice k Martinsko – Žilinskej aglomerácii.

Koncepciu formovania Banskej Bystrice z pozície širších vzťahov v novom ÚPN sídelnej aglomerácie, je potrebné odvodzovať z existujúcich súvislostí, priestorovej geografie (logistiky) založenej sídelnej sústavy na strednom Slovensku ako aj histórie vzťahov. Z toho rezultuje, že je potrebné naďalej rozvíjať Banskú Bystricu ako súčasť existujúceho, vývojom vytvoreného prirodzeného prevádzkovo – funkčného ťažiska (terciálne centrum) stredného Slovenska, v súčinnosti s mestom Zvolen, Sliač ako aj sídlami tvoriacimi aglomeračné zázemie tohto ťažiska.

Význam Banskej Bystrice v štruktúre osídlenia je oficiálne zakotvený v Koncepcii územného rozvoja Slovenska 2001 – územnoplánovacieho dokumentu celoštátneho stupňa a ÚPN VÚC Banskobystrického kraja. Oba dokumenty vytvárajú základné predpoklady pre usmerňovanie aktivít s územnopriestorovými prejavmi relevantnými pre celoštátnu a regionálnu úroveň na úrovni územia kraja.

5.1. KONCEPCIA ÚZEMNÉHO ROZVOJA SLOVENSKA 2001.

V tomto územnoplánovacom dokumente v súlade so stavebným zákonom je ustanovené usporiadanie a hierarchizácia sídelnej štruktúry osídlenia a jej prvkov (centra osídlenia, ťažiska osídlenia a rozvojové osi).

Mesto Banská Bystrica je podľa Sčítania ľudu z roku 2001 s počtom 83 056 obyvateľov šiestym najľudnatejším mestom a v sídelnom systéme SR zastáva jedno z najvýznamnejších a popredných miest, čo bolo vyjadrené aj v KÚRS 2001 v hodnoteniach a postavení centier a ťažísk osídlenia.

Centrá osídlenia boli v KÚRS 2001 hodnotené ako terciárne centrá, t.j. ako centrá zabezpečujúce potrebu obsluhy obyvateľov sociálnou infraštruktúrou a to ako pre vlastné mesto, tak aj pre jeho zázemie. Hodnotené obce SR boli podľa zastúpenia vybraných druhov zariadení sociálnej infraštruktúry rozdelené do piatich skupín, v rámci ktorých bolo mesto Banská Bystrica zaradené do prvej podskupiny prvej skupiny. V prvej podskupine prvej skupiny sa nachádzajú štyri najväčšie mestá, ktoré plnia funkciu krajských miest. Túto funkciu plnili aj v období do reorganizácie štátnej správy v šesťdesiatych rokoch. V tejto podskupine sú zaradené mestá medzinárodného a celoštátneho významu a spolu s Banskou Bystricou sú tu aj mestá Nitra, Prešov a Žilina.

Ťažiská osídlenia chápe KÚRS 2001 ako „efektívne fungujúce a funkčne komplexné aglomerácie“, ktoré by „mali plniť funkciu akýchsi akceleratorov všeobecného rozvoja“ a rozvíjať sa „na základe partnerských vzťahov medzi jednotlivými mestami ako aj medzi mestami a ich zázemím – vidieckym priestorom“. V tomto zmysle navrhuje podporovať vytváranie ťažísk osídlenia v sídelnej sieti Slovenska v niekoľkých úrovniach.

Mesto Banská Bystrica je centrom Banskobystricko – Zvolenského ťažiska osídlenia prvej úrovne, ktoré je v rámci tejto úrovne zaradené do tretej skupiny spolu s Žilinsko – Martinským. Významovo sú pred touto skupinou iba dve najväčšie ťažiská osídlenia SR, a to Bratislavsko – Trnavské a Košicko – Prešovské ťažiská osídlenia.

Rozvojové osi chápe KÚRS 2001 ako „súčasť tvorby vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry“, ktoré „podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka, vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na

sídlnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a enviromentálnych súvislostí“.

Mesto Banská Bystrica leží podľa KÚRS 2001 na križovatke Zvolensko – Turčianskej rozvojovej osi Zvolen - Banská Bystrica – Turčianske Teplice – Martin (návrh v úseku Banská Bystrica - Martin), ktorá je rozvojovou osou prvého stupňa a Hornopohronskej rozvojovej osi Banská Bystrica – Brezno – Telgárt , ktoré je rozvojovou osou druhého stupňa.

5.2.ÚPN VÚC BANSKOBYSSTRICKÉHO KRAJA

V danom ÚPN je zakotvené postavenie mesta z hľadiska formovania nadregionálnych a interregionálnych ako aj postavenie mesta v sídelnom systéme Banskobystrického kraja.

5.2.1. POSTAVENIE MESTA Z HĽADISKA NADREGIONÁLNYCH A INTERREGIONÁLNYCH VZŤAHOV.

Mesto Banská Bystrica je administratívno – správnym centrom kraja a okresu a predstavuje jedno z najvýznamnejších centier SR. Ako také je aj rozhodujúcim prvkom pri formovaní nadregionálnych a interregionálnych vzťahov celého Banskobystrického kraja.

Banskobystrický kraj predstavuje v súčasnosti značne vnútorne diferencovaný hospodársky a sídelný systém. Táto diferenciácia vychádza predovšetkým z hospodárskych, ekonomických a demografických faktorov. V kraji možno sledovať výrazné severo – južné rozdiely hospodárskych síl a v demografickom vývoji. Napriek nepriaznivejšej dopravnej dostupnosti severnej časti kraja, a teda aj mesta Banská Bystrica, je táto časť rozvinutejšia a má väčšie predpoklady ďalšieho rastu. Je to podmienené najmä prítomnosťou mesta Banská Bystrica a Banskobystricko – Zvolenskej aglomerácie – ťažiska osídlenia, celoštátneho až medzinárodného významu, ktorého je mesto jadrovým územím.

Z pohľadu medzinárodného dopravného priameho napojenia, mesto Banská Bystrica v severo – južnom smere leží na medzinárodnej cestnej trase E 77 (Varšava – Krakov – Budapešť), ktorú tvoria v sieti SR cesty I. triedy č. 59 č. 66.

Južne od mesta prechádza Banskobystrickým krajom medzinárodná cestná trasa E 571 (Bratislava – Košice), ktorú tvoria v sieti SR cesty I. triedy č. 65 a 50 E 572 (Trenčín - Žiar n/ Hronom) v sieti SR cesta č. 50.

Základom železničnej kostry Banskobystrického kraja sú trate celoštátneho (až medzinárodného) významu, tvz. „Južný ťah“ zaradený do doplnkovej siete TINA (Leopoldov – Nové Zámky – Kozárovce – Zvolen – Lučenec – Košice), na území kraja traťové úseky č. 150 a č. 160, trať Zvolen – Kremnica / Banská Bystrica – Vrútky (traťové úseky č. 171 a 172), trať Zvolen - Banská Bystrica – Margecany – (traťový úsek č. 170) a trať Zvolen – Šahy – Štúrovo (traťový úsek č. 153).

Dopravný systém dopĺňa letisko Sliač, zaradené do kategórie medzinárodných letísk

Pre Banskobystrický kraj bude významné rozvíjanie ťažísk osídlenia na spojniciah Katowickej a Krakowskej aglomerácie v Poľskej republike s Budapešťanskou aglomeráciou v Maďarskej republike.

5.2.2. POSTAVENIE MESTA BANSKÁ BYSTRICA V SÍDELNOM SYSTÉME BANSKOBYSSTRICKÉHO KRAJA.

Podľa územného plánu veľkého územného celku Banskobystrického kraja v znení jeho zmien a doplnkov „ je potrebné perspektívny rozvoj mesta a jeho spádového územia riešiť v kontinuite s rozvojom Stredoslovenského regionálneho centra“, ktoré tvoria tri základné územné a funkčné zložky:

- ťažiskový priestor vymedzený urbanizovanou osou Zvolenskej kotliny, ktorú tvoria mestá Banská Bystrica, Zvolen, Sliač a sídla ležiace priamo v tejto osi a sú urbanisticky viazané na mestské štruktúry. V okrese Banská Bystrica sú to obce Slovenská Ľupča, Badín, Vlkanová a Hronsek.

- metropolitný útvar, do ktorého sú v rámci okresu Banská Bystrica zaradené aj všetky ostatné obce okresu
- priame zázemie regionálneho centra bude tvoriť širšie územie dopĺňajúce funkčné väzby priestoru o sekundárne prírodné a civilizačné aktivity. Tento priestor je limitovaný dojazdovou vzdialenosťou cca 30 až 45 minút a presahuje hranice okresu Banská Bystrica.

V meste Banská Bystrica žije viac ako 75 % obyvateľov okresu Banská Bystrica, čo poukazuje na vysokú mieru urbanizácie.

Banská Bystrica – sídlo kraja – patrí do kategórie centier celoštátneho až medzinárodného významu. Tvorí severný pól Stredoslovenského regionálneho centra s koncentráciou regionálnych, nadregionálnych aj celoštátnych aktivít. Samotné mesto predstavuje kompaktnú urbanistickú štruktúru, doplnenú pridruženými satelitnými útvarmi, ktoré sú administratívnymi súčasťami mesta alebo samostatnými obcami.

V meste Banská Bystrica je sústredená takmer celá vyššia vybavenosť okresu Banská Bystrica v oblastiach štátnej správy, bankovníctva, vedeckých pracovísk a školstva celoštátneho významu. Zdravotnícke zariadenia vyhovujú svojimi kapacitami a špecializáciou a plne pokrývajú potreby mesta a širšieho zázemia. Dobudovať je potrebné sieť špeciálnych zdravotníckych zariadení orientovaných na prevenciu, služby dlhodobo chorým a geriatrické centrá. V Banskej Bystrici sú lokalizované všetky školy na území bývalého okresu. Vysoké školy sú reprezentované Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici a Univerzitou Komenského – teologický inštitút v Badíne, ktoré majú celoštátnu pôsobnosť.

Priestor Banskej Bystrice a jej spádujúcich obcí je charakterizovaný v Koncepcii územného rozvoja Slovenska 2001 ako územie ekologickej a kultúrnej hodnoty celoeurópskeho významu s predpokladom dynamického rozvoja terciálnych a kvartérnych aktivít s prioritami rozvoja v oblasti cestovného ruchu, turizmu a rekreácie. Urbanistická štruktúra mesta a jeho satelitných vidieckych obcí v symbióze s krajinnými prostredím a prírodným prostredím, ktoré je súčasťou chránených území prírody, je územím s vysokou funkčnou a priestorovou disponibilitou. Intenzívne väzby mesta s takmer všetkými obcami okresu vyplývajú z historického vývoja sídelnej štruktúry priestoru a dopravných a funkčných vzťahov vzájomne sa dopĺňajúcich.

Grafická príloha: Širšie vzťahy mesta k štruktúre osídlenia

6. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA MESTA

6.1. ZDÔVODNENIE POŽIADAVIEK NA RIEŠENIE

Záujmové územie tvorí 1. zónu aglomeračného priestoru Banskej Bystrice, vyznačujúcu sa intenzívnymi funkčnopriestorovými vzťahmi vymedzené je obcami: Badín, Dolná Mičiná, Dolný Harmanec, Harmanec, Horná Mičiná, Horné Pršany, Hronsek, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Môlča, Nemce, Riečka, Selce, Sielnica, Slovenská Ľupča, Staré Hory, Špania Dolina, Tajov, Turecká, Veľká Lúka, Vlkanová.

Organizmus aglomerácie Banskej Bystrice do dnešnej podoby sa formoval niekoľko storočí. Proces tohto formovania bol okrem civilizačných trendov determinovaný predovšetkým krajinou topografiou. Už v stredoveku mesto s okolitými sídlami predstavovalo funkčne fungujúcu aglomeračnú sústavu.

Priestorový systém aglomeračnej štruktúry je nasledovný:

Na pôdorysný tvar mesta, ktorý predstavuje medzikruhovú výseč, obopínajúcu rieku Hron sú organicky vejárovito napojené sídelné osi vytvárajúce údolné radiály. Z daných osí v aglomeračnom systéme zaujímajú najdôležitejšiu pozíciu Hronská severovýchodná sídelná os (Slovenská Ľupča – Brusno – Podbrezová – Brezno) a južná Zvolenská sídelná os tvorená sídlami Badín, Vlkanová, Veľká Lúka, Sielnica, Sliač a Kováčová. Vejárovitý aglomeračný systém dopĺňajú tieto ďalšie osi: sekundárna severo – východná os (Senica, Nemce, Selce, Priechod a Podkonice), Starohorská a Harmanecká, západná sídelná os (Tajov, Králiky, Riečka a Kordíky) a Malachovská sídelná os.

Vzhľadom k tomu, že gravitačné urbánne pole Banskej Bystrice je prekrývané gravitačným urbánnym poľom Zvolena, južná Zvolenská sídelná os z hľadiska priestorovej potencionality, polohovej atraktivity a založenej dopravnej a technickej infraštruktúry predstavuje perspektívne jeden z najdôležitejších priestorov regiónu stredného Slovenska. Ak v súčasnosti potvrdzujeme hlavný cieľ pre tento región je vybudovanie terciárneho centra.

Kolorit aglomeračnej štruktúry dotvárajú centrá rekreácie a cestovného ruchu : Banská Bystrica – Králiky, Šachtičky, Turecká – Križna a Donovaly s doplnkovými rekreačnými zónami (lyžiarske strediská) v Selciach, Malachove, Pálenici atď.

Aglomeračné prostredie Banskej Bystrice sa vyznačuje vzťahovými špecifikami medzi urbanizovanými územím a externým prostredím – enviromentálnym. Ide o vzájomné spolupôsobenie urbanizovaného prostredia s daným kvalitným prírodným potenciálom, čo vytvára priaznivý fenomén vzájomného ovplyvňovania kvality životného prostredia aglomerácie.

Najdôležitejšiu vzťahovú súvislosť medzi rekreačnými centrami predstavuje funkčno – priestorový vzťah medzi strediskom cestovného ruchu Skalka a centrom rekreácie Banská Bystrica- Králiky. Danou priestorovou situáciou vznikajú priaznivé predpoklady pre vytvorenie integrovaného rekreačno – športového komplexu s možnosťou využitia priaznivých väzieb rekreačnej vybavenosti centier na infraštruktúru vybavenosti miest Banskej Bystrice a Kremnice ako aj priaznivé napojenie na ich komunikačné systémy.

Osobitný dôraz v riešení záujmového územia mesta treba klásť na rozvoj rekreačnej štruktúry. V zmysle požiadaviek, ktoré obsahuje v záväznej časti KÚRS 2001 , kde v oblastiach rozvoja rekreácie a turizmu v bode 9.4. sa požaduje dotvárať funkčno – priestorový systém rekreácie a turizmu na celoslovenskej úrovni vytváraním siete rekreačných územných celkov, siete rekreačných záujmových území väčších miest a siete ucelených území vidieckeho osídlenia.

Potenciál, ktorý predstavuje sídelná a krajinná štruktúra aglomerácie Banskej Bystrice preukazuje priaznivé podmienky pre rozvíjanie urbánnej koncepcie B.Bystrice založenej na princípoch integračného zastúpenia mesta s jeho sídelnými satelitmi.

Koncepcia nového ÚPN mesta musí túto skutočnosť akceptovať a na základe akceptácie vytvoriť prepojitelný systém mestského organizmu navrhovanými prvkami dopravnej, technickej a funkčnej štruktúry. Kvalitné vyriešené vzťahy a súvislosti medzi B.Bystricou a ostatnými sídelným potenciálom sú zárukou perspektívneho rozvoja celého aglomeračného priestoru.

6.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

Vo vymedzenom záujmovom území je v rámci návrhu ÚPN mesta Banská Bystrica predovšetkým z hľadiska nadväznosti na riešené územie mesta:

- **Záujmové územie mesta chápať ako priestor realizácie vybraných mestských aktivít v zmysle princípu koncentračnej decentralizácie, t.j. ako ucelený priestor naplňania komplexných funkcií krajského mesta,estskej aglomerácie a ťažiska osídlenia prvej úrovne.**
- **V prípade nedostatku vhodných plôch na umiestnenie aktivít potrebných pre vytvorenie dynamického životaschopného mestského organizmu na samotnom území mesta Banská Bystrica navrhnúť lokalizáciu odporúčacích možných funkcií a zariadení aj na územiach obcí v záujmovom území.**
- **Zohľadniť trasy nadradenej dopravnej a technickej infraštruktúry podľa ÚPN VÚC Banskobystrický kraj, ako aj podľa zámerov príslušných rezortov.**
- **Navrhnúť integrovaný systém hromadnej dopravy s dôrazom na prepojenie miest Banská Bystrica a Zvolen a na sprístupnenie pre návštevníkov mesta atraktívnych areálov a stredísk turizmu.**
- **Zohľadniť záujmy ochrany prírody a krajiny a to najmä v súvislosti s priemetom regionálneho ÚSES, návrhu ÚSES k.ú. mesta Banská Bystrica a návrhov ÚSES obcí do územia.**
- **Navrhnúť hlavné priestory a lokality smerovania nárokov na krátkodobý oddych a rekreáciu obyvateľov mesta Banská Bystrica – určiť areály, strediská turizmu so špecifickými danosťami a aktivitami zvyšujúcimi domácu a zahraničnú návštevnosť Banskej Bystrice.**

6.3 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA MESTA Z HĽADISKA TVORBY KRAJINNO – EKOLOGICKEJ ŠTRUKTÚRY

- **Do koncepcie záujmového územia mesta začleniť riešenie prepojenia mestských lesov nachádzajúcich sa v katastrálnych územiach Harmanec, Dolný Harmanec, Staré Hory, Kordíky a Riečka na mestský funkčnopriestorový systém s cieľom skvalitnenia rekreačného potenciálu prímestského rekreačného prostredia.**

Grafická príloha: Schéma štruktúry aglomeračného územia mesta

7.) ZÁKLADNÉ DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE A PROGNÓZY

7.1. DEMOGRAFICKÁ HISTÓRIA MESTA

Slovensko prežíva najhlbší dlhodobý pokles pôrodnosti v novodobej histórii. Už od roku 1986 dosahuje relatívna hodnota pôrodnosti a od roku 1992 aj absolútny počet narodených detí na Slovensku. Každoročne najnižšie hodnoty od začiatku získania týchto ukazovateľov v roku 1921.

Demografická situácia Slovenska sa rovnakým spôsobom premieta do demografie mesta. Expanzia Banskej Bystrice v 60-tych, 70-tych a 80-tych rokoch minulého storočia bola výrazne ovplyvňovaná migráciou, ktorej význam sa približoval prirodzenému pohybu. Okrem tohto vplyvu do veľkosti mesta zasiahli aj etapy administratívneho rozhodnutia pripojenia okolitých obcí aglomeračného zázemia mesta, ktoré spôsobili demografické skoky vo vývoji veľkosti Banskej Bystrice. Pre zvýraznenie súčasnej situácie v demografickom vývoji a následnú formuláciu požiadaviek na riešenie demografických problémov je potrebné uviesť, že od roku 1526, kedy je zaevidovaný prvý približný počet obyvateľov v histórii mesta až do roku 1991 nebol zaznamenaný žiaden pokles obyvateľstva. Dokladuje to nasledovný stručný prehľad demografickej histórie:

rok	počet obyvateľov
1526	2 300
1720	2 650
1830	5 228
1900	9 264
1950	13 605
1961	22 529
1966	35 391

V roku 1966 pripojené obce k územiu mesta : Radvaň, Kráľová, Iliaš, Majer, Rudlová, Sásová, Skubín, Podlavice. Súhrnný počet obyvateľov týchto obcí v roku pripojenia bol 6 847.

1970 46 335

V roku 1970 pripojené obce ku katastrálnemu územiu mesta:

Jakub, Kostiviarska, Kremnička, Kynceľová, Malachov, Rakytovce, Senica, Šalková, Zvolenské Nemce. Súhrnný počet obyvateľov týchto obcí v roku pripojenia bol 4 962.

1979 65 376

V roku 1979 boli pripojené obce ku katastrálnemu územiu mesta:

Hronsek, Uľanka, Vlkanová. Súhrnný počet obyvateľov obcí v roku pripojenia bol 1 992. **Najvyšší dosiahnutý počet obyvateľov.**

1990 88 190

1991 83 698

V roku 1991 boli odčlenené z katastrálneho územia mesta obce:

Kynceľová, Zvolenské Nemce a Vlkanová. Došlo k zníženiu počtu obyvateľov o 2 120 a migráciou a prirodzeným úbytkom o 2 372.

1992 82 942

V roku 1992 boli odčlenené z katastrálneho územia mesta obce:

Malachov a Hronsek. Došlo k zníženiu počtu obyvateľov o 1 349 a nárastom zvýšenie o 593.

Zdroj : historické dokumenty + údaje Štatistického úradu SR

7.2. DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

7.2.1 POČET OBYVATEĽOV A ICH ZLOŽENIE

Podľa počtu obyvateľov patrí Banská Bystrica medzi veľké mestá SR a v rebríčku slovenských miest podľa veľkosti zaujíma v súčasnosti 6. miesto.

V roku 2001 žilo v okrese Banská Bystrica 111 984 obyvateľov, v meste Banská Bystrica 83 056 obyvateľov, t.j. 74,17% obyvateľov okresu.

Do záujmového územia okrem mesta Banská Bystrica spadajú aj obce Badín, Dolná Mičiná, Dolný Harmanec, Harmanec, Horná Mičiná, Horné Pršany, Hronsek, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Môlča, Nemce, Riečka, Selce, Slovenská Ľupča, Staré Hory, Špania Dolina, Tajov, Turecká, Vlkanová z okresu Banská Bystrica a 2 obce Sielnica a Veľká Lúka z okresu Zvolen. Spolu žilo v roku 2001 v meste a záujmovom území 100 348 obyvateľov z toho 52,37 % žien.

tab. Počet obyvateľov mesta a záujmového územia

	územie obce	trvale bývajúce obyvateľstvo			podiel žien z trvale bývajúcего obyv. v %
		spolu	muži	ženy	
	obce záujmového územia z okresu B.Bystrica	15 734	7 669	8 056	1 068
1	Badín	1 683	791	892	53,0
2	Dolná Mičiná	340	171	169	49,7
3	Dolný Harmanec	181	89	92	50,8
4	Harmanec	948	475	473	49,9
5	Horná Mičiná	488	229	259	53,1
6	Horné Pršany	372	184	188	50,5
7	Hronsek	596	286	310	52,0
8	Kordíky	250	126	124	49,6
9	Králiky	528	258	270	51,1
10	Kynceľová	334	169	165	49,4
11	Malachov	866	422	444	51,3
12	Môlča	360	172	188	52,2
13	Nemce	1 120	541	579	51,7
14	Riečka	576	261	306	54,0
15	Selce	2 010	996	1 014	50,4
15	Slovenská Ľupča	3 032	1 468	1 564	51,6
17	Staré Hory	459	233	226	49,2
18	Špania Dolina	169	82	87	51,5
19	Tajov	444	228	216	48,6
20	Turecká	127	66	61	48,0
21	Vlkanová	851	422	429	50,4
	obce záujmového územia z okresu Zvolen	1 549	779	770	100
22	Sielnica	1 156	585	571	49,4
23	Veľká Lúka	393	194	199	50,6
	záujmové územie – spolu	17 283	8 448	8 826	1 168
	Banská Bystrica	83 065	39 323	43 733	52,7

Zdroj: SOBD 2001 ŠÚ SR

7.2.2. RETROSPEKTÍVNY VÝVOJ OBYVATEĽSTVA

Rast obyvateľstva za obdobie rokov 1970 – 2001 poukazuje na výrazne progresívny rast počtu obyvateľstva v okrese Banská Bystrica a extrémne progresívny rast počtu obyvateľov v meste Banská Bystrica.

Za posledné desaťročie 1991 – 2001 však dochádza k poklesu počtu obyvateľov v meste Banská Bystrica a iba mierne rastie počet obyvateľov okresu – rast obyvateľstva naznačuje stacionárny typ populácie.

Vývoj počtu obyvateľov v okrese a meste Banská Bystrica v rokoch 1970 – 2001

Počet obyvateľov	počet obyvateľov				index rastu			
	1970	1980	1991	2001	1970-1980	1980-1991	1991-2001	1970-2001
okres B.Bystrica	76 331	93 994	111 244	111 984	123,14	118,35	100,67	146,71
mesto B.Bystrica	44 749	62 688	83 698	83 056	140,09	133,52	99,23	185,60
% mesta z okresu	58,62	66,69	75,24	74,17				

Zdroj: Historický lexikon obcí SR 2001

7.2.3. BILANCIA POHYBU OBYVATEĽSTVA MESTA BANSKÁ BYSTRICA PO

R. 2001

Nárast počtu obyvateľov Banskej Bystrice sa skladá z prirodzeného prírastku a prírastku sťahovaním.

Bilancia pohybu obyvateľstva mesta Banská Bystrica po r. 2001

ukaz./rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1997/2003
počet živonarodených	676	708	670	623	625	594	617	4 513
počet zomretých	640	653	625	665	621	678	629	4 515
prirodzený prírastok	36	55	45	-42	4	-84	-12	2

V meste Banská Bystrica sa pozoruje v období rokov 1997-2003 prirodzený prírastok obyvateľstva (ale iba 2 osoby), zatiaľ čo migráciou dochádza k úbytku obyvateľstva až 2 245 osôb. Za sledované obdobie je zaznamenaný celkový úbytok obyvateľstva až 2 243 osôb. Prirodzený úbytok je zaznamenaný iba v rokoch 2000, 2002 a 2003, migračný úbytok je za celé sledované obdobie.

7.2.4. VÝHLADOVÝ POČET OBYVATEĽOV

Útvár hlavného architekta mesta Banská Bystrica vypracoval v roku 2000 Generel rozvoja bytovej výstavby v meste Banská Bystrica, v ktorom je vypracovaná aj prognóza vývoja obyvateľstva do roku 2015 v 4 variantoch:

- A1 – 83 386 obyvateľov
- A2 – 84 225 obyvateľov
- B1 – 84 578 obyvateľov
- B2 – 85 554 obyvateľ

Ako najreálnejší z nich sa vzhľadom na súčasný pokles počtu obyvateľov pod 82 tisíc javí prvý variant A1.

V októbri roku 2003 boli spracované Zmeny a doplnky ÚPN VÚC Banskobystrického kraja. V rámci nich bola vypracovaná nová prognóza vývoja obyvateľstva do roku 2015 na základe Prognózy vývoja obyvateľstva v SR do roku 2050, ktorú vypracoval ŠÚ SR

v spolupráci s Výskumným demografickým centrom za celú SR. Táto prognóza predpokladá v roku 2015 v Banskobystrickom kraji 638 000 až 640 000 obyvateľov.

Keďže ŠÚ SR v spolupráci s Výskumným demografickým centrom v roku 2004 vypracoval podrobnejšiu prognózu vývoja obyvateľstva do úrovne štatistických okresov – Prognózu vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2025, opierame sa pri výhľadovom počte obyvateľstva okresu a mesta Banská Bystrica o túto podrobnejšiu a novšiu prognózu, v ktorej predpokladáme pokles počtu obyvateľov a to v meste z 83 056 obyvateľov r. 2001 na 81 160 obyvateľov v r. 2025, v štatistickom okrese zo 111 984 v roku 2001 na 109 826 obyvateľov v roku 2025.

V Banskobystrickom kraji sa predpokladá v roku 2015 podľa tejto prognózy 655 569 obyvateľov a 643 811 obyvateľov v roku 2025.

Výhľadový počet obyvateľov v okrese a meste Banská Bystrica

územie	rok			
	2001	2010	2020	2025
okres	111 984	112 268	111 456	109 826
mesto	83 056	83 270	82 660	81 450

Zdroj: Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR ro roku 2025, Infostat – Výsk. gemograf. centrum, Bratislava 2004, prognóza vývoja obyv. v meste Banská Bystrica – výpočet AUREX, spol. s.r.o.

7.2.5. VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

Veková štruktúra je priaznivejšia v meste Banská Bystrica ako v okrese – v meste ešte podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva prevyšuje podiel zložky poproduktívnej. Veková štruktúra v meste i okrese naznačuje stacionárny typ populácie. Avšak aj v meste aj v okrese predpokladáme starnutie obyvateľstva.

Veková štruktúra obyvateľstva v roku 2001

r. 2001	obyvateľ. spolu	obyvateľstvo vo veku				index starnutia
		predproduk- tívnom	produktív- nom	poproduk- tívnom	nezistení	
abs.						
okres Banská Bystrica	111 984	18 435	72 211	19 149	2 189	103,8
mesto Banská Bystrica	83 056	13 583	54 300	13 289	1 884	97,8
v %						
okres Banská Bystrica	100,0	16,5	64,5	17,1	1,9	
mesto Banská Bystrica	100,0	16,4	65,4	16,0	2,2	

Zdroj: SODB 2001, ŠÚ SR

Oproti r 1991 výrazne klesol v roku 2001 podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva a narástol podiel produktívnej a poproduktívnej zložky obyvateľstva.

Veková štruktúra mesta Banská Bystrica v r. 1991 a v r. 2001 v %

	obyvateľstvo vo veku		
	predproduktívnom	produktívnom	poproduktívnom
r. 1991	26,06	60,49	13,44
r. 2001	16,4	65,4	16,0

Zdroj : SE 1991, SODB 2001, ŠÚ SR

Veková štruktúra mesta a okresu Banská Bystrica v r.2003

r. 2003	obyvateľ. spolu	obyvateľstvo vo veku			index starnutia	priemerný vek
		predproduk- tívnom	produktív- nom	poproduk- tívnom		
abs.						
okres B.Bystrica	111 504	16 600	74 454	20 450	123,19	37,78
mesto B.Bystrica	81 961	11 789	55 840	14 332	121,57	37,6
v %						
okres B. Bystrica	100	14,89	66,77	18,34		
mesto B.Bystrica	100	14,38	68,13	17,49		

Zdroj: KS ŠÚ SR, B.Bystrica, 2004

V roku 2003 sa v porovnaní s rokom 2001 zhoršila veková štruktúra obyvateľstva mesta aj okresu Banská Bystrica, znížil sa podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku, zvýšil sa podiel obyvateľstva v produktívnom veku a poproduktívnom veku.

Veková štruktúra obyvateľstva v záujmovom území poukazuje na rovnaký podiel predproduktívnej a poproduktívnej zložky obyvateľstva (16,5%), pričom je rozdiel vo vekovej štruktúre v jednotlivých obciach. Najvyšší podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva (nad 17%) majú obce Sielnica, Kynceľová, Vlkanová, Badín, Slovenská Ľupča, Selce, Malachov a Hronsek.

Najvyšší podiel poproduktívnej zložky obyvateľstva (nad 20%) majú obce Špania Dolina, Horné Pršany, Malachov, Veľký Lúka, Tajov, Riečka, Selce.

7.2.6. SOCIO – DEMOGRAFICKÝ POTENCIÁL

Podľa počtu obyvateľov patrí Banská Bystrica medzi najväčšie mestá SR (6. miesto podľa veľkosti), čo už samo o sebe predstavuje značný rozvojový potenciál.

Problémom je skutočnosť, že za desaťročie medzi poslednými sčítaniami obyvateľstva (1991 – 2001), ako aj po r. 2001 dochádza v meste Banská Bystrica k poklesu počtu obyvateľov, čo z demografického hľadiska naznačuje stacionárny typ populácie. Obzvlášť výrazný je pokles obyvateľstva migráciou, čo poukazuje najmä na nedostatok pracovných príležitostí v meste a okolí.

Podľa súčasných demografických prognóz sa v štatistickom okrese Banská Bystrica predpokladá pokles počtu obyvateľov až do roku 2025, z čoho sa dá k tomu istému roku odvodiť aj pokles počtu obyvateľov v meste Banská Bystrica cca o 2 000 osôb.

Priaznivá je naproti tomu veková štruktúra obyvateľstva v meste, kde ešte predproduktívna zložka obyvateľstva prevažuje nad poproduktívnou. Do r. 2025 sa však ako v meste, tak aj v okrese predpokladá starnutie obyvateľstva.

Ďalším priaznivým ukazovateľom je veľmi dobrá vzdelanostná štruktúra s podstatne nižším zastúpením obyvateľstvom so základným a vyšším zastúpením obyvateľstvom s vysokoškolským vzdelaním v porovnaní so slovenským priemerom, čo znamená výhodný potenciál najmä pre umiestňovanie terciérnych a kvartérnych zariadení s regionálnym, resp. celoslovenským významom.

Určitým faktorom stability v území môže byť aj značná národnostná homogenita obyvateľstva mesta i záujmového územia.

7.2.7. POTENCIÁL PRACOVNÝCH SÍL A PRACOVNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ

S priaznivou vzdelanostnou štruktúrou korešponduje aj štruktúra zamestnanosti v meste, v ktorej výrazne prevažuje terciérny sektor nad sekundárnym s minimálnym zastúpením primárneho sektoru, pričom trend znižovania podielu zamestnaných v primárnom a sekundárnom sektore ďalej pokračuje.

Miera nezamestnanosti v štatistickom okrese Banská Bystrica dosahovala na konci r. 2004 výrazne nižšiu hodnotu oproti celoslovenskému priemeru (8,68%), s trvalým poklesom disponibilného počtu evidovaných nezamestnaných od r. 2001. V samotnom meste Banská Bystrica bola táto hodnota ešte nižšia (7,69%), pričom najvyššie percento z nezamestnaných (vyše 40%) tvorili obyvatelia s učňovským a stredným vzdelaním s maturitou.

Dochádzka za prácou do mesta Banská Bystrica takmer 3 krát prevyšuje odchádzku, čo zase poukazuje skôr na nevhodnú skladbu pracovných príležitostí, ako na ich nedostatok.

7.3. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE VYPLÝVAJÚCE ZO ZÁKLADNÝCH DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJOV A PROGNÓZ

Vzhľadom na socio – ekonomický potenciál mesta i vzhľadom na súčasné a predpokladané celoslovenské trendy sú požiadavky na riešenie ÚPN mesta nasledovné:

- V návrhovom období je potrebné počítať s ďalším znižovaním prirodzených prírastkov obyvateľov mesta, počítať však s prípadným prírastkom migráciou do sídla v súvislosti s možnosťou výraznejšieho oživenia hospodárskych aktivít. Navrhnuť je potrebné základné predpoklady tejto imigrácie.
- Pre cieľový rok návrhového obdobia ÚPN mesta (r. 2025) počítať v reálnom variante maximálne s rezervou plôch pre 100.000 trvale bývajúcich obyvateľov mesta. V ideálnom variante počítať s celkovým územným potenciálom mesta a výhľadový počet trvalých obyvateľov miest odvodiť z tohto potenciálu.
- V návrhovom období počítať (najmä v reálnom variante) v súlade s celoslovenskými trendami počas celého návrhového obdobia s nárastom obyvateľstva v poproduktívnom veku a so znižovaním zastúpenia predproduktívnej zložky obyvateľstva.
- V cieľovom roku návrhového obdobia ÚPN mesta (r. 2025) počítať s ekonomickou aktivitou produktívneho obyvateľstva mesta zhruba na úrovni roku 1991, resp. s jej miernym znížením.
- V návrhovom období počítať s priemernou mierou nezamestnanosti v meste cca 4 %.
- Počas celého návrhového obdobia počítať s neustálym ďalším nárastom vzdelanostnej úrovne obyvateľstva mesta v súvislosti s jeho celkovým rozvojom.
- V návrhovom období počítať s rozvojom heterogénnej štruktúry priemyslu a to najmä v existujúcich odvetviach, ale aj v moderných odvetviach zameraných najmä na ekológiu a vysoké technológie, resp. nenáročných na energetické vstupy a suroviny, ktoré predstavujú značný potenciál pre budúci rast hrubého municipálneho produktu a rozvoj zamestnanosti.
- V návrhovom období počítať so zvyšovaním zastúpenia malých a stredných podnikov v sídle a s intenzívnymi väzbami medzi nimi.
- V návrhovom období počítať najmä s ďalším postupným výraznejším rozširovaním počtu pracovných príležitostí v terciálnom sektore (služby), resp. aj v kvartéri (vedecko – výskumná základňa, vysoké školstvo).

8) OSOBITNÉ POŽIADAVKY NA URBANISTICKÚ KOMPOZÍCIU MESTA

8.1. ZHODNOTENIE PRIESTOROVÉHO A KOMPOZIČNÉHO SYSTÉMU

Symbiózou prírodných daností územia mesta s historickým stavebným vývojom je v súčasnosti vytvorené jedinečné urbánne prostredie, ktorému dominuje Mestská pamiatková rezervácia s nadväznými priestormi vyformovanými v urbanistickom súlade s jej

priestorovým systémom vytvárajúc tak najhodnotnejšie historické prostredie Banskej Bystrice.

Základ pre formovanie kompozičného systému mesta vznikol v 16. storočí, kedy pôdorys mesta dostáva jasné kontúry urbanistického usporiadania a priestorového členenia zhodného s dnešnou situáciou.

Geometrickým stredom (ťažiskom) priestorového a kompozičného systému mesta je priestor Huštáku, ktorý bol určený pôvodným pôdorysom mesta zo 16. storočia, v ktorom hlavná funkčnopriestorová os (Dolná ulica, Námestie SNP, Moyzesovo námestie a Horná ulica s pokračovaním Partizánskou ulicou) tvorí tangentu dotýkajúcu sa Urpína v priestore Huštáku.

Následne v procese urbanistického vývoja pôvodného pôdorysu (dnešná Pamiatková rezervácia) dochádza k rozčleneniu blokov južne orientovaných ďašou kompozičnou osou - Hušták, Kuzmányho ulica, Cikkerova ulica, Pamätník SNP, Námestie Slobody, Trieda SNP a Štadlerovho a Štefánikovo nábrežia s pokračovaním na Stavebnú ulicu postupne vzniká tretia kompozičná os vyrastajúca z priestoru Huštáku. Vejárovitý systém kompozičných osí dotvára ulica D. Skuteckého kompozične prevádzajúca historické jadro s priestorom Bánoša. Základy pre formovanie týchto osí položili koncepcie ÚPN – ov vypracovaných v 20. storočí.

Postupne s rozvojom mesta smerom na západ vznikajú dve významné osi a to - Hušták, Trosky, Štúrovo námestie a Sládkovičova ulica a os Hušták, Trosky s pokračovaním cesty I/66.

Vejárovitý systém založených kompozičných osí predstavuje priestorovú štruktúru mesta základného pôdorysného plánu viažúcu sa predovšetkým na údolné pásmo zástavby, ktorá vytvára urbanistickú paspartúru pôdorysu celého mesta.

Daný založený vejárovitý systém dotvárajú prirodzené kompozičné vzťahové súvislosti, ktoré tvoria v podstate kompozičnú nadstavbu mesta. V tomto systéme sa predovšetkým uplatňuje prirodzená vzťahová os Urpín, Trosky, Podlavice, ktorá prechádza priestorom Huštáku a svojou polohou vytvára os založenú vejárovitému systému. Kolmo na túto os existuje dôležitý priestorový vzťah druhého plánu mesta medzi Pršianskou terasou a Bánošom, ktorý vytvára kolmicu na os vejárovitého systému (Urpín, Trosky, Podlavice).

Pri perspektívnom rozvoji mesta je žiadúce založené kompozičné princípy naďalej aplikovať, citlivo ich rozvíjať a využívať dané prirodzené priestorové vzťahy s cieľom dosiahnuť pri tvorbe urbánneho prostredia originalitu a jedinečnosť.

Urbánne prostredie, ktoré bolo vytvorené stredovekom a citlivo rozvíjané v procese urbanizácie mesta v 1. polovici 20. storočia predurčuje cestu ďalšieho rozvoja bohatej priestorovej štruktúry Banskej Bystrice. V rámci detailnejšieho formovania priestorového systému mesta je žiadúce uplatňovať blokovú štruktúru ako základný výtvarný prvok mestského priestoru. Treba ho naďalej zakomponovávať do koncepcií tvorby nových priestorov pôdorysného základu mesta resp. pri ich prestavbe. V ostatných novovytváraných zónach v kompozícii usporiadania priestorov bloková štruktúra môže byť uplatňovaná ako dopĺňajúca forma v systéme zástavby ale s výrazným kompozičným a hmotovým pôsobením.

Osobitný dôraz a citlivosť si vyžaduje proces rekonštrukcie a dostavby historických priestorov mesta z hľadiska aplikácie urbanistického merítka, ktoré sa vyformovalo urbanizačným procesom tak, že základná hladina zástavby je tvorená 3 podlažnými domami, ktorá postupnou dostavbou v 20. storočí bola vygradovaná smerom k okraju pôdorysu MPR na 4 až 5 podlažnú zástavbu, ktorá vytvára urbanistický efekt perspektívneho predlžovania ulíc a ich monumentalizáciu.

8.2. PRVKY PRIESTOROVEJ A KOMPOZIČNEJ ŠTRUKTÚRY

8.2.1. HISTORICKÉ JADRO

Základ mestskej priestorovej štruktúry tvorí historické jadro Banskej Bystrice, ktoré z hľadiska pôdorysného typu radíme k rastlým mestám. Jeho základnú historickú osnovu tvorí cesta vedúca zo západu od Zvolena (Dolná ulica) smerom východným k Slovenskej Ľupči a Breznu (Horná ulica), ktorá sa v centre rozširuje do veľkoplošného bývalého rínku (dnešné Nám. SNP). Z tejto základnej dopravnej osnove smerom severným odbočujú dve historické línie, a to Lazovná ulica a Horná Strieborná, ktoré sa v severnej polohe opäť spájali v jedinú historickú cestu na Ružomberok. Východnú časť rínku v severnej polohe tanguje areál Mestského hradu. Túto historickú dopravnú kostru obojstranne obklopujú historické objekty zapísané v ÚZPF s mnohými zachovanými stredovekými a renesančnými konštrukciami a detailami. Napriek ich postupným slohovým premenám urbanistická štruktúra tohto územia si zachovala svoj stredoveký a renesančný rozvrh prejavujúci sa predovšetkým v parcelácii. Charakteristickou štruktúrou tohto územia sú výstavné meštianske polyfunkčné domy v zomknutej línii so spojenou zastavovacou líniou, súbežnou s dopravnými koridormi, ktoré tvoria typickú mestskú zástavbu. Na tieto výstavné reprezentačné objekty nadväzuje skromnejšia vnútrobloková zástavba dvorných krídel, v mnohých prípadoch ukončených objemnejším uzavretím hospodárskej budovy. Výstavné palácové domy námestia sú zväčša trojpodlažné prekryté klasickým zastrešením s nižším sklonom. V Dolnej, Hornej ulici a v bočných uliciach sú domy dvojpodlažné s klasickým zastrešením. Obojstranné dvorné krídla pomerne malých rozponov vychádzajúce zo šírky parcelácie sú prekryté pultovými strechami.

Samostatnú štruktúru v rámci historického celku tvorí areál bývalého hradu. Tento pôvodne opevnený súbor správnych a cirkevných stavieb tvoria solitéry jedinečných kultúrnych hodnôt tvoriacich kompozičné vyvrcholenie historického jadra.

Na hore uvedenú pôvodne stredovekú štruktúru kontextuálne nadviazala novšia zástavba z konca 19. a začiatku 20. storočia južne od námestia smerom k Hronu. Táto sa vyznačuje ucelenou blokovou mestotvornou zástavbou kvalitných architektúr.

Popri tejto kvalitnej urbanizácii v priebehu 2. pol. 20. storočia bola historická štruktúra zadných traktov námestia podstatne narušená novodobou výstavbou sídliskového charakteru – Fortnička a realizáciou areálu Pamätníka SNP. Tieto boli realizované na úkor nezastavaných plôch zelene – záhrad pôvodných parciel vedúcich k hradbám. Bola tak podstatne narušená priestorová kompozícia sídla, čo podmieňuje návrh pre dotvárajúcu regeneráciu pre nové uzatvorenie blokovej zástavby a kultiváciu novovzniknutých verejných priestorov.

V urbanistickej kompozícii historického jadra prevláda horizontálne zoskupenie blokov doplnené v priestoroch hradného areálu a Hornej časti námestia vertikálami.

8.2.2. JADROVÉ ÚZEMIE MESTA

Je tvorené urbanizovanými útvarmi, ktoré vejárovitým systémom vyrastajú z historického jadra s priestorovou a kompozičnou nadväznosťou na pôvodnú sieť ulíc (kompozičných osí). V území prevláda kvalitná mestská štruktúra s najrozvinutejšou mestskou kompozíciou a jej výtvarnými prvkami a detailami.

Dominantné postavenie v jadrovom území mesta z hľadiska kompozičného a mestotvorného majú lineárne zoskupenie priestory okolo Hrona, ktoré tvoria základ založenej mestskej triedy, na ktorú priaznivo vplyva symbiotickým efektom prírodná kompozičná os Hrona ako kompozičná paralela.

Problémové javy v jadrovom území, ktoré je potrebné v rámci koncepcie nového ÚPN mesta riešiť sú: eliminácia koncentrácie dopravy, neucelenosť priestorového systému hlavnej

mestskej triedy v rozsahu od Kremničky až po areál SAD na Partizánskej ceste a z časti aj potreba skvalitnenia resp. dotvorenia priestorov narušených novodobou výstavbou.

8.2.3. PRIESTORY EXPANZIE MESTA (V 60-TYCH, 70- TYCH A 80- TYCH ROKOCH)

Mimoriadny územný a demografický rozvoj Banskej Bystrice nastal v 20. storočí. Súčasná Banská Bystrica sa postupne sformovala do mestskej aglomerácie – krajského mesta s viac ako 85 000 obyvateľmi. K aglomerácii patria mestské časti: Iliaš, Jakub, Kostiviarska, Kráľová, Kremnička, Majer, Podlavice, Radvaň, Rakytovce, Rudlová, Sásová, Šalková a Uľanka.

Mesto popri zapojení týchto bývalých obcí predovšetkým rozrástlo o nové pôvodne nezastavané územia.

Súčasťou pôdorysu mesta sa takto stali pôvodne intravilány obcí pričlenených k Banskej Bystrici, v ktorých je zachovaná pôvodná zástavba a urbanistický ráz dedinského sídleného prostredia.

Do kompaktnosti pôvodných urbanistických štruktúr Radvane, Podlavíc, Rudlovej a Sásovej zasiahla výstavba sídlisk v minulom storočí a narušila založené priestorové, kompozičné vzťahy a kolorit prostredia. Zásah spôsobila aplikácia nevhodného urbanistického merítka pri tvorbe obytných priestorov, nevhodnosť technologického a urbanistického systému zástavby.

Osobitný problém predstavujú sídliská, ktorých koncepcia nezohľadnila širšie priestorové a kompozičné súvislosti pôvodne založeného mestského organizmu a taktiež ani vnútorne priestorové usporiadanie týchto sídlisk nespĺňa kritériá humánneho obytného prostredia. Problém priestorovej rekonštrukcie (kompozície) sídlisk bude musieť byť riešený ako prvoradý paralelne aj s reanimáciou funkčnej a dopravnej štruktúry.

Súčasťou priestoru expanzie sú na okrajoch intravilánu mesta lokalizované zóny rovinných domov, ktoré tvoria reťazec nízkopodlažnej urbánnej štruktúry vhodne vytvárajúcej prijateľný priestorový systém prepojenia mesta s krajinou.

8.3. POŽIADAVKY NA URBANISTICKÚ KOMPOZÍCIU MESTA

- Urbanistickú kompozíciu mesta riešiť pri zohľadnení zapojenia zastavaných plôch do krajinného prostredia v záujme harmonizácie prírodných a civilizačných prvkov v území.
- Pri riešení urbanistickej kompozície mesta zohľadniť najmä také prvky sídla a krajiny, akými sú napríklad: reliéf terénu, štruktúra a kompozícia prírodného priestoru, vonkajší obraz sídla, panoramatické pohľady, štruktúra a kompozícia sídla, dominanty sídla, farebnosť sídla, pôdorys sídla, parcelácia, verejné priestory – námestie, ulice, ako aj prírodné prvky v sídle
- Rešpektovať časti mesta s výraznou lokálnou urbanistickou kompozíciou, najmä však zachované historické kryštalizačné jadrá obcí.
- Navrhnuť zásady vylepšenia urbanistickej kompozície obytných súborov Rudlová, Sásová, Radvaň, Fončorda a Podlavice.
- Hľadáť urbanistickej kompozície uplatňovať nielen pri riešení rozvoja jadrového územia Banskej Bystrice, ale aj pri riešení úplne alebo čiastočne územne oddelených mestských častí (bývalých samostatných obcí) a navrhnuť zásady zachovania ich tradičnej urbanistickej kompozície.
- Navrhnuť zásady kompozičného dotvorenia hlavnej mestskej triedy s dôrazom na priestorové preluky a elimináciu ich nepriaznivého pôsobenia v kvalitne založenom urbánnom systéme daného priestoru.
- Do problematiky urbanistickej kompozície mesta začleniť na riešenie revitalizáciu rieky Hron ako hlavnej prírodnej kompozičnej osi mesta na

základe podmienok, ktoré vytvára návrh projektu protipovodňovej ochrany mesta Banská Bystrica.

- V priestore južnej rozvojovej osi navrhnuť zásady urbanistickej kompozície prepojenia priestorového a hmotového systému mesta na medzimestský priestor Banská Bystrica – Sliach – Zvolen, ktorý predstavuje rozvojový priestor ťažiska 1. úrovne (KÚRS 2001).
- S osobitným dôrazom riešiť kompozičné nadviazanie rozvojových okrajových zón mestského organizmu na krajinu s cieľom dosiahnutia organického prepojenia antropického prostredia mesta na prírodu a tým dosiahnuť zvýraznenie charakteristických priestorových daností Banskej Bystrice.
- Navrhnuť zásady zakomponovania priestoru Bánoša do mestského priestorového systému.
- Pri riešení urbanistického pôdorysu mesta dôsledne uplatňovať tradičné výtvarné prvky (ulica, skvér a námestie)

Grafické prílohy:

- *priestorový a kompozičný systém mesta*
- *prvky mestského systému*

9) OSOBITNÉ POŽIADAVKY NA OBNOVU, PRESTAVBU A ASANÁCIU MESTA

9.1. ZDÔVODNENIE POŽIADAVIEK

Obnovu , prestavbu a asanáciu v meste je možné definovať na základe koncepcie rozvojových potrieb formulovaných v jednotlivých statiach zadania, na ktoré má zásadný vplyv, stav urbánnej štruktúry. Výrazná expanzia mesta v 2. polovici 20. storočia sa podpísala pod formovanie mesta – jeho funkčno – priestorového systému, ktorého súčasný stav umožňuje ba priamo vyvoláva potrebu zásahov formou prestavby a asanácii. Historické prostredie mesta, v ktorom dominuje Mestská pamiatková rezervácia na druhej strane vyvoláva potrebu zachovania resp. obnovy tých prvkov mestského pôdorysu, ktoré predstavujú nenahraditeľné hodnoty kultúrno – stavebného a historického vývoja mesta.

Z charakteristických znakov súčasnej urbánnej štruktúry rezultuje, že organizmus mesta má logicky rozložený funkčno- priestorový systém umožňujúci perspektívnu priestorovú expanziu.

9.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

Pri riešení nového ÚPN mesta je žiadúce zohľadniť tieto požiadavky na obnovu, prestavbu a asanáciu:

- **Počítať s obnovou bezprostredného okolia nehnuteľných pamiatok zapísaných v ÚZPF s dôrazom na ich prezentáciu návštevníkom.**
- **Pri návrhoch obnovy, prestavby a asanácií maximálne rešpektovať zachovanú pôvodnú historickú uličnú štruktúru a tiež zachované torzá historicky zaujímavých stavieb.**
- **Do obnovy, prestavby a asanácií mesta zapojiť disponibilné dvorové priestory blokov v Mestskej pamiatkovej rezervácii resp. v historickom jadre s cieľom ich zapojenia do reprezentatívnych prvkov mestskej štruktúry.**
- **Proces obnovy, prestavby a asanácie s cieľom dosiahnutia komplexného pretvorenia obytného prostredia realizovať v sídliskách Fončorda, Podlavice, Radvaň a Rudlová – Sásová.**
- **S prestavbou a asanáciou uvažovať v priestoroch vo východnej časti mesta s dôrazom na Stavebnú ulicu, ktorú je potrebné urbanisticko – architektonicky doriešiť na úroveň mestskej triedy.**
- **Z hľadiska ozdravenia mestského organizmu uvažovať s prestavbou a asanáciou areálu Smrečiny.**
- **V mestských častiach (bývalých samostatných obciach) rešpektovať pri prestavbe regionálne znaky architektúry a urbanity sídla.**
- **Riešiť zachovanie a ochranu lokalít ranno – industriálnej histórie mesta (Medený hámor, Vančov mlyn, Strieborná huta, Uhliska a Hrable na Hrone) pre budúcu obnovu a prezentáciu ich segmentov.**
- **V lokalite Bánoša uvažovať s prestavbou liniek vysokého napätia, ktoré v súčasnosti znehodnocujú priestor perspektívne využiteľný pre urbanizáciu.**
- **V priestore bývalého Cementárskeho lomu v Kostiviarskej riešiť v rámci koncepcie ÚPN prestavbu tohto územia s cieľom jeho využitia pre mestské a regionálne aktivity občianskej vybavenosti.**

10) POŽIADAVKY Z HĽADISKA OCHRANY TRÁS NADRADENÝCH SYSTÉMOV DOPRAVNÉHO VYBAVENIA

10.1. STRUČNÝ POPIS TRÁS NADRADENÝCH DOPRAVNÝCH SYSTÉMOV

Mesto Banská Bystrica predstavuje hlavný pól stredoslovenského regiónu v sídelnom systéme Slovenska. Z uvedeného dôvodu v návrhu koncepcie dopravnej infraštruktúry je nutné riešiť nielen potreby vlastného mesta, ale zohľadňovať i nároky regionálneho a nadregionálneho významu s väzbami na celoštátne až medzinárodné dopravné koridory. Pre rozvoj cestnej dopravnej siete vo väzbe na mesto Banská Bystrica sú rozhodujúce nasledovné dokumenty:

- Koncepcia územného rozvoja Slovenskej republiky 2001 (KÚRS 2001) schválené uznesením vlády SR č. 1003/2001, záväzná časť vyhlásená nariadením vlády SR č. 528/2002 Z.z.
- ÚPN VÚC Banskobystrického kraja - záväzná časť vyhlásená nariadením vlády SR č. 263/98 Z.z.
- Zmeny a doplnky ÚPN VÚC Banskobystrický kraj - zmeny a doplnky záväznej časti vyhlásené Všeobecne záväzným nariadením BBSK č. 4/2004

Okrem vyššie uvedených územnoplánovacích dokumentov je pri návrhu územného plánu mesta potrebné akceptovať rezortné koncepcie:

- Nový projekt výstavby diaľnic a rýchlостných ciest - schválený uznesením vlády SR č. 62/2001

V týchto dokumentoch sú navrhnuté hlavné dopravné koridory Slovenska ako i ťažiská a smery hlavných sídelných a dopravných rozvojových osí. Regionálna dopravná infraštruktúra je riešená v rámci Územného plánu veľkého územného celku (ÚPN VÚC) Banskobystrického kraja. Vzájomná koordinácia uvedených územno-plánovacích dokumentov a územného plánu mesta Banská Bystrica je podmienkou návrhu kvalitnej koncepcie dopravnej infraštruktúry mesta a regiónu, ktorá bude atraktívna i z hľadiska medzinárodných súvislostí.

Stredoslovenský región sa vyznačuje silnými prepravnými vzťahmi v smere východ – západ, hlavne vo vzťahu k hlavnému mestu a severojužnými vzťahmi s veľkým podielom medzinárodnej cestnej dopravy.

V smere východ - západ sa cestná preprava realizuje v trase Bratislava - Trnava – Nitra – Banská Bystrica, čo je časť medzinárodnej trasy E 571, ktorá je zaradená v zmysle rezortných koncepcií do siete rýchlостných ciest ako rýchlостná komunikácia R1.

V smere sever – juh sú v súčasnosti založené priestorové, historické, demografické danosti vo vzťahu k medzinárodnej osi sever – juh (Krakov - Budapešť), do ktorej je zaradený aj cestný ťah E 77 v trase Krakov – Trstená – Ružomberok – Banská Bystrica – Šahy - Maďarsko. Súčasné využívanie št. cesty I/59 v úseku na rozhraní Nízke Tatry -Veľká Fatra (Donovaly) spôsobuje kolíznosť ťažkej nákladnej dopravy vo vzťahu k chránenému územiu NAPANT a ohrozuje významné zdroje pitnej vody a súčasne svojimi technickými parametrami nevyhovuje požiadavkám na vedenie významnej medzinárodnej trasy vo funkcii rýchlостnej komunikácie.

Návrh ÚPN VÚC Banskobystrického kraja uvažoval s vedením trasy R3 z Banskej Bystrice smerom na Slovenskú Ľupču a odtiaľ Hiadeľskou a Korytnickou dolinou smerom na Ružomberok s tunelom pod masívom Nízkyh Tatier.

Vzhľadom na to, že poloha trasy R3 severne od Banskej Bystrice nie je ešte záväzne definovaná, Zmeny a doplnky ÚPN VÚC Banskobystrického kraja nechávajú možnosť vedenia trasy R3 otvorenú, so spresnením podľa spracovania podrobnejších štúdií pre výber

tejto trasy. V súčasnosti sa z pohľadu rezortu dopravy uvažuje s prehodnotením celej trasy R3 z Maďarska do Poľska ako TINA koridoru.

Súčasná trasa cesty I/14, ktorá prepája Banskú Bystricu s Turčianskymi Teplicami a Martinom nespĺňa svojimi parametrami - smerovým vedením a šírkovým usporiadaním požiadavky na zabezpečenie prepojenia ťažísk osídlenia Banskobystricko-Zvolenského a Žilinsko-Martinského, ktorého potreba je prezentovaná v KURS-e 2001.

10.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- Z hľadiska širších dopravných väzieb rešpektovať trasu rýchlostnej komunikácie R1 Trnava - Banská Bystrica.
- Navrhnuť trasu rýchlostnej komunikácie R3 so zvážením všetkých alternatív, ktoré boli pre riešenie severojužného prepojenia doteraz vypracované, so zámerom napojenia mesta Banská Bystrica na nadradenú komunikačnú sieť celoštátneho až medzinárodného významu.
- Rešpektovať dopravné siete a zariadenia alokované v trasách doplnkových koridorov cestných komunikácií TINA v texte KURS 2001 uvedené pod č. 11.5.1. Martin – Turčianske Teplice- Zvolen – Šahy – Maďarská republika s preferenciou v trase Turčianske Teplice - Banská Bystrica – Zvolen.
- Pre zabezpečenie naplnenia bodu 2.3. záväznej časti KURS-u 2001 - prepojenie ťažísk osídlenia Žilinsko – Martinského a Banskobystricko – Zvolenského je potrebné uvažovať s trasovaním prepojenia cez ťažisko osídlenia týchto území t.j. v trase T. Teplice - Banská Bystrica – Zvolen.
- Rešpektovať hlavné dopravné siete pre medzinárodnú turistickú dopravu – cestné komunikácie, v KURS 2001 uvedené pod č. 11.13.1. západná severojužná trasa Poľská republika – Trstená – Dolný Kubín – Ružomberok – Donovaly- Banská Bystrica- Zvolen – Šahy – Maďarská republika s vylúčením nákladnej tranzitnej dopravy v úseku Ružomberok – Donovaly - Banská Bystrica.
- Rešpektovať dopravné siete celoštátnej úrovne – cestné komunikácie v zmysle KURS 2001 bod č. 11.15.5. Banská Bystrica – Brezno – Vernár
- Akceptovať schválené záväzné časti dopravnej infraštruktúry ÚPN VÚC Banskobystrického kraja, Zmeny a doplnky, ktoré majú vzťah k aglomerácii Banská Bystrica a širším dopravným väzbám a ponechať územnú rezervu pre možné trasovanie R3 severne od Banskej Bystrice.
- Rešpektovať hlavné dopravné siete pre medzinárodnú turistickú dopravu – železničné trate - západná severojužná trasa Poľská republika- Trstená – Dolný Kubín- Kľačany- Vrútky - Banská Bystrica- Zvolen – Šahy- Maďarská republika, ktoré sú zakotvené v nadradených koncepciách.
- Rešpektovať dopravné siete nadregionálnej úrovne – železničné trate Horná Štubňa - Banská Bystrica - Zvolen a Banská Bystrica – Margecany.
- Rešpektovať hlavné siete zaradené podľa európskych dohôd – letiská hlavnej siete v KURS 2001 pod č. 11.11.2. Sliač.
- Navrhnuť optimálne riešenie prípadne prehodnotiť možnosti napojenia na nadradený dopravný systém SR.

11. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ROZVOJA DOPRAVNÉHO VYBAVENIA ÚZEMIA

11.1. VONKAJŠIA DOPRAVA

11.1.1. AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA A CESTNÁ SIEŤ - ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU

Vonkajšia doprava t.j. doprava zdrojová, cieľová a tranzitná sa realizuje automobilovou dopravou po cestách I. II. III. triedy, železničnou dopravou a dopravou leteckou. Priame a kvalitné pripojenie mesta a regiónu štátnymi cestami a železnicou na nadradené (celoštátne, medzinárodné) dopravné koridory je jednou z podmienok rozvoja v súlade so smerovaním hlavných urbanizačných osí Slovenska k prepájaniu ťažísk osídlenia najvyššieho celoštátneho významu na európsku dopravnú sústavu.

Súčasnú cestnú sieť pre vonkajšiu automobilovú dopravu tvorí:

- Štátna cesta I/66 Šahy - Zvolen - Banská Bystrica - Brezno -Telgárt. Táto je v úseku Zvolen - Banská Bystrica vybudovaná v dlhodobu vyhovujúcich parametroch ako delená štvorpruhová rýchlostná komunikácia kategórie R 26,5/100. Od Banskej Bystrice smerom východným je dvojpruhová s rezortným zámerom na štvorpruhovú po Brezno. Nevyhnutná je preložka štátnej cesty I/66 v prietahu mestom Banská Bystrica do novej polohy podľa v súčasnosti platného ÚPN aglomerácie, ktorá je v projektovej príprave a v rámci riešenia územného plánu mesta je potrebné v plnej miere ju rešpektovať.
- Štátna cesta I/59 Banská Bystrica - Ružomberok v prietahu mestom je štvorpruhová, čiastočne delená s vyhovujúcimi parametrami. Od Uľanky smerom severovýchodným je cesta I/59 dvojpruhová.
- Štátna cesta I/69 Zvolen -Banská Bystrica tvorí v úseku Budča - Kováčová spojnicu medzinárodných ciest E 571 a E 77, v úseku Kováčová - Banská Bystrica má regionálny charakter, dopravne prepája sídla v medzipriestore regiónu a sprístupňuje letisko Sliač.
- Štátna cesta I/14 prepája Banskú Bystricu smerom severozápadným v smere na Turčianske Teplice a následne Martin, Žilinu. Cesta je dvojpruhová, nadregionálneho významu.
- Cesta II/591 Banská Bystrica - Zvolenská Slatina prepája sídla Mičinskej doliny vzájomne a súčasne na okresné mestá smerom južným. Táto komunikácia je dvojpruhová regionálneho významu.
- Cesta II/578 dvojpruhová, regionálneho významu, ktorá končí v rekreačnej obci Kordíky. Nevhodné sú prietahy cez Podlavice a Tajov.

11.1.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE AUTOMOBILOVEJ DOPRAVY A CESTNEJ SIETE

- Riešiť priame cestné prepojenie Banskej Bystrice smerom západným s napojením na štátnu cestu I/65 komunikáciou s parametrami cesty I. triedy. Tento zámer je v súlade s návrhom projektu rozvoja infraštruktúry priestoru stredoslovenského regiónu a rezortnými návrhmi sídelných rozvojových osí a dopravných koridorov. Koncepcia rozvoja dopravy zakotvuje prebudovanie štátnej cesty I/14 a KURS ju navrhuje ako alternatívu trasovania rýchlostnej cesty.
- Rešpektovať návrh na rekonštruovanie a vybudovanie cesty II/578 v úseku Banská Bystrica - Tajov - Kordíky s obchvatom mesta Banská Bystrica, s preskúmaním možnosti prepojenia na Kremnicu.
- Rešpektovať návrh na rekonštruovanie a vybudovanie cesty II/591 v úsekoch Banská Bystrica - Zvolenská Slatina, s obchvatom mesta Banská Bystrica.

11.1.5. LETECKÁ DOPRAVA

Vonkajšiu dopravu vo vzťahu k aglomerácii a regiónu vhodne dopĺňa letisko Sliač, ktoré je zaradené do kategórie medzinárodných letísk.

11.1.6. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE LETECKEJ DOPRAVY

- Akceptovať letisko Sliač v súčasnej polohe a dobudovať o zariadenia pre rozvoj civilnej zložky k leteckej preprave na väčšie vzdialenosti a rýchly obchodný kontakt.
- V návrhu ÚPN mesta uvažovať s možnosťou modernizácie letiska Sliač (systém bezpečnostných opatrení, predĺženie dráhy (2340 m) na vyššiu kategóriu (3200 m), prípadne rezervovanie priestoru pre výhľadové zdvojenie dráh).
- Riešiť efektívne prepojenie centra mesta na letisko Sliač.
- Rešpektovať pri návrhu ochranné pásma letiska Sliač.
- Rešpektovať pri návrhu ochranné pásma letiska Sliač, schválené rozhodnutím Štátnej leteckej inšpekcie zn. 1-430/92/ILPZ zo dňa 27.10.1992 a z nich vyplývajúce obmedzenia
- Rešpektovať ochranné pásma heliportu pre leteckú záchrannú službu nemocnice F.D:Roosewelta Banská Bystrica, schválené rozhodnutím Leteckého úradu SR zn. 311-791/01-OP zo dňa 13.08.2001.

11.2. VNÚTROMESTSKÁ DOPRAVA

11.2.1. KOMUNIKAČNÁ SIEŤ - SÚČASNÝ STAV A ZDÔVODNENIE POTRIEB RIEŠENIA

Súčasný stav komunikačnej siete na území mesta je nevyhovujúci, nakoľko základná komunikačná sieť na území mesta, v zmysle pôvodnej koncepcie územného plánu aglomerácie Banská Bystrica nebola vybudovaná, pričom ostatné zámery z hľadiska rozvoja mesta podľa pôvodnej koncepcie územného plánu boli naplnené. Na území mesta vznikli monofunkčné zóny, čo so sebou prináša značné nároky na dynamickú dopravu, čo v spojení s nevybudovanými komunikáciami prináša značné problémy a preťažené úseky ciest v meste. Na nezrealizovanej časti pôvodnej dopravnej koncepcie bolo v rámci permanentnej aktualizácie navrhnutých niekoľko zmien a doplnkov zameraných na obmedzovanie rozsahu a negatívneho dopadu s ohľadom na zmeny spoločenských podmienok a vlastníckych vzťahov. Nezrealizované stavby z platného ÚPN aglomerácie sú nasledovné:

- preložka štátnej cesty I/66 do polohy severného obchvatu vrátane mimoúrovňových križovatiek a pripojovacích vetiev na mestskú sieť
- I. úsek cesty Kostiviarska - Sásová - Rudlová - Kynceľová (v priestore Kostiviarska),
- prístupová komunikácia do zóny Rudlová - Sásová od Skuteckého ulice po sídlisko s odbočkou ku starej nemocnici
- prestavba mimoúrovňovej križovatky štátnych ciest I/66 a I/69 pri Kremničke vrátane úprav na priľahlých komunikáciách
- dobudovanie mimoúrovňovej križovatky pri železničnej stanici Radvaň
- mimoúrovňová križovatka na št. ceste I/66 pri Štúrovom námestí
- vnútorný mestský okruh v úseku ulíc Kollárova - Lazovná - Tajovského s tunelom pod cintorínom
- Dlhá ulica v úseku Štúrovo námestie - Gorkého ulica s odbočnými vetvami
- prístupové komunikácie na Pršiansku terasu od Kremničky a od Hornej Radvane
- premostenie Hrona do Iliaša
- preložka št. cesty II/578 v úseku Rooseveltova nemocnica - Tajov

- prepojovacia komunikácia Fončorda - Skubín
- predĺženie Pieninskej ulice na rekreačný okruh (cesta Kostiviarska - Nemce)
- prepojovacia komunikácia Komenského ulica - Sásová cez priestor Stráže

Najzávažnejším problémom je prietah cesty I/66 popri rieke Hron, ktorá je už v súčasnosti využitá na plnú kapacitu a nevykazuje žiadnu rezervu pre možnosť ďalšieho zvyšovania intenzity dopravy. Táto komunikácia v tesnom dotyku s centrálnou mestskou zónou a tým, že pretína hlavné trasy pešieho pohybu na území mesta, vytvára mnohé kolízie a patrí k najnehodovejším lokalitám v rámci Slovenskej republiky. Rozšírenie komunikácie v tejto polohe nie je vzhľadom na danosti územia možné.

Ďalším vážnym problémom z hľadiska dopravnej obsluhy je nezrealizovaný I. úsek prepojovacej komunikácie Kostiviarska - Kynceľová (súčasť uvažovaného vonkajšieho mestského okruhu), ktorá by umožnila napojenie zóny Rudlová - Sásová s počtom cca 23000 obyvateľov na kapacitne vyhovujúcu cestu I/59 v priestore Kostiviarska a odbremenovala by tým miestne komunikácie - ul. Na Karlove, Kostiviarska, Bottova, ul. J. Kráľa, ktoré svojimi parametrami - šírkové usporiadanie, smerové a sklonové pomery, jestvujúce križovatky bez usmernenia - napojenie Kostiviarskej cesty na cestu I/59 a súčasne s Jakubskou cestou, križovatka Tajovského - J. Kráľa, nevyhovujú potrebám súčasnej dopravnej intenzity a tým vzniká preťaženie komunikácií a križovatiek, z čoho vyplývajú mnohé kolízie.

Pre oblasť centrálnej časti mesta nebol zrealizovaný vnútorný mestský okruh podľa pôvodnej koncepcie územného plánu, ktorého hlavná funkcia je zabezpečenie distribúcie obslužnej dopravy po okraji centrálnejestskej zóny.

K odľahčeniu komunikácií v južnej časti mesta by prispelo dobudovanie neúplných križovatiek na ceste I/66 v priestore Kremnička a Radvaň, s napojením na mestský komunikačný systém, čím by sa znížila potreba vyvolaných prejazdov po komunikačnej sieti mesta z dôvodu nevybudovaných napojení.

Riešenie vnútromestskej dopravy si vyžaduje komplexný návrh stavieb pre dopravu dynamickú, statickú a nemotoristickú vrátane sprievodných zariadení pre dopravu.

Základom riešenia dynamickej dopravy je vhodný návrh základnej komunikačnej siete, po ktorej sa prepravné vzťahy realizujú. Pre vnútromestskú prepravu medzi vzdialenejšími okrskami mesta musia slúžiť i dopravné trasy pre vonkajšiu dopravu t.j. prietahy štátnych ciest I. triedy a štátne cesty II. triedy. Hlavne u prietahov štátnych ciest I/66 a I/59 je potrebná vhodná nadväznosť na mestskú komunikačnú sieť dostatočným počtom a vhodnou polohou pripojovacích križovatiek.

Prevažná časť nezrealizovaných stavieb sa ukazuje ako potrebná pre koncepčné dotvorenie základnej komunikačnej siete k zvládnutiu vnútromestských prepravných nárokov a k dosiahnutiu urbanisticko-dopravných zámerov.

Návrh koncepcie základnej komunikačnej siete je výsledkom dlhodobého procesu hľadania a upresňovania na základe dopravných, ekonomických, ekologických i estetických kritérií, vyplývajúcich z reálnej a vyvíjajúcej sa dopravnej situácie v meste. Ďalšie skvalitňovanie základnej komunikačnej siete v súlade s urbanizáciou územia, funkčné zatriedenie a kategorizáciu jednotlivých trás podľa výhľadového objemu dopravy a prepravných vzťahoch musí byť premetom nového ÚPN aglomerácie Banská Bystrica.

Aktualizovaný komunikačný systém mesta je potrebné koncipovať ako radiálno-okružný, tak aby po jeho dobudovaní sa zabezpečil priestorové rozloženie dopravy a ktorý by umožňoval skrátenie prepravných vzdialeností medzi jednotlivými okrskami mesta s vedením mimo Centrálnejestskej zóny (CMZ),

Na základe horeuvedeného je potrebné priradiť v návrhu komunikačnej siete najvyššiu funkciu prietahom ciest I/66 (v polohe severného obchvatu) a I/59 s parametrami rýchlostných komunikácií, sieť rýchlostných komunikácií doplniť systémom mestských zberných komunikácií;

Navrhnutá sieť zberných komunikácií má pozostávať z týchto komunikácií:

- hlavnej mestskej triedy – regiónovej komunikácie,
- vnútorného mestského okruhu,
- vonkajšieho mestského okruhu (výhl'ad),
- rekreačného okruhu,
- komunikačných radiál.

Regiónovú komunikáciu riešiť od areálu bývalej Cementárne po Vajanského námestie (súčasná cesta I/66), ďalej pokračovať smerom južným cez Radvaň a Kráľovú, čím sa prepoja rozvojové polyfunkčné priestory mesta v severovýchodnej a južnej časti mesta – táto časť je vybudovaná v konečných parametroch a vytvára hlavnú mestskú triedu. Od Kremničky je regiónová komunikácia vedená južným smerom v trase cesty I/69 až po napojenie na komunikačný systém Zvolena. Regiónová komunikácia má vytvárať kompozičnú os budúceho regionálneho centra Stredoslovenskej oblasti.

K zvládnutiu objemu vnútromestskej dopravy riešiť mestský okruh severným a západným okrajom CMZ v trase ulíc 29. augusta, Partizánska, Kollárova, Lazovná, Tajovského, tr. Hradca Králové, Nové Kalištie a Dlhá s vyústením na Štúrovo námestie.

Z regiónovej komunikácie a z vnútorného mestského okruhu riešiť radiálne komunikácie do jednotlivých urbanizovaných zón mesta, ktorých pracovné názvy Pršianska terasa, Fončordská, Tajovská, Uľanská, Rudlovská, Sásovská, Bánošská, Môlčianska a Hornomičinská vystihujú ich smerovanie,

Radiálne komunikácie bude prepájať navrhovaný vonkajší mestský okruh v trase: Uhlisko – Majer – Kynceľová – Rudlová – Sásová – Kostiviarska – Podlavice – Fončorda – Pršianska terasa – Kremnička. Úplný vonkajší okruh chápať ako výhl'adový, nakoľko budovanie niektorých úsekov bude opodstatnené až s urbanizáciou príľahlého územia. V koncepcii dotvorenia vonkajšieho mestského okruhu je potrebné uvažovať so zapojením uvažovaného vodohospodárskeho tunela popod Urpín s napojením do jeho systému prostredníctvom križovatiek na Srnkovej a v Radvani.

11.2.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE KOMUNIKAČNEJ SIETE MESTA

- V súlade s aktualizáciou a schválenými zmenami a doplnkami rozvíjať základný komunikačný systém mesta ako radiálno-okružný.
- V maximálnej miere rešpektovať doteraz vybudované úseky základnej komunikačnej siete aglomerácie s možnými čiastočnými úpravami pre naplnenie kapacitných požiadaviek.
- Koncepciu základnej komunikačnej siete rozvíjať s využitím pôvodnej koncepcie riešenia a schválených zmien a doplnkov v rámci aktualizácie ÚPD s rešpektovaním návrhov:
  - preložka št. cesty I/66
  - vnútorný mestský okruh
  - I. úsek odľahčovacej komunikácie, Kostiviarska - Sásová - Rudlová - Kynceľová
  - prístupová komunikáciu do zóny Rudlová - Sásová
  - prestavba a dostavba mimoúrovňových križovatiek na št. cestách I. triedy
  - preložku štátnej cesty II/578.
- V riešení cestnej dopravy primerane zohľadniť očakávaný dopad budovania navrhovaných cestných obchvatov a komunikačnej kostry mesta na ukladenie jednotlivých mestských priestorov, najmä na mestské centrum, resp. niektoré obytné zóny mesta.

- Navrhnuť potrebné zásahy do dopravnej kostry mesta, vrátane preriešenia niektorých kľúčových dopravných uzlov s ohľadom na potrebu napojenia na nadradený komunikačný systém.
- Stanoviť funkčné zatriedenie a kategorizáciu jednotlivých trás základnej komunikačnej siete.
- Riešiť trasovanie zbernej komunikácie regionálneho významu od Cementárne ulicami Stavebná, Štefánikovo nábrežie, Štadlerovo nábrežie, Sládkovičova s prechodom pred Kremničkou ponad štátnu cestu I/66 na št. cestu I/69, až po napojenie na komunikačný systém Zvolena.
- Cestu I/69 v medzipriestore Banskej Bystrica a Zvolen, polohovo a parametrami prispôbiť funkciám regionálneho centra.
- Vnútorň mestský okruh severným a západným okrajom centrálnej mestskej zóny riešiť v trase ulíc 29. augusta, Partizánska, Kukučínova, Kollárova, Lazovná, Tajovského, THK, Nové Kalište, Dlhá s vyústením na Štúrovo námestie.
- Vo vnútornom priestore centra mesta riešiť dopravnú obsluhu systémom obslužných komunikácií s minimalizáciou potreby asanácií jestvujúcej zástavby.
- Pre úplné vylúčenie zásobovacej dopravy z pešej zóny riešiť systém vnútroblokových obslužných komunikácií v historickom jadre mesta.
- Riešiť trasovanie radiálnych komunikácií do jednotlivých urbanizovaných zón mesta, ktorých pracovné názvy Pršianska, Malachovská, Uľanská, Rudlovská, Sásovská, Bánošská, Selčianska, Molčianska, Hornomičinská vystihujú ich smerovanie.
- Vonkajší mestský okruh riešiť v trase Uhlisko, Majer, Kynceľová, Rudlová, Sásová, Kostiviarska, Podlavice, Fončorda, Pršianska terasa, Kremnička, Radvaň, tunel popod Urpín.
- V oblastiach s prevládajúcou obytnou funkciou uvažovať s vytváraním priestorov s obmedzenou automobilovou dopravou formou obytných ulíc (upokojené komunikácie).
- Osobitnú pozornosť venovať problematike hluku z automobilovej dopravy a navrhnuť opatrenia aby boli splnené ustanovenia nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z.z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami.

11.2.3. STATICKÁ DOPRAVA

Parkovanie vozidiel je na území celého mesta v súčasných kapacitách a kvalite nevyhovujúce a zákonite sa najviac prejavuje v centrálnej mestskej zóne, kde je sústredená vybavenosť celomestského a nadmestského významu a taktiež pri areáloch a objektoch s veľkou zamestnanosťou a návštevnosťou. Požiadavky na parkovanie, hlavne v historickej časti mesta, nebude možné v plnom rozsahu akceptovať. V týchto priestoroch bude nutné navrhnuť účinnú reguláciu s cieľom obmedzovať dlhodobé parkovanie v prospech krátkodobého. To vyvolá potrebu zvyšovať kapacitu parkovacích miest v okrajových častiach CMZ s doriešením náväznosti iných druhov dopravy na tieto plochy.

Problematika odstavovania vozidiel sa prejavuje v obytných územiach s veľkou hustotou zástavby ako je Radvaň, časť Fončordy a vypukle v sídlisku Rudlová-Sásová. V týchto zónach niet priestoru a je to aj neefektívne využitie priestoru pre výstavbu radových garáží, ako je tomu v starších častiach mesta. Východiskom je výstavba nadzemných a podzemných hromadných garáží, čo umožní uvoľniť vozidlami preplnené ulice a tým zlepšiť obytné prostredie.

11.2.4. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE STATICKEJ DOPRAVY

- Stanoviť zásady riešenia problematiky odstavovania a parkovania vozidiel s nápočtom výhľadových nárokov podľa urbanistických obvodov.
- Pri riešení statickej dopravy uvažovať s automobilizáciou v hodnote 1:2 min. 1:2,5.
- V jestvujúcich obytných zónach navrhnúť riešenie odstavovania a parkovania vo forme hromadných garáží s kapacitou parkovacích plôch do 250 miest, s ohľadom na požiadavky ochrany životného prostredia.
- Pre potreby návrhu parkovania a odstavovania vozidiel využiť aj disponibilné plochy na teréne pri zohľadnení požiadaviek ochrany životného prostredia.
- Prehodnotiť možnosti prestavby jestvujúcich radových garáží na kapacitne vyhovujúce viacpodlažné garáže, čím dôjde k efektívnemu využitiu plôch.
- V novonavrhnutých obytných zónach navrhnúť riešenie potreby odstavných a parkovacích plôch na vlastných pozemkoch s využitím podzemného parkingu v maximálnej miere.
- Pre plochy vybavenosti navrhnúť riešenie parkovania vozidiel zásadne na vlastných pozemkoch s využitím možnosti podzemného resp. nadzemného parkovania.
- V centrálnej časti mesta navrhnúť pokrytie deficitu potreby parkovacích plôch formou viacpodlažných podzemných alternatívne nadzemných garáží v miestach vstupu do CMZ s využitím inteligentného systému riešenia dopravy.
- Zvážiť možnosť umiestňovania podzemných parkovacích plôch v priestoroch jestvujúcich a novobudovaných verejných priestranstiev a námestí

11.2.5. MESTSKÁ HROMADNÁ DOPRAVA

Doterajšia koncepcia mestskej hromadnej dopravy (MHD) bola zameraná na preferenciu ekologicky výhodnej trolejbusovej dopravy ako základného systému MHD s doplnkovým autobusovým systémom len tam, kde je trolejizácia neekonomická.

11.2.6. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE MHD

- Prehodnotiť celkovú koncepciu trasovania liniek mestskej hromadnej dopravy s doriešením rozmiestnenia zastávok v dostupnosti max. 500 m.
- Prehodnotiť možnosti rozšírenia trolejizácie do zóny Rudlová – Sásová.
- Zvážiť možnosť doplnenia trolejizácie v časti Fončordy - Mládežnícka ulica.
- Zvážiť možnosť predĺženia trolejizácie v južnej časti mesta po Krematórium, resp. Rakytovce a perspektívne na Pršiansku terasu.
- Rozširovanie trolejizovaných koridorov koordinovať s dostavbou a prestavbou komunikačnej siete, aby trasy mali, definitívny charakter.
- Pre autobusovú časť MHD uvažovať s prestavbou vozidiel na ekologickejší pohon.
- V historickej časti mesta riešiť prepravu malokapacitnými City-busmi pre sprístupnenie centra mesta.
- Upresniť trasu City-busu s ohľadom na urbanizáciu priestoru Trosky a Štúrovho námestia s podchytením navrhnutých hromadných parkovacích garáží po obvode CMZ.
- Posúdiť opodstatnenosť rozšírenia autobusovej MHD v rámci regiónu Banská Bystrica - Zvolen s podchytením kúpeľných miest v medzipriestore.
- Riešiť efektívne prepojenie centra mesta systémom MHD na letisko Sliač.

11.2.7. NEMOTORISTICKÁ DOPRAVA

Najväčšie sústredenie peších pohybov sa zákonite realizuje v centrálnej mestskej zóne (CMZ). Územný plán CMZ zakotvuje riešenie na prebudovanie najfrekventovanejších priestorov na pešiu zónu, alebo uľudnené ulice. V súčasnosti je realizovaná pešia zóna na

námestí SNP a v Dolnej ulici, Moyzesovom námestí a čiastočne v Národnej ulici. K jej úplnému dokončeniu na čistú pešiu zónu s vylúčením i zásobovacej dopravy chýba prestavba dvorných priestorov jednotlivých blokov CMZ pre účely obsluhy objektov priľahlých k pešej zóne. Pripravujú sa úpravy ulíc Horná Strieborná, Lazovná a Horná.

Uvedené ulice si vyžadujú stanoviť stupeň ukladania s ohľadom na potreby obsluhy a parkovania vozidiel ako i úpravy v organizácii dopravy z toho vyplývajúcej. Ukladanie ulíc a priestorov sa predpokladá i v iných zónach mesta.

Rastúci trend rozvoja cyklistickej dopravy si vyžaduje osobitnú bicyklovú infraštruktúru ako súčasť dopravnej problematiky mesta. Doteraz bola vypracovaná základná koncepcia cyklistickej dopravy, ale realizácia stagnuje. Koncepcia rozlišuje účelové trasy v intraviláne mesta pre cesty do zamestnania, za športom, nákupom a pod. a nadväzujúce trasy rekreačné pre cykloturistiku s prechodom do extravilánu. Účelové trasy pri súbehu s intenzívnou automobilovou dopravou sú navrhované oddelené od automobilových komunikácií, v menej frekventovaných uliciach sa trasy pre cyklistov kumulujú s automobilovou, alebo pešou dopravou.

Najvhodnejším návrhom je riešenie oddelených pásov pre každý druh dopravy, toto riešenie je však ťažko uplatniť v zastavanom území mesta s obmedzenými šírkovými parametrami jestvujúcich uličných koridorov tak, ako je to v prípade Banskej Bystrice.

11.2.8. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE NEMOTORISTICKEJ DOPRAVY

- **Zachovať súčasné oblasti s prioritou chodcov s ich rozšírením o ďalšie plochy najmä v centrálnej časti mesta v zmysle pôvodnej koncepcie riešenia pešej zóny.**
- **Navrhnuť resp. doplniť základné pešie trasy spájajúce centrum mesta so železničnou a autobusovou stanicou, ako aj so všetkými ďalšími významnými zdrojmi a cieľmi pešieho pohybu.**
- **Doriešiť hlavné pešie prepojenie centra mesta s jednotlivými obytnými zónami formou chodníkov pozdĺž komunikácií resp. samostatnými pešími ťahmi.**
- **V oblastiach s prevládajúcou funkciou pešieho pohybu doriešiť komplexnú dopravnú obsluhu územia vrátane zásobovacej dopravy a väzieb na okolité územie.**
- **Navrhnuť princípy odstránenia kolízií jestvujúcich a navrhovaných peších trás a cyklistických trás s inými druhmi dopravy - hlavne cestnou a železničnou.**
- **Navrhnuť sieť cyklistických trás na území mesta tak, aby vzniklo funkčné prepojenie sídlisk s centrom mesta a sídlisk navzájom pre bicykel ako plnohodnotný dopravný prostriedok**
- **Rozvoj cyklistickej dopravy v meste orientovať na rozvoj cyklistických trás rekreačného a športového charakteru s ohľadom na danosti terénu.**
- **V návrhu mestskej účelovej cyklistickej dopravy zvážiť možnosť využitia obslužných komunikácií pre vedenie cyklistických trás bez potreby budovania samostatných cestičiek pre cyklistov v miestach s nižšou dopravnou záťažou so zvážením nasledovných opatrení:**
  - **zrušenie jedného jazdného pruhu pre dopravu**
  - **zavedenie jednosmernej premávky pre automobily, cyklistov viesť obojsmerne**
  - **zrušenie parkovacieho pruhu**
  - **začlenenie cyklistu do koridoru komunikácie.**
- **V miestach intenzívnej automobilovej dopravy, kde je z hľadiska bezpečnosti nevhodné viesť cyklistickú dopravu v jednom koridore s automobilovou riešiť samostatné cestičky pre cyklistov.**
- **V rámci rozvoja prímestskej rekreácie riešiť rozvoj cyklotrás v synergii s ostatnými druhmi dopravy s vytvorením prepojeného systému motoristickej a nemotoristickej dopravy.**

11.2.9. DOPRAVNÉ ZARIADENIA

Nové spoločenské pomery najviac ovplyvnili koncepciu na úseku dopravných zariadení. Systém nápočtov a centralizácie autoopravovní, servisov, autopredajní a čerpacích staníc pohonných hmôt do malého počtu veľkokapacitných objektov je prekonaný. V územno-plánovacej činnosti je potrebné dopravné zariadenia pre automobilovú dopravu usmerňovať z hľadiska územných zámerov, estetických požiadaviek v priestore, potreby ochrany životného prostredia a hygienických noriem.

11.2.10. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE DOPRAVNÝCH ZARIADENÍ

- Návrh dopravných zariadení usmerňovať v náväznosti na základný komunikačný systém mesta.
- Navrhnuť jednotnú koncepciu systému ako neoddeliteľnú súčasť dopravných koridorov v meste.

11.2.11. ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA

Katastrálnym územím mesta Banská Bystrica prechádzajú železničné trate č. 170 a č. 172

- smer Zvolen - Diviaky - Vrútky trať č. 170
- smer Červená Skala - Margecany trať č. 172

11.2.12. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ŽELEZNIČNEJ DOPRAVY

- Na úsekoch železničných tratí, kde sú prekročené limity prípustnej hladiny hluku vo vonkajšom prostredí navrhnuť protihlukové opatrenia.
- Na úseku železničnej dopravy zakotviť prestavbu, dostavbu a modernizáciu výpravných budov železničných staníc.
- Na hlavnej železničnej stanici Banská Bystrica navrhnuť vybudovanie druhého podchodu k nástupištiam s väzbou na autobusovú stanicu a vyústením pri Smrečine.
- Plochy výpravných budov železničnej stanice Radvaň a zastávky Banská Bystrica - mesto navrhnuť nové z opačnej strany železničnej trate než sú súčasné nevyhovujúce objekty.

12. POŽIADAVKY Z HĽADISKA OCHRANY TRÁS NADRADENÝCH SYSTÉMOV TECHNICKÉHO VYBAVENIA

12.1 STRUČNÝ POPIS TRÁS NADRADENÝCH SYSTÉMOV TECHNICKÉHO VYBAVENIA

Územím mesta Banská Bystrica prechádzajú trasy nadradených systémov technického vybavenia: vodárenskej sústavy, prenosovej sústavy 110 kV elektrických vedení, trasa vysokotlakového plynovodu a diaľkové telekomunikačné káble.

Nadradená vodárenská sústava

Nadradenú vodárenskú sústavu predstavuje Pohronský skupinový vodovod (PSV zásobuje pitnou vodou časti okresov Banská Bystrica, Zvolen a Žiar nad Hronom) a jeho vodárenské zdroje nachádzajúce sa v záujmovom území mesta. Jedná sa o podzemné zdroje vody v Harmaneckej a Starohorskej doline. Za hlavné prírody nadradeného významu sú kvalifikované obidve vetvy PSV - Harmanecká a Jergalská. Ďalej podobnú funkciu plní prívod vody z Ľadovej studne.

Nadradené trasy elektrických vedení

V riešenom a záujmovom území mesta Banská Bystrica prechádzajú vzdušné vedenia VVN ktoré sú uvedené v nasledovnom prehľade:

Názov	kV	Číslo vedenia
Zvolen - Banská Bystrica - Fočorda	110	7762
Hronská Dúbrava - Banská Bystrica - Fončorda	110	7762.3
Lieskovec - Vlkanová	110	7870
Vlkanová - Slovenská Ľupča	110	7868
Medzibrod - Slovenská Ľupča	110	7860
Fončorda - Banská Bystrica	110	7761
Banská Bystrica - býv. Ssl. cementárne	110	7898
Banská Bystrica - Harmanec	110	7840
Banská Bystrica - Medzibrod	110	7637
Banská Bystrica - Medzibrod	110	7638
Banská Bystrica - Harmanec	110	7710

Východnou časťou záujmového územia prebieha trasa plánovaného 440 kV vedenia PVE Ipel' - Medzibrod sledujúca trasy 110 kV vedení č.7870 (Lieskovec - Vlkanová), č.7868 (Vlkanová - Slovenská Ľupča) a č.7860 (Slovenská Ľupča - Medzibrod), ktorú je potrebné v zmysle požiadavky SEPS, a.s. Bratislava pri návrhu ÚPN mesta Banská Bystrica rešpektovať.

Nadradené trasy plynovodov

Územím mesta prechádza trasa "Pohronského plynovodu" Handlová - Žiar nad Hronom - Zvolen - Banská Bystrica - Brezno. VTL plynovod je vedený ako zásobovací s napájaním ďalších obcí a miest v okolí horného toku Hrona. Na okolie vedenia VTL plynovodu sa vzťahujú obmedzenia stanovené ochrannými a bezpečnostnými pásmami stanovenými platnými normami a predpismi.

Diaľkové telekomunikačné káble

Na území Banskobystrického kraja je už v prevádzke trasa diaľkového optického kábla (DOK) Banská Bystrica – Brezno – Revúca, DOK Banská Bystrica – Zvolen, DOK Banská Bystrica – Turčianske Teplice – Martin, v pláne je dobudovanie DOK Banská Bystrica – Ružomberok.

12.2 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- rešpektovať ochranné pásma vodárenských zdrojov nachádzajúcich sa v riešenom území, resp. zasahujúcich do riešeného územia
- rešpektovať ochranné pásmo Pohronského skupinového vodovodu stanovené rozhodnutím SKNV OPLVH Banská Bystrica č. PLVH 2464/404/1980 z 20.1.1981
- rešpektovať trasu plánovaného 2 x 440 kV vedenia PVE Ipel' - Medzibrod, prebiehajúcu východnou časťou záujmového územia, sledujúcu trasy 110 kV vedení č.7870 (Lieskovec - Vlkanová), č.7868 (Vlkanová - Slovenská Ľupča) a č.7860 (Slovenská Ľupča - Medzibrod)
- pri návrhu rozvoja územia a funkcií mesta rešpektovať ochranné pásma nadradených trás elektrických vedení v zmysle platných predpisov a noriem
- pri návrhu rozvoja územia a funkcií mesta rešpektovať ochranné pásma zariadení slúžiacich na zásobovanie plynom podľa platných predpisov a noriem
- pri návrhu rozvoja územia a funkcií mesta rešpektovať ochranné pásma diaľkových telekomunikačných káblov v zmysle platných predpisov a noriem.

13. POŽIADAVKY NA TECHNICKÉ VYBAVENIE ÚZEMIA

13.1 VODNÉ HOSPODÁRSTVO A VODOHOSPODÁRSKE ZARIADENIA

13.1.1 ZÁSOBOVANIE PITNOU A ÚŽITKOVOU VODOU

Zásobovanie pitnou vodou

Mesto Banská Bystrica nie je sebestačné v krytí potreby pitnej vody iba z vlastných vodárenských zdrojov. Zabezpečenie potrebného množstva pitnej vody pre verejný vodovod mesta je riešené odberom vody z Pohronského skupinového vodovodu (ďalej len PSV) a z vodárenských zdrojov nachádzajúcich sa v záujmovom území mesta (doplňujúce vodárenské zdroje).

PSV má kapacitu 673,2 l/s z čoho mesto spotrebuje 350 l/s. Banská Bystrica je z PSV zásobovaná dvoma vetvami: Harmanecká a Jergalská. Ďalšími zdrojmi vody situovanými mimo mesta Banská Bystrica sú doplňujúce vodné zdroje Ľadová studňa (v Slovenskej Ľupči) a Tajov s celkovou výdatnosťou 92 l/s. Poslednou skupinou sú lokálne zdroje zachytené na území mesta : Iľiaš, Laskomer, Sásová - Štepnica, Jakub - Grunty, Skubín, Šalková - Kosienky, Králiky - Stádlo, Stredný, Čutková s celkovou výdatnosťou 89,5 l/s.

Vzhľadom na výškové zónovanie mesta je zásobovanie pitnou vodou rozdelené do 5 tlakových pásiem. Zásobovacie vodojemy jednotlivých tlakových pásiem sa zásobujú cez distribučné vodojemy:

Rovne	10 000m ³ na kóte 531,00m n.m.
Niklová	1 300m ³ na kóte 480,00 m n.m.
Fončorda	10 000m ³ na kóte 480, 00 m n.m.

Zásobovacie vodojemy pre jednotlivé tlakové pásma sú v nasledovnom prehľade:

0-té tlakové pásmo	kóta vodojemu 382,0m n.m. - vodojem Hlinisko 2×2500 m ³ Zásobuje časť sídliska Prednádražie a Majer
1.tlakové pásmo	kóty vodojemov 400m n.m. - vodojemy: Bánoš, Urpín, Radvaň I., Pivovar, Laskomer, Rakytovce, Šalková - celkový objem 7750 m ³ Zásobovaná historická časť mesta, Radvaň, Kráľová po kótu 370mn.m.
2.tlakové pásmo	kóty vodojemov 430m n.m.- vodojemy: Stráže, Fončorda II., Radvaň II.- celkový objem 3 450 m ³ . Zásobovaná časť Fončordy, Radvane, Rudlovej po kótu 400mn.m.
3.tlakové pásmo	kóty vodojemov 460mn.m.- vodojemy: Rovne III., Nemce, Hrby, Fončorda III.- celkový objem 11 450 m ³ . Zásobovaná časť Rudlovej-Sásovej, Podlavíc, Fončordy do 430mn.m.
4.tlakové pásmo	kóty vodojemov 480mn.m.- vodojemy: Rovne IV., Pršany IV.- celkový objem 7 000 m ³ . Zásobovaná časť Sásovej po kótu 450mn.m.
5.tlakové pásmo	kóty vodojemov 505mn.m.- vodojemy: Rovne V., Pršany V.- celkový objem 17 300 m ³ . Zásobovaná časť Sásovej po kótu 450mn.m.

Za hlavné prívody sú kvalifikované obidve vetvy PSV - Harmanecká a Jergalská, ktoré sú nadradeného významu. Ďalej podobnú funkciu plní prívod vody z Ľadovej studne. Hlavné rozvody vytvárajú kostru systému, aby umožnili plnenie vodojemov jednotlivých pásiem a vykrývanie dodávky vody aj v prípade porúch. Založená hlavná kostra vodovodnej siete tvorí západnú a východnú vetvu. Západná vetva predstavuje prepojenie od distribučného vodojemu Rovne cez distribučný vodojem Niklová a cez Fončordu do vodojemu Radvaň I. s

odbočením do distribučného vodojemu Fončorda. Východná vetva predstavuje prepojenie od distribučného vodojemu cez Rovne - Stráže - nad nemocnicou - Urpín s dopĺňaním prívodu Ľadová studňa.

Hlavné prívodné potrubia PSV sú oceľové, vysokotlaké profilov 500-800mm. Ostatné vodovodné potrubia zásobnej siete sú z ocele, liatiny, polyetylénu, profilov 80-400mm.

Zásobovanie úžitkovou vodou

V meste sú aktuálne 2 podniky, ktoré odoberajú úžitkovú vodu z tokov, a to Smrečina Holding I., a.s. z Hrona a Slovenka, a.s. z Tajovského potoka.

13.1.2 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- Rešpektovať jestvujúci systém zásobovania pitnou vodou v riešenom a záujmovom území a skutočnosť, že nosným zásobovacím systémom je Pohronský skupinový vodovod.
- Rešpektovať pásma ochrany jestvujúcich vodných zdrojov podľa platných Rozhodnutí o určení ochranných pásiem pre jednotlivé zdroje osobitne v rámci celého záujmového územia, s vyčlenením požiadaviek pre podmienky hospodárenia v jednotlivých PHO.
- Spresniť trasu navrhovaného prívodu vody z vodárenskej nádrže Hronček riešeným územím, lokalizáciu nového distribučného vodojemu Sásová v zmysle štúdie "Rozvoj verejných vodovodov v okresoch Banská Bystrica a Zvolen" a rezervovať územie pre navrhované vodárenské zariadenia.
- K prognóznemu obdobiu r. 2035 navrhnuť doplnenie vodných zdrojov v súlade so štúdiou „Rozvoj verejných vodovodov v okresoch Banská Bystrica a Zvolen“, ktorú spracoval VÚVH Bratislava, prednostne navrhnuť využitie overených doteraz nevyužívaných zdrojov podzemných vôd zdokumentovaných v spomínanej štúdii.
- Na základe prehodnotenia potreby vody v zmysle Úpravy MP SR č. 477/99-810 Z.z. vzhľadom na súčasné potreby a uvažovaný územný rozvoj prehodnotiť objemy zásobovacích vodojemov v jednotlivých tlakových pásmach pre uvažované horizonty a v prípade potreby navrhnuť rozšírenie akumulácie s vymedzením územia na výstavbu vodojemov.
- Posúdiť kapacity jestvujúcich vodárenských zariadení pre uvažované horizonty rozvoja a riešiť potrebu ich rozšírenia, rekonštrukcie, nových zariadení vo väzbe na územný rozvoj.
- Zásobovanie pitnou vodou musí byť v súlade s ustanoveniami § 13 c) zákona č. 272/1994 Z.z. o ochrane zdravia ľudí v platnom znení a Vyhlášky MZ SR č. 151/2004 Z.z. o požiadavkách na pitnú vodu a kontrolu kvality pitnej vody.
- Vyčíslieť potrebu pitnej vody v zmysle Úpravy MP SR č.477/99-810, vo väzbe na uvažovaný územný rozvoj a časové horizonty rozvoja.
- Zhodnotiť súčasné zásobovanie úžitkovou vodou v riešenom území a na základe dostupných podkladov vyčíslieť potreby vody a spôsob riešenia vo väzbe na uvažovaný rozvoj a jeho časové horizonty.
- Rešpektovať súčasné odbery a prívod úžitkovej vody realizované v súlade s platnou legislatívou.

13.1.3 ODVÁDZANIE A ZNEŠKODŇOVANIE ODPADOVÝCH VÔD

Odvádzanie odpadových vôd

V súčasnosti je Banská Bystrica z veľkej časti odkanalizovaná jednotnou kanalizačnou sieťou odvádzajúcou odpadovú vodu z domácností, občianskej vybavenosti, závodov, ako aj

dažďovú vodu zo spevnených plôch a cudzie (balastné) vody. Jednotný systém je založený na možnosti odľahčenia jednotlivých zberačov do najbližších recipientov. Kostru siete tvorí hlavný kanalizačný zberač "A", na ktorý sa postupne pripájajú dielčie zberače. Hlavný kanalizačný zberač vyúsťuje do mestskej čistiarnie odpadových vôd, ktorá je vybudovaná na pravom brehu rieky Hron v katastrálnom území Rakytovce. Územie mesta sa člení do odvodňovacích okrskov hlavných kanalizačných zberačov, ktoré vytvárajú vejárovitú jednotnú sústavu pre odvádzanie splaškových a dažďových vôd. V bezdažďovom období sú zberače schopné odvieť splaškové vody na ČOV jestvujúcim zberačom. V dobe zrážok v povodiach jednotlivých zberačov dochádza na odľahčovacích objektoch k odtoku zriedených splaškových vôd do recipientov. Tento nedostatok v podstatnej miere odstráni výstavba nového zberača "A", ktorého realizácia v súčasnosti prebieha.

Kmeňová stoka A

Začína v mestskej časti Majer, pokračuje Štefánikovým nábrežím, kde je vedená tesne popri rieke Hron. Do stoky A postupne zaúsťujú zberače AR až AK. Stoka A križuje Bystrický potok a v tejto lokalite sú do nej zaústené zberače AJ a AI. Stoka A ďalej pokračuje pod cestnou estakádou a južným smerom je vedená do ČOV Banská Bystrica. Pri križovaní s Tajovským potokom priberá zberače AH a AH-I, ďalej zberače AF a AE. Po križovaní Zvolenskej cesty sa trasa kmeňovej stoky A od rieky Hron odďaľuje, z pravej strany priberá zberače AC až AA a je zaústená do ČOV.

Zberač AA

Odvádza odpadové vody jednotnej kanalizácie mestskej časti Rakytovce.

Zberač AB

Odkanalizuje spádové územie mestskej časti Kremnička.

Zberač AC

Vybudoval sa v predstihu, lebo mal odvádzat' odpadové vody z južnej časti pripravovaného súboru Pršianska terasa. Pod objektom mraziarní je do zberača zaústená aj kanalizácia pivovaru Urpín.

Zberač AD

Zaúsťuje do hlavného zberača pri autoservise Kovohron, prechádza areálom Stavoindustry, vedľa kasární na sídlisko Podháj a končí na okraji lokality budúceho sídliska Pršianska terasa.

Zberač AE

Odkanalizuje časť Radvane nie je vybudovaný v celom úseku. Chýba jeho predĺženie k lokalite Pršianska terasa a pre odvedenie splaškových odpadových vôd z Malachova.

Zberač AF

Odvádza odpadové vody zo sídliska Fončorda. Do kmeňovej stoky ústí pri čerpacej stanici OMV. Hlavný zberač AF bol vybudovaný ako delená kanalizácia na odvádzanie povrchových vôd, postupne sa však zmenil na jednotnú kanalizáciu.

Zberač AG

Odkanalizuje staršiu časť Fončordy.

Zberač AH

Do zberača gravituje rozsiahle územie Podlavíc, Skubína, časť Fončordy, areál nemocnice FDR. Tieto lokality zaznamenali veľké územné zmeny a zberač bol v roku 1986 novovybudovaný. Na zberači je odľahčovací objekt pri plážovom kúpalisku.

Zberač AI

Zaúsťuje do hlavného zberača pod ulicou J. Kráľa po pravej strane potoka Bystrice. Do neho gravituje územie okolo parku až do priestorov Graniara.

Zberač AJ

Zaúsťuje do zberača A po ľavej strane Bystrice, pokračuje okolo podniku Slovenka. Zberač ďalej odkanalizuje mestské časti Kostiviarska, Karlovo a Sásová.

Zberač AK

Do hlavného zberača zaúst'uje na konci Kuzmányho ulice. Odkanalizuje historickú časť mesta.

Zberač AL

Zbernú oblasť zberača AL tvorí územie Uhliska. Pred zaústením do hlavného zberača je zberač odľahčený a pod Hronom prechádza dvomi paralelnými potrubiami DN 300.

Zberač AM

Odkanalizuje územie gravitujúce do Rudlovského potoka, najmä sídlisko Rudlovú. Začína pod distribučným objektom pod vodojemom v Sásovej. Po odkanalizovaní sídliska Rudlová prechádza podchodom pod železničnou traťou Banská Bystrica – Vrútky a pokračuje ďalej popri klinike v smere k Hronu. Do zberača A je zaústený pri pamätníku SNP. Do zberača je prepojená škrtiaca stoka z odľahčovacej komory OK1 AN v priestore Námestia slobody.

Zberač AN

Zaúst'uje do stoky A pri hoteli Lux. Po odľahčení v OK1 AN prechádza v trase bývalého elektrárenského odpadového kanála a pri Inšpektoráte bezpečnosti práce pokračuje v starom mlynskom náhone. Zberač nie je dobudovaný. Pôvodne sa predpokladalo s odvádzaním odpadových vôd z mestskej časti Senica a obcí Kynceľová, Selce a Nemce.

Zberač AO

Odkanalizuje časti sídliska Prednádražie.

Zberač AP

Prechádza od križovatky pri dome kultúry pri autobusovom nádraží po železničnú stanicu.

Zberač AR

Odkanalizuje mestskú časť Majer.

Okrem uvedených zberačov sú na území mesta vybudované samostatné stoky na odkanalizovanie mestských častí a okolitých obcí. Pôvodne boli určené a vybudované na odvádzanie dažďových povrchových vôd do blízkych recipientov, ale postupne do nich zaúst'ovali domové kanalizačné prípojky, čím sa stali stokami nesústavnej kanalizácie (bez čistenia odpadových vôd). Tieto stoky sú zaústené priamo do recipientov, čím zhoršujú kvalitu ich vôd. Ide o stoku AX v časti Iliaš, stoku AY v mestskej časti Skubín, stoky v Šalkovej, Starej Rudlovej, Kostiviarskej a Jakube, Kynceľovej, Nemciach a Selciach.

Zberač AX

Je to samostatný zberač nepripojený na verejnú stokovú sieť mesta. Odkanalizuje mestskú časť Iliaš lokalizovanú na ľavom brehu Hrona. Trasa zberača je vedená súbežne s Hronom do ktorého vyúsťuje bez čistenia.

Zberač AY

Je to pôvodne dažďová kanalizácia v mestskej časti Skubín. Odvádza odpadové vody do Tajovského potoka. Do recipientu zaúst'uje z jeho pravej strany.

Zberač v Šalkovej

Odkanalizuje územie Šalkovej lokalizovanej na ľavom brehu Hrona. Vyúsťuje do Hrona bez čistenia.

Na odľahčovanie dažďových vôd boli na stokovej sieti vybudované odľahčovacie komory. Každý väčší zberač je minimálne raz, resp. viackrát odľahčovaný do najbližšieho recipientu. Odľahčovacie komory boli navrhnuté podľa pomeru zmiešavania 1:5.

Čistenie odpadových vôd

Odpadové vody z mesta sú čistené v objektoch ČOV Banská Bystrica. Odpadové vody pritekajú na ČOV gravitačne. Je to mechanicko-biologická ČOV s primárnymi sedimentačnými nádržami, aktivačným procesom a s anaeróbnou stabilizáciou kalu s následným strojným odvodnením kalu. ČOV bola navrhnutá len na odstraňovanie uhlíkatého znečistenia, s odstraňovaním nutritientov sa pri jej návrhu neuvažovalo. Od svojho uvedenia bola viackrát dostavovaná a rekonštruované časti sa postupne dávali do prevádzky. V

súčasnosti sa z projektov ISPA realizuje stavba "Rozšírenie ČOV Banská Bystrica". V decembri 2004 bola uvedená do prevádzky prvá linka biologického čistenia. Recipientom vyčistených vôd je rieka Hron.

13.1.4 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- Rešpektovať jestvujúci systém odvádzania odpadových vôd kanalizačným systémom mesta a ich čistenie v ČOV mesta.
- Rešpektovať DSP "Banská Bystrica - sústava na likvidáciu odpadových vôd" z decembra 2004, prípadne predchádzajúcu dokumentáciu "Banská Bystrica, komplexný plán odkanalizovania" z roku 2001.
- V urbanizovanom území zachovať plochy pre výstavbu kanalizačnej siete a objektov na nej v súlade s platným územným a stavebným povolením stavby „Banská Bystrica – sústava na likvidáciu odpadových vôd“.
- Rešpektovať lokalitu mestskej ČOV a jej ochranné pásmo pri návrhu rozvoja územia, ponechať územnú rezervu pre umožnenie jej rozširovania prípadne pre lokalizovanie technológie na druhotné spracovanie produktov čistenia z ČOV mesta
- Posúdiť kapacity kanalizačných zariadení (stoková sieť, ČOV) pre potreby uvažovaného rozvoja podľa časových horizontov rozvoja.
- Uvažovať s postupným rozširovaním stokovej siete do perspektívne urbanizovaných mestských častí a okolitých obcí záujmového územia; v rámci toho zvážiť možnosť rozšírenia stokovej siete mesta do ďalších obcí, ktoré neboli zaradené do pôvodného plánu odkanalizovania z roku 2001 – Riečka, Králiky a Pršany, Uľanka, Jakub – Nový Svet.

13.1.5 VODNÉ TOKY A NÁDRŽE

Hlavný recipient - rieka Hron

Rieka Hron preteká katastrálnym územím mesta v dĺžke cca 35 km. Hron v Banskej Bystrici bol upravovaný v niekoľkých etapách. S prácami na mestskej úprave sa začalo už v 20.-30. rokoch, následne v r. 1961. Na prácach sa pokračovalo až po povodni v r. 1974, kedy boli zrealizované ďalšie protipovodňové opatrenia: boli vybudované nábrežné múry od zaústenia potoka Bystrica po most pri Smrečine a prevýšená ochranná hrádza v časti Majer, realizovala sa tiež úprava Hrona v úseku Iliaš – Radvaň. V súčasnosti je už vybudovaná súvislá úprava Hrona od Iliaša po Šalkovú a Příboj. Úpravy sa realizovali v rôznych časových úsekoch a rôznym spôsobom, hlavným účelom úprav bolo zabezpečiť ochranu mesta. Zabezpečenie protipovodňovej ochrany mesta predstavuje úpravu Hrona na prietok $Q_{100} = 540 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Potrebná kapacita $Q = 540 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$ upraveného koryta Hrona je len v úseku rkm 172,000 – 173,960 (most Iliaš – teplovod). V ostatných častiach upravené koryto Hrona nad a pod týmto úsekom kapacitne nepostačuje a dochádza k nasledujúcim inundáciám:

- úsek Šalková – potok Bystrica: obojstranná,
- úsek Potok Bystrica – Radvaň, železničná stanica: pravostranná,
- úsek Radvaň – Iliaš: obojstranná.

Od mosta je Hron neupravený a dochádza k obojstrannej inundácii. Na ochranu areálu ČOV Banská Bystrica je vybudovaná pravostranná ochranná hrádza.

Ostatné toky v správe organizácie Povodie Hrona

Potok Bystrica

Je upravený. Úpravami sa sledovala ochrana intravilánu mesta B. Bystrica pred povodňami. Tieto úpravy však neprihliadali k estetickému dotvoreniu okolia. Dolný úsek je upravený v oporných múroch, čím sa stráca kontakt s vodným prostredím. Upravované úseky cez územie častí Kostiviarska, Jakub vykonávané vo viacerých etapách sú z rôznych druhov opevnenia vegetačnými panelmi a železobetónovými prefabrikátmi.

Selčiansky potok

Po rkm 4,8 prechádza intravilánom mesta, tok meandruje, brehy sú zarastené stromami. V dolnom úseku je tok upravený, jednoduchý lichobežníkový profil so stupňami. Od rkm 5,9 má charakter horskej bystriny.

Ostatné toky v správe iných organizácií

Okrem rieky Hrona, potokov Bystrica a Selčianskeho potoka, ostatné potoky sú v správe a majetku poľnohospodárskych, lesníckych a mestských organizácií. Ide o potoky: Rakytovský, Kremnička, Krátky, Malachovský, Uderná (Radvanský), Tajovský, Laskomerský, Rudlovský, Môľčanský. Ich prietoky vzhľadom na Q 100 ročnej vody na hlavných recipientoch nie sú rozhodujúce. Majú miestny význam. Ich korytá sú miestami upravené, hlavne za účelom stabilizácie koryta a ochrany pred miestnymi záplavami.

Vodné nádrže

V riešenom území mesta Banská Bystrica sú vybudované nasledovné 4 malé vodné nádrže s objemom do 1 mil.m³:

Šalková - Plavno, staré koryto Hrona - Pod Rybou, Mútne, B.Bystrica - plážové kúpalisko.

Odvodňovacie kanály

Na katastrálnom území mesta a jeho záujmových priestoroch sú evidované:

- odvodňovací kanál otvorený (evid. č. 5301 057 001) o celkovej dĺžke 0,090 km vybudovaný v roku 1961 v rámci stavby „OP Iliaš“, v správe Hydromeliorácie š.p.
- odvodňovací kanál krytý (evid. č. 5301 195 001) o celkovej dĺžke 0,350 km vybudovaný v roku 1988 v rámci stavby „OP Selce“, v správe Hydromeliorácie š.p.
- odvodňovací kanál otvorený (evid. č. 5301 074 001) o celkovej dĺžke 0,100 km vybudovaný v roku 1972 v rámci stavby „OP Selce“, v správe Hydromeliorácie, š.p.

13.1.6 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- Rešpektovať projektovú dokumentáciu „Banská Bystrica, ochrana intravilánu pred povodňami“ ako aj v súčasnosti spracovávanú DÚR „Prioritné preventívne protipovodňové opatrenia v SR, intravilány miest Bratislava, Banská Bystrica, Prešov, Podprojekt 2 – Banská Bystrica“.
- Zohľadniť „Vodohospodársky a Hydroekologický plán povodia Hrona II. cyklus“ spracovaný SVP š.p. Banská Štiavnica, OZ PH Banská Bystrica v decembri 2000.
- Rešpektovať § 49 zákona č.364/2004 Z.z. vodný zákon, v zmysle ktorého môže správca toku užívať pobrežné pozemky. Pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie pri vodohospodársky významnom toku sú pozemky do 10 m od brehovej čiary a pri drobných tokoch do 5 m od brehovej čiary, pri ochrannej hrádzi vodného toku do 10 m od vzdušnej a návodnej päty hrádze. V tomto území neuvažovať s rozvojom výstavby.
- Rešpektovať odvodňovacie kanály vrátane 5 m ochranného pásma od brehovej čiary pri navrhovanom funkčno – priestorovom usporiadaní územia.

13.2 ZÁSOBOVANIE ENERGIAMI

13.2.1 ZÁSOBOVANIE ELEKTRICKOU ENERGIU

Na riešenom území mesta Banská Bystrica sa nenachádzajú zdroje elektrickej energie. Zásobovanie mesta Banská Bystrica elektrickou energiou je zabezpečené vedeniami 110 kV z dvoch napájacích bodov - z transformovne 220/110/22kV Medzibrod a z transformovne 220/110kV Žiar nad Hronom. Distribučnú sieť mesta a jeho záujmového územia zásobujú rozvodne prenosovej sústavy 110/22kV Bánoš a 110/6V Fončorda. Priemyselný odber zabezpečujú transformovne 110/6kV Cementáreň, 110/22kV Vlkanová a 110/22kV Biotika. Mesto Banská Bystrica je zásobované elektrickou energiou z 22 kV a 6 kV rozvodov. Tieto vedenia sú vzdušné a kábelové, zásobujú distribučné transformovne 22/0,4kV resp. 6/0,4kV. Staršie sídliská Pred stanicou, Fortnička, Uhlisko, Hámor, v prevažnej miere Fončorda, ako aj centrálna mestská zóna sú zásobované 6kV distribučným rozvodom. Novšie sídliská Radvaň, Rudlová-Sasová, Podlavice, Kráľová sú zásobované prenosovým napätím 22kV. Technické a technologické podmienky v rozvode elektrickej energie umožnili v CMZ budovať 22 kV rozvod, ktorý priamo nahrádza 6,3 kV rozvod. V roku 1994 bola stavebne a technologicky ukončená výstavba 22/22kV spínacej stanice STRED na Troskách. Spínacia stanica je napojená na 22kV elektrické káble, ktoré sú určené pre trolejbusovú dopravu a prepájajú transformovne Fončorda a Bánoš. Po vybudovaní spínacej stanice STRED sa postupne rekonštruujú resp. budujú nové distribučné transformačné stanice 22/0,4kV a súčasne sa prepájajú 22 kV káblami.

Pri dodávkach elektrickej energie sa využívajú vzdušné VN -22 kV a VVN - 110 kV siete, ktoré sú značnou urbanisticko- priestorovou závadou. V urbanizovanom priestore v kratších úsekoch je možné vzdušné siete VN nahradiť kábelovými vedeniami. V Banskej Bystrici vzdušné siete VN a VVN svojimi ochrannými pásmami najviac blokujú severné časti mesta, Bánoš a Laskomerskú dolinu.

V záujmovom území mesta Banská Bystrica je možné v záujme zníženia negatívnych dopadov energetiky na životné prostredie efektívne využiť napr. náhradu jednoúčelových energetických výrobní kombinovanou výrobou elektriny a tepla (kogenerácia) v mestských a závodných teplárňach a kotolniach na zemný plyn, resp. využiť na lokálne zásobovanie teplom a/alebo elektrickou energiou spaľovanie komunálneho a priemyselného odpadu.

13.2.2 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- Uvažovať s ďalším využitím všetkých energetických zariadení, ktoré sú technicky a kapacitne dostatočne dimenzované pre dodávku elektrickej energie do územia, a to ako zariadení v priemyselných závodoch, tak aj energetických zariadení slúžiacich pre dodávku elektrickej energie bytom a zariadeniam občianskej vybavenosti.
- Navrhnuť nové vývody a trafostanice pre novonavrhované byty, vybavenosť, výrobné a nevýrobné prevádzky a priemysel.
- V návrhu rozvoja ÚPN mesta riešiť v nadväznosti na plánovaný rozvoj obytných plôch, plôch občianskej vybavenosti a výrobných plôch, aj spôsob ich zásobovania elektrickou energiou.
- Pri návrhu rozvoja územia a funkcií mesta rešpektovať ochranné pásma elektrických vedení v zmysle platných predpisov a noriem.
- Zásobovanie elektrickou energiou riešiť s napätovou úrovňou 22/0,4 kV a rozširovať ju na celú CMZ s cieľom vytvorenia zásobovacieho okruhu s jednotlivým prenosovým napätím 22 kV.
- V MPR prednostne navrhovať energetické zariadenia budované v rámci objektov jestvujúcich, navrhovaných ako aj rekonštruovaných.

- **Využiť možnosť ukladania káblov VN 22 kV, prípadne aj 110 kV do zeme, aby vzdušnými vedeniami neboli blokované rozsiahle územia v okolí Bánoša a Fončordy.**
- **V cieľovom riešení zvážiť možnosť uloženia 110 kV kábla z trafostanice Fončorda, prepojenie na trafostanicu stred 110/22 kV a uloženie kábla do kolektora, ktorý by bol vybudovaný v trase Dolná ul. – Nám. SNP - Skuteckého ul. až do trafostanice Bánoš.**

13.2.3 ZÁSOBOVANIE PLYNOM

Dodávka plynu pre Banskú Bystricu sa uskutočňuje vysokotlakovým plynovodom Handlová - Žiar nad Hronom - Zvolen - Banská Bystrica - Brezno, tzv. Pohronským plynovodom, ktorý prechádza územím mesta (DN 300, PN 25). Z plynovodu sú vysadené odbočky pre napojenie jednotlivých regulačných staníc (ďalej len RS) a následne STL a NTL plynových rozvodov. VTL plynovod je vedený ako zásobovací s napájaním ďalších obcí a miest v okolí horného toku Hrona.

Pre zásobovanie odberných miest STL a NTL plynovodmi sú na odbočky VTL plynovodu osadené regulačné stanice s potrebnou kapacitou. Z pohľadu využitia existujúcich regulačných staníc je ich kapacita dostatočná a vzhľadom na ich zokruhovanie (väčšia časť) s napojením na jednotnú plynovodnú sieť je zabezpečená dodávka zemného plynu aj pri výpadku niektorej z RS.

Miestna STL plynovodná sieť je tvorená dvomi tlakovými pásmami 100 a 300 kPa. Sieť STL plynovodov v tlakovej úrovni 100 kPa v meste Banská Bystrica je zokruhovaná s napojením na viac regulačných staníc. Tlakové pásmo 300 kPa je v častiach mesta Kráľová, Pršianska terasa, Senica a v obci Nemce. Tieto plynovody nie sú zokruhované. Existujúca plynovodná sieť je tvorená prevažne oceľovými plynovodmi v dimenziách DN 50 – DN 300. Plynovody budované cca po roku 1994 sú plastové z materiálu PE-HD, LPE. STL plynovody v časti Fončorda sú zrekonštruované formou vtáhovania LPE rúry do existujúcich oceľových potrubí.

Miestna NTL plynovodná sieť je len v obci záujmového územia Nemce a slúži pre zásobovanie plynom IBV v uvedenej lokalite. Oceľové plynovody sú zásobované plynom v tlakovej úrovni 2,0 – 2,2 kPa. Pre regulovanie tlaku STL/NTL slúžia uličné regulačné stanice osadené v rozvetvovacích uzloch plynovodov.

Z hľadiska plošného pokrytia sú v riešenej oblasti hlavné STL plynovody a napojovacie VTL plynovody a prípojky navrhnuté a zrealizované vhodne s maximálnym pokrytím riešeného územia. Z verejných RS je zásobovaná väčšina územia a odberateľov.

Z hľadiska základných zdrojov pre zásobovanie RS sú existujúce zariadenia využité priemerne na 38 %. Podrobné údaje každej RS sú uvedené v PaR v textovej časti.

Celkový ročný odber zemného plynu z verejných regulačných staníc je 107,5 mil. m³.rok-1.

Maximálny hodinový odber zemného plynu je 37,5 tis. m³.hod-1.

Inštalovaný výkon verejných RS je 86,5 tis. m³.hod-1.

13.2.4 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- **Napočítat' hodinovú a ročnú potrebu plynu pre výhľadový počet obyvateľov, ako aj pre všetky aktivity spojené s rozvojom mesta v návrhovom období ÚPN mesta, a na základe tejto potreby navrhnúť plynárenské zariadenia, tak aby zabezpečili potrebu plynu v riešených časových horizontoch.**
- **V návrhu rozvoja mesta riešiť v nadväznosti na plánovaný rozvoj obytných plôch, plôch občianskej vybavenosti a výrobných plôch, aj spôsob ich zásobovania plynom.**
- **V spolupráci s pracovníkmi SPP, a.s. navrhnúť technicky opotrebované trasy na rekonštrukciu.**

- **Pri návrhu rozvoja územia a funkcií mesta rešpektovať ochranné pásma zariadení slúžiacich na zásobovanie plynom podľa platných predpisov a noriem.**

13.2.5 ZÁSOBOVANIE TEPLOM

Zásobovanie teplom na území mesta Banská Bystrica je riešené kombinovaným spôsobom. Mestské časti s HBV sú zásobované prevažne z centrálnych kotolní, malá časť je zásobovaná teplom zo samostatných domových kotolní vo vlastníctve spoločenstiev vlastníkov bytov. IBV je teplom zásobovaná výhradne z malých kotolní osadených v jednotlivých objektoch. Kotolne v IBV sú v plynofikovaných oblastiach prevažne plynové. V oblastiach bez plynovodov sú prevažne na pevné palivo a elektrickú energiu.

Priemyselné objekty sú vykurované prevažne plynovými spotrebičmi. V oblastiach, kde nie je možné napojenie na zemný plyn spotrebičmi na pevné palivo.

V území je ako médium pre zdroj tepla minimálne využívaný aj propán-bután. Alternatívne zdroje tepla (slnečná energia, latentné teplo,...) sú pre potreby výroby tepla použité len výnimočne. Prevažne sú využité v IBV formou slnečných kolektorov.

Centrálné kotolne

Existujúce centrálné kotolne v Banskej Bystrici sú rozmiestnené tak aby pokrývali požadované odbery tepla v zásobovaných územiach. Najväčším výrobcom a distribútorom tepla je EMG, s.r.o. Banská Bystrica. Spolu so sesterskou 1.banskobystrickou energetickou spoločnosťou prevádzkuje 86 tepelných zdrojov, ktoré produkujú ročne viac než 1 mil. GJ na vykurovanie a ohrev TÚV pre obyvateľov a nebytový sektor.

Väčšina centrálnych kotolní je teplovodná s pripojením na vnútorné rozvody ÚK spotrebiteľa. Rozvody tepla sú vedené v zemi a v jednotlivých objektoch podľa územných daností. Najväčšia kotolňa „Výhrevňa Radvaň“, zásobujúca spolu s kotolňou PK7 teplom časti mesta Radvaň a Fončorda, je horúcovodná. Horúcovodné rozvody tepla z teplárne sú vedené do jednotlivých výmenníkových staníc osadených v jednotlivých oblastiach podľa potreby. Z výmenníkových staníc sú teplovodné rozvody vedené priamo k spotrebiteľovi do objektov. Centrálné kotolne sú navrhnuté na dodávanie tepla do objektov pre potreby vykurovania a prípravy TÚV.

Kotolne IBV

Existujúce kotolne IBV sú umiestnené v jednotlivých objektoch rodinných domov a sú určené pre výrobu tepla na vykurovanie a prípravu TÚV len pre objekt v ktorom sú osadené. Kotolne sú v územiach, kde nie je možné napojenie na rozvody tepla z centrálnych kotolní.

Kotolne a iné zdroje tepla v priemyselných objektoch

Priemyselné objekty sú zásobované teplom prevažne so samostatných kotolní určených pre objekt, resp. areál. V priemyselných objektoch je existujúce vykurovanie kombinované viacerými spôsobmi podľa možnosti ich využitia. V objektoch sú použité lokálne zdroje (infražiariče, teplovzdušné agregáty pre lokálne použitie) a centrálné zdroje (kotolne pre objekt, alebo areál). V priemyselných objektoch je teplo používané aj na technologické účely. Prevažne sú osadené teplovodné kotolne, pri použití tepla aj pre technologické účely parné kotolne.

Jedným z najväčších zdrojov tepla v záujmovom území je tepláreň podniku Biotika, a.s. Slovenská Ľupča. V areáli je osadená kogeneračná jednotka s tepelným výkonom 8.100 kW a elektrickým výkonom 3.958 kW.

Tepelné zdroje využívajúce spaľovanie ZPN majú rozhodujúci podiel v zásobovaní teplom. Zostávajúce kotolne na pevné palivo boli navrhované na postupnú plynofikáciu, príp. na výrobu tepla využitím elektrickej energie.

Existujúci spôsob zásobovania teplom v záujmovej oblasti je v zmysle územných a technických možností dostatočný. Existujúce centrálné kotolne ako ekonomicky a ekologicky najvýhodnejší zdroj tepla sú kapacitne vyhovujúce na požadovaný rozsah dodávky tepla.

13.2.6 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- **Koncepciu zásobovania mesta teplom vypracovať v súlade so zákonom č. 657/2004 Z.z. - Zákon o tepelnej energetike, v ktorom podľa § 31 je žiadúce vypracovanie koncepcie rozvoja obce v tepelnej energetike v súlade s dlhodobou koncepciou Energetickej politiky Slovenskej republiky a v rozsahu metodického usmernenia ministerstva.**
- **Uvažovať s využitím súčasných tepelných zdrojov, a to ako priemyselných, tak aj tých tepelných zdrojov, ktoré zásobujú teplom byty a vybavenosť.**
- **V návrhu uvažovať s kombinovanou výrobou elektriny a tepla (kogenerácia) v mestských a závodných teplárnach a kotolniach na zemný plyn**
- **V návrhu rozvoja ÚPN mesta riešiť v nadväznosti na plánovanú urbanizáciu spôsob zásobovania teplom pri dôslednom zvažovaní možnosti využitia založeného a vybudovaného centrálného systému, resp. aplikácií jeho použitia v modifikovanej forme, predovšetkým na báze zemného plynu alebo biomasy, čiastočne aj elektrickej energie. Decentralizovaný systém uplatňovať len v tom prípade, keď navrhovaná funkčno – priestorová štruktúra využitia územia predurčuje, z hľadiska ekonomicko – prevádzkového a technického, realizovať rozptýlené zdroje tepla v území.**
- **V zmysle požiadaviek minimalizácie znečistenia ovzdušia riešiť uprednostnenie výroby tepla alternatívnymi zdrojmi, respektíve zdrojmi s vyspelou technológiou pre využívanie obnoviteľných zdrojov energie**
- **Pri návrhu nových tepelných zdrojov zohľadniť výskyt inverzie v údolnej nive Hrona, ktorá ovplyvňuje rozptylové podmienky znečisťujúcich látok v ovzduší.**

13.2.7 TELEKOMUNIKÁCIE A POŠTA

Telekomunikácie

Diaľkové telekomunikačné káble od roku 2003 prešli pod správu Slovak Telecom a.s., ktorá zabezpečuje ich údržbu a prevádzku. Slovak Telecom a.s. je najväčším poskytovateľom telekomunikačných služieb v SR. V meste Banská Bystrica a okolie sa nachádzajú káble metalické a optické, ktoré zabezpečujú prepojenie v samotnom meste ako transfer medzi mestami respektíve jednotlivými štátmi. Tieto káblové vedenia sú väčšinou umiestnené v spoločných ryhách s ostatnými telekomunikačnými káblami. Hlavný prepojovací uzol je na Hornej ulici, kde je umiestnená aj medzinárodná tranzitná ústredňa. K 31.12.2004 bola sieť ST a.s. plne digitalizovaná.

Na území Banskobystrického kraja je v prevádzke trasa diaľkového optického kábla (DOK) Banská Bystrica – Brezno – Revúca, DOK Banská Bystrica – Zvolen, DOK Banská Bystrica – Turčianske Teplice – Martin.

Donedávna rozvoj spočíval v budovaní vysunutých účastníckych digitálnych blokov RSU v každej väčšej obci a s použitím združovacích zariadení PCM, ktoré umožňovali viacnásobné využitie párov MTS bez vzájomného obmedzovania účastníkov. V súčasnosti sa technológia RSU nenasadzuje. Sieť sa rozširuje technológiou NGN (next generation network). Slovak Telecom a.s. plánuje v období do roku 2010 s výraznou rekonštrukciou sietí spojenou so zahusťovaním uzlov služieb na území mesta s cieľom skvalitniť poskytované služby a umožniť poskytovanie širokopásmových služieb (DSL, video ...) pre všetkých občanov a podnikateľské subjekty na území mesta.

Na území mesta Banská Bystrica prevádzkujú svoje siete mobilní operátori Orange Slovensko a.s, a T-Mobile Slovensko a.s. Pokrytie signálom je takmer 100%. Podľa informácií zástupcov mobilných operátorov obe spoločnosti výhľadovo plánujú vybudovanie zosilňovacieho bodu v časti Sásová pod Pánskym dielom.

Pokrytie mesta televíznym signálom

Pokrytie mesta TV signálom prostredníctvom káblovej siete zabezpečuje spoločnosť UPC Slovensko, s.r.o. podľa požiadaviek klientov. V r. 2004 boli pridelené frekvencie na pozemské digitálne vysielanie v rámci pilotného projektu zavádzania digitálneho vysielania na Slovensku. Kanál 59 pre lokalitu Banská Bystrica - Zvolen bol pridelený spoločnosti Slovak Telecom (ST).

Zabezpečenie poštových služieb

Realizátorom poštových služieb na území mesta je Slovenská pošta, š.p.

Súčasný rozmiestnenie pôst na území mesta, ako aj priestorové podmienky jednotlivých zariadení, sú podľa Slovenskej pošty, š.p. dostatočné na kvalitné poskytovanie služieb obyvateľstvu.

Rozvojové zámery Slovenskej pošty nie sú podľa poznatkov spracovateľa prieskumov a rozborov pre ÚPN mesta spojené s územnými nárokmi, zameriavajú sa skôr na skvalitňovanie služieb budovaním informačného systému a automatizáciou práce.

13.2.8 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- V návrhu rozvoja ÚPN mesta zohľadniť jestvujúce a navrhované zariadenia Slovak Telecom, a.s., ako aj mobilných operátorov.
- V novo – navrhovaných lokalitách budovať telekomunikačné siete zemnou úložnou kabelizáciou.
- Pri výstavbe metalických telekomunikačných trás uvažovať použitie 1,5 – 2 párov na byt a 5 párov na podnikateľský subjekt, k významnejším objektom (podniky, bytové domy, hoteli, ...) počítat' s budovaním HDPE rúr.
- Pokrytie televíznym signálom zabezpečiť pre celé riešené územie.

14.) POŽIADAVKY NA OCHRANU PRÍRODY A TVORBU KRAJINY, KULTÚRNEHO DEDIČSTVA, NA OCHRANU PRÍRODNÝCH ZDROJOV, LOŽÍSK NERASTNÝCH SUROVÍN, A VŠETKÝCH ĎALŠÍCH CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A ICH OCHRANNÝCH PÁSIEM, VRÁTANE POŽIADAVIEK NA ZABEZPEČENIE EKOLOGICKEJ STABILITY ÚZEMIA

14.1. OCHRANA PRÍRODY A TVORBA KRAJINY

Ochranou prírody a krajiny sa rozumie obmedzovanie zásahov, ktoré môžu ohroziť, poškodiť alebo zničiť podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, vzhľad krajiny, znížiť jej ekologickú stabilitu, ako aj odstraňovanie následkov takých zásahov. Ochranou prírody sa rozumie aj starostlivosť o ekosystémy.

Každý je povinný chrániť prírodu a krajinu pred ohrozovaním, poškodzovaním a ničením a starať sa podľa svojich možností o jej zložky a prvky na účel ich zachovania a ochrany, zlepšovania stavu životného prostredia a vytvárania a udržiavania územného systému ekologickej stability.

Osobitná ochrana prírody sa realizuje územnou ochranou prírody a krajiny na území SR, kde je ustanovených päť stupňov ochrany, ďalej druhovou ochranou chránených rastlín, živočíchov, nerastov, skamenelín a ochranou drevín.

Na území SR, ktorému sa neposkytuje územná ochrana, platí prvý stupeň ochrany.

Riešené a záujmové územie patrí z hľadiska ochrany prírody a krajiny do pôsobnosti troch subjektov:

v pôsobnosti Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky – Správy Národného parku Nízke Tatry je územie Národného parku Nízke Tatry, v pôsobnosti Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky – Správy Národného parku Veľká Fatra je územie Národného parku Veľká Fatra, v pôsobnosti Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky – Správy Chránenej krajiny oblasti Poľana je územie mimo NP Nízke Tatry a NP Veľká Fatra.

Požiadavky na ochranu prírody a tvorbu krajiny vyplývajú zo:

zákona o ochrane prírody a krajiny č.543/2002 Z.z. v znení neskorších noviel a jeho vykonávacích predpisov (napr. vyhlášky MŽP SR č.24/2003 Z. z.),

zákona č.24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (tzv. EIA),

Programu starostlivosti o Národný park Nízke Tatry na roky 1998 – 2007,

Návštevného poriadku Národného parku Nízke Tatry.

zo zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (OPaK) je územná ochrana riešená najmä v § 13 (ochranné pásmo národného parku), § 15, § 16 (prírodné rezervácie a chránený areál), § 24 (jaskyne).

Súhlas orgánu ochrany prírody a krajiny sa vyžaduje pre činnosti uvedené v § 13 ods. 2, v § 14 ods. 2, v § 15 ods. 2 a 16 ods. 2 zákona o OPaK.

Predbežná ochrana území európskeho významu je zabezpečená v súlade s ustanovením § 27 a 28 zákona o OPaK.

Príslušnosť na vydávanie súhlasov a výnimiek zo zákazov je ustanovená v § 65, § 67, § 68 a § 69 o OPaK.

14.1.1. ŠTRUKTÚRA CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A PRVKOV

14.1.1.1. Veľkoplošné chránené územia

Národný park (NP)

Národný park je rozsiahlejšie územie prevažne s ekosystémami podstatne nezmenenými ľudskou činnosťou alebo v jedinečnej a prirodzenej krajinskej štruktúre, tvoriace nadregionálne biocentrá a najvýznamnejšie prírodné dedičstvo, v ktorom je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti.

Národný park Nízke Tatry (NAPANT)

Národný park Nízke Tatry bol vyhlásený v roku 1978 nariadením vlády SNR č.119/1978 Zb. V roku 1997 bolo Nariadením vlády SR č.182/1997 Z. z. zmenené vymedzenie územia národného parku a jeho ochranného pásma. Súčasná výmera národného parku je 72 842 ha a jeho ochranného pásma 110 162 ha

Časť ochranného pásma zasahuje aj do katastrálnych území Uľanka, Kostiviarska, Sásová, Senica a Šalková, kde platí druhý stupeň ochrany (§ 13 zákona č.543/2002 Z. z.).

Poslaním Ochranného pásma Národného parku Nízke Tatry je zabezpečiť také využívanie jeho územia, ktoré nebude predstavovať ohrozenie prírodných hodnôt a poslania národného parku.

Národný park Veľká Fatra

Národný park (NP) Veľká Fatra bol vyhlásený Nariadením vlády SR č. 140/2002 Z.z. Zo dňa 6. marca 2002, na výmere vyše 40 371 ha s ochranným pásmom s rozlohou takmer 26 133 ha. Do ochranného pásma NP bolo zahrnuté podhorie Veľkej Fatry (na západe po tzv. Cestu SNP) a intenzívnejšie využívané lokality s hospodárskou činnosťou či rekreáciou a cestovným ruchom. V záujmovom území sú zasiahnuté nasledovné katastre: k.ú. Dolný Haramanec, Harmanec, Staré Hory a Turecká.

Chránená krajinná oblasť (CHKO)

Je popri národnom parku druhým typom veľkoplošného chráneného územia. CHKO predstavuje relatívne zachovaný krajinný celok, v ktorom výsledky ľudskej aktivity nenarušili zásadne rovnovážne fungovanie ekosystémov. Hospodárske, ani rekreačné využitie sa nevylučuje, ale má byť riadené tak, aby ostali zachované všetky prírodné a krajinárske hodnoty.

Chránená krajinná oblasť Poľana

Chránená krajinná oblasť Poľana bola vyhlásená Vyhláškou MŽP č. 431 zo dňa 3. septembra 2001 na výmere 20 360 ha. Svojím severozápadným územím zasahuje nasledovné katastre záujmového územia: k. ú. Ľubietová, Strelníky, Poniky a Hrochoť Poľana je naše najvyššie sopečné pohorie. Vulkanickou činnosťou sa na jej území vytvorila mohutná sopka s priemerom 20 km, čím sa zaraďuje medzi najvyššie vyhasnuté sopky v Európe.

Schéma veľkoplošných chránených území nachádzajúcich sa v záujmovom území

14.1.1.2 Maloplošné chránené územia

Chránený areál

Chránený areál (CHA) je lokalita, na ktorej sú biotopy európskeho významu alebo biotopy národného významu alebo ktorá je biotopom druhu európskeho významu alebo biotopom druhu národného významu a kde priaznivý stav týchto biotopov záleží na obhospodarovaní človekom. Môže to byť tiež územie s trvalejším výskytom chránených druhov rastlín, živočíchov, nerastov a skamenelín, plochy slúžiace na prírodovedecké účely a kultúrno-výchovné účely a niektoré časti prírody dotvorené ľudskou činnosťou.

Názov	Katastrálne územie	Rok vyhlásenia	Plocha ha	Stupeň ochrany
CHA Jakub	Kostiviarska	1999	12,7043	4
CHA Podlavické výmole	Podlavice	1998	26,77	N
CHA Malachovské skalky	Radvaň	1990 novelizácia 2002	11,4522	N

Prírodná rezervácia

Prírodná rezervácia (PR) je lokalita, ktorá predstavuje pôvodné alebo ľudskou činnosťou málo pozmenené biotopy európskeho významu alebo biotopy národného významu, alebo biotopy druhov európskeho významu, alebo biotopy druhov národného významu. Prírodná rezervácia, predstavujúca nadregionálne biocentrum ako súčasť najvýznamnejšieho prírodného dedičstva štátu, môže byť ustanovená za národnú prírodnú rezerváciu (NPR).

Názov	Katastrálne územie	Rok vyhlásenia	Plocha ha	Stupeň ochrany
NPR Plavno	Šalková	1951 (1988)	28,08	N
NPR Príboj	Šalková, S. Ľupča	1985	10,96	5
PR Baranovo	Kostiviarska	1993	15,83	5

Názov	Katastrálne územie	Rok vyhlásenia	Plocha ha	Stupeň ochrany
PR Urpínska lesostep	Radvaň	1997	5,02	4
PR Stará kopa	Banská Bystrica	1997	4,53	4
PR Pavelcovo	Uľanka	1998	28,65	4
PR Uňadovo	Podlavice	1988	3,58	4
NPR Badínsky prales	Badín	Obe rezervácie sa nachádzajú mimo riešeného územia, v záujmovom území		
PR Mackov bok				

Prírodná pamiatka

Prírodnou pamiatkou (PP) sú bodové, líniové alebo iné maloplošné ekosystémy, ktoré majú vedecký, kultúrny, ekologický, estetický alebo krajinotvorný význam. Jedinečná prírodná pamiatka, ktorá predstavuje súčasť najvýznamnejšieho prírodného dedičstva štátu, môže byť vyhlásená za národnú prírodnú pamiatku (NPP).

Názov	Katastrálne územie	Rok vyhlásenia	Plocha ha	Stupeň ochrany
PP Horná roveň	Banská Bystrica	1991	1,51	4
PP Kráľická tiesňava	Radvaň, Králiky	1993	20,89	4
PP Tajovská kopa	Banská Bystrica	1991	0,2719	4
PP Kremenica	Horné Pršany	Obe prírodné pamiatky sa nachádzajú mimo riešeného územia, v záujmovom území		
PP Ľupčiansky skalný hrib	Slov.Ľupča			

14.1.1.3 Navrhované chránené územia

Chránená krajinná oblasť

Chránená krajinná oblasť je rozsiahlejšie územie s rozptýlenými ekosystémami, významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami historického osídlenia.

Chránená krajinná oblasť Kremnické vrchy (navrhovaná)

Vybratá časť orografického celku reprezentuje prírodnú krajinu, málo pozmenenú a ovplyvnenú urbanizáciou, poľnohospodárskou výrobou a inou činnosťou človeka.

V území sú dominantné biocentrá nadregionálneho významu Laurín (jadro NPR Badínsky prales a NPR Mláčik) a Boky (jadro NPR Boky).

Limitujúcim faktorom vymedzenia hraníc boli záujmy a predpoklady využívania ložísk nerastov.

Navrhované maloplošné chránené územia (Krajský úrad v Banskej Bystrici)

Košiar

Navrhovaná prírodná rezervácia (PR) na ochranu koncentrovaného výskytu chráneného tisu obyčajného (odhad 3 000 ks) značných dimenzií a výskytu viacerých dealpínskych druhov rastlín. Územie je významné tiež ako biotop významných druhov fauny (dravce). Výmera 40 ha.

Lackov grúň

Navrhovaná prírodná rezervácia (PR) na ochranu prevažne pôvodných lesných fytoocenóz s výskytom chráneného tisu obyčajného (odhad 1000 ks) a ďalších chránených a ohrozených druhov flóry a fauny. Výmera 53 ha.

Nachádza sa v blízkosti PR Uňadovo. Veľmi perspektívne územie s hodnotnými tisovými porastami, dreviny dosahujú značnú hrúbku kmeňa (max. odmeraná hrúbka 48 cm).

Iliašske lúky

Druhovo bohaté xerothermné biotopy európskeho významu 6210 (suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnom podloží) s výskytom viacerých ohrozených a chránených druhov fauny a flóry. Vyskytuje sa tu veľké množstvo druhov z čeľade vstavačovitých (Orchidaceae), ktorých početný výskyt je charakteristický najmä pre prioritný biotop 6210* (z tých bežnejších napr. *Orchis purpurea*) ako aj viaceré populácie druhu európskeho významu *Pulsatilla subslavica*. Na kosených lokalitách bol zaznamenaný biotop európskeho významu 6510 nížinné a podhorské kosné lúky. Pásienkové spoločenstvá v štádiu extenzívneho využívania na viacerých označených lokalitách prechádzajú do biotopu európskeho významu – porastov borievky obyčajnej 5130 (Ing. M. Jasík 2005, in verb.).

Plavno II.

Navrhované rozšírenie NPR Plavno východným smerom o ďalšie 3 JPRL (5438, 5439, 5440) s výskytom chráneného tisu (odhad do 300 jedincov). Súčasť navrhovaného územia európskeho významu Plavno (SKUEV 0199)

Majerská jelšina

Z hľadiska vegetačných pomerov predstavuje pomerne významný biotop podsvahovej jelšiny podhorského typu, ktoré vzhľadom na frekvenciu zásahov do vodného režimu v krajine ustupujú a patria na Slovensku medzi najviac ohrozené.

Majerská jelšina je reprodukčným biotopom ohrozenej živočíšnej skupiny obojživelníkov a predpokladaným potenciálom zastúpenia vzácnejších druhov bezstavovcov (napr. článkonožcov).

Územie je navrhované na územnú ochranu v kategórii chránený areál so štvrtým stupňom ochrany. Celková výmera navrhovaného chráneného územia: 1,9963 ha.

14.1.1.4 Potenciálne navrhované chránené územia

Turička

Navrhovaná prírodná rezervácia (PR) na ochranu hromadného výskytu chránených a ohrozených druhov rastlín čeľade vstavačovitých. Jej výnimočnosť spočíva v tom, že v podraze lesa s prevahou buka tu rastie ďaleko najsilnejšia známa populácia črievičníka papučkového (*Cypripedium calceolus*) v Banskobystrickom kraji. Početnosť kvitnúcich jedincov sa v jednotlivých rokoch pohybuje od 150 do 250 exemplárov. Rastie tu aj ďalších 11 druhov z čeľade Orchidaceae (všetko chránené druhy), z ktorých za pozornosť stojí výskyt druhov *Goodyera repens* a *Epipactis komoricensis* (jediná doposiaľ známa lokalita vo Zvolenskej kotline). Zachovanie lokality závisí od zachovania podmienok prostredia. Výskyt vyššie uvedených je natoľko významný, že je potrebné zachovať ich prirodzené prostredie a zabrániť jeho náhlým zmenám napr. uplatnením holorubného alebo podrastového hospodárskeho spôsobu. Túto potrebu zvyrazňuje fakt, že *Cypripedium calceolus* je zaradený medzi druhy európskeho významu.

14.1.1.5 Natura 2000

Okrem vyššie uvedených kategórií chránených území sú vypracované návrhy chránených území, ktoré sú súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000. Sústava Natura 2000 zhrňa dva typy území a to územia vymedzované podľa smernice o vtácoch (chránené vtáčie územia, special protection areas – SPAs) a územia vymedzované podľa smernice o biotopoch (special areas of conservation – SACs). Cieľom, zmyslom a poslaním sústavy Natura 2000 je ochrana reprezentatívnej sústavy území, na ktorých by mali druhy a biotopy významné z európskeho pohľadu trvale zabezpečenú existenciu.

Územia európskeho významu

Názov	stupeň ochrany	súčasná výmera (ha)	navrhovaná výmera (ha)
SKUEV Baranovo 0299	2	832,39	-
		-	-
	3	-	721,00
		-	-
	4	12,70	75,30
		-	-
	5	15,83	64,62
		-	-
	Celková výmera	860,92	860,92
		-	-
SKUEV Príboj 0062	5	10,02	10,02
		-	-
SKUEV Plavno 0199	neuvedený	28,08	

14.1.1.6 Chránené stromy

Kultúrne, vedecky, ekologicky, krajinotvorne alebo esteticky mimoriadne významné stromy alebo ich skupiny vrátane stromoradií môže krajský úrad vyhlásiť za chránené stromy (CHS). Za chránené stromy možno vyhlásiť aj stromy rastúce na lesnom pôdnom fonde. Chránené stromy sa považujú za chránený objekt. Ak to vyžaduje záujem ochrany chráneného stromu, orgán ochrany prírody vyhlási jeho ochranné pásmo, kde platí tretí stupeň ochrany. Ak ochranné pásmo nebolo takto vyhlásené, je ním územie okolo chráneného stromu v plošnom priemete jeho koruny, ktorý je zväčšený o jeden a pol metra, najmenej však v okruhu 10 m od kmeňa stromu, a platí v ňom druhý stupeň ochrany.

Názov	Katastrálne územie	Rok vyhlásenia
Hruška pod Baranovom	Kostiviarska	1988
Urpínska aleja	Banská Bystrica	1983 (1996)
Tis na Skuteckého ulici	Banská Bystrica	1983 (1996)
Banskobystrické ľaliovníky	Banská Bystrica	1983 (1996)
Sládkovičova lipa v Radvani	Radvaň	1991 (1996)
Brest na Bakosovej ulici	Banská Bystrica	2000
Baza pri katolíckom gymnáziu	Banská Bystrica	2003
Uňadovský tis	Podlavice	1991 (1996)
Tis v katolíckom cintoríne v B. Bystrici	Banská Bystrica	1983 (1996)

V zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny za jaskyne sa považujú podzemné priestory v zemskej kôre vytvorené prírodnými procesmi a prístupné človeku, pričom ich dĺžka alebo hĺbka musí presahovať 2 m. V riešenom území, vychádzajúc zo zoznamu jaskýň Slovenska, sa nachádza len Malá jaskyňa v k. ú. Sásová, ktorá dosahuje dĺžku 6,5 m. Na hranici katastrálnych území sa nachádzajú ďalšie jaskyne: Kaplnka (dĺžka 15 m) a Netopieria jaskyňa (dĺžka 57 m).

14.1.1.7 Lokality významné z hľadiska ochrany prírody a tvorby krajiny

Za lokality významné z hľadiska ochrany prírody a krajiny (výskyt chránených druhov a biotopov európskeho významu) je potrebné považovať všetky osobitne chránené a navrhované územia, ktoré sú charakterizované vyššie. Nižšie uvedené lokality nie sú územne chránené, no napriek tomu majú veľký význam.

1. Genofondovo významná lokalita Háj
2. Genofondovo významná lokalita Duliarovo
3. Anorganicky významná lokalita Cigarovo
4. Genofondovo významná lokalita Cmarovo
5. Genofondovo významná lokalita Hrby
6. Genofondovo významná lokalita Sásová – Hájik
7. Genofondovo významná lokalita Kostiviarska – Jakub
8. Floristicky významná lokalita Jakub
9. Floristicky významná lokalita Sásovská dolina
10. Floristicky významná lokalita Kostiviarska
11. Genofondovo významná lokalita Tajchy a Kvartová
12. Mokrad' Stádlo I.
13. Mokrad' Stádlo II.
14. Genofondovo významná lokalita Zemanová
15. Mokrad' Zemanová
16. Mokrad' VN Suchá (Mútne jazero)
17. Genofondovo významná lokalita Galovo
18. Mokrad' Uhliská
19. Genofondovo významná lokalita Podskalky
20. Genofondovo významná lokalita Skubín
21. Genofondovo významná lokalita Močiare
22. Mokrad' Močiare
23. Floristicky významná lokalita Močiare
24. Floristicky významná lokalita nad Fončordou
25. Floristicky významná lokalita za THK
26. Genofondovo významná lokalita Laskomerská dolina
27. Mokrad' Podryba
28. Navrhované chránené územie Majerská jelšina a okolie
29. Floristicky významná lokalita pri skládke Škrádno
30. Genofondovo významná lokalita Svibina
31. Mokrad' Budín
32. Mokrad' juhozápadne od Malachova
33. CHA Malachovské skalky a okolie
34. Genofondovo významná lokalita Pod Kopanicami
35. Genofondovo významná lokalita Iliašska dolina
36. Významnejšie územia s výskytom tisu obyčajného (*Taxus baccata*)
  - a. Mútne jazero: výskyt do 50 tisov, mladšie jedince.
  - b. Dolina Mútňanského potoka: cca 20 ha a do 400 tisov.
  - c. Pavelcovo II (Dolné Cigarovo): jednotlivý výskyt cca 100 ks, aj staršie tisy.
  - d. Horné Cigarovo (Ravasky): koncentrovaný aj jednotlivý výskyt.
  - e. Stará siatina: cca 5 ha, 250 - 300 tisov, staršie a hrubšie jedince.
  - f. Ostrý vrch: cca 10 ha, jednotlivý aj koncentrovaný výskyt približne 400 starších tisov značných rozmerov (priemer kmeňa 40 cm).

14.1.2 POŽIADAVKY NA OCHRANU PRÍRODY A TVORBU KRAJINY

- V návrhu územného rozvoja mesta Banská Bystrica a jeho širšieho okolia rešpektovať všetky vyhlásené a navrhované chránené územia prírody, ako aj iné ekologicky významné územia uvedené v Krajinno-ekologickom pláne. Tieto považovať za potenciálne plochy na budúcu legislatívnu ochranu.
- Návrhom ÚPN mesta podporiť vyhlásenie ochrany tých území, ktoré sú vedené ako navrhované.

- Všetky aktivity spojené s rozvojom mesta riešiť v súlade s podmienkami orgánov ochrany prírody a krajiny a platnej legislatívy

14. 2. ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY .

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) je v Zákone č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny definovaný ako taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky, ktoré môžu mať nadregionálny, regionálny alebo miestny význam.

Vyššie uvedený zákon zaradil medzi osobitne chránené územia Chránený krajinný prvok ako významný krajinný prvok, ktorý plní funkciu biocentra, biokoridoru alebo interakčného prvku najmä miestneho alebo regionálneho významu. Týmto poskytuje možnosť legislatívnej ochrany krajinných prvkov zaradených do ekologickej siete.

Okrem vymedzenia kostry ekologickej stability je súčasťou ÚSES aj systém opatrení na ekologicky vhodné a optimálne využívanie krajiny a jej potenciálu. Realizácia ÚSES v praxi je nevyhnutná z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja.

14.2.1 REGIONÁLNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY

Územia tvoriace prvky kostry územného systému ekologickej stability v k. ú. Banskej Bystrice:

Jadrové územie národného významu:

Kremnické vrchy

Biocentrum regionálneho významu:

Príboj – Mackov bok (475 ha)

Plavno (75 ha)

Biokoridor nadregionálneho významu:

Vodný tok Hron (hydricko-terestrický), dĺžka 32,3 km, šírka 100 – 350 m

Biokoridor regionálneho významu:

Plavno – Čačinská hora – Poľana (terestrický), dĺžka 36,5 km, šírka 700 – 1500 m

Starohorský potok (hydricko-terestrický), dĺžka 18 km, šírka 100 m

14.2.2 MIESTNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY

Hlavné prvky ÚSES tvoria (Návrh ÚSES mesta Banská Bystrica, Mikrotop, Slovenská Ľupča):

- biokoridory a ich pufračné zóny
- ekologicky významné segmenty
- územia ochrany prírody
- nelesná drevinová vegetácia v krajine a vegetácia v sídle

Biokoridory a ich pufračné zóny

Biokoridory sú definované ako potenciálne priestory pre energetické toky v území, evidentne tu dochádza k pohybu prírodných prvkov a je bezpodmienečne nutné zachovať kontinuitu tohto priestoru. Zároveň to je priestor, ktorý využíva človek pre svoje aktivity ako dopravný koridor.

Plocha biokoridoru je vymedzená ako najnutnejší priestor tak, aby bol schopný plniť svoju základnú funkciu a mohli tu byť zachované pôvodné, jestvujúce prírodné prvky resp. tak, aby tieto plochy tvorili základ, kostru plôch zelene, rekreačných plôch. Vo vymedzenej ploche biokoridoru a jeho pufračnej zóny je možné zlúčiť funkciu ekostabilizačnú a funkciu mestskej zelene resp. funkciu rekreačnú (pešie a cyklistické chodníky, rekreačné a športové areály, detské ihriská), kde je vhodná prevaha prírodných prvkov.

Štruktúra biokoridorov

Biokoridor nadregionálneho významu

A. 1 Rieka Hron – alúvium hlavného toku

Biokoridory regionálneho významu

B. 1 Bystrička – alúvium hlavného toku

B. 2 Tajovský potok – alúvium hlavného toku

B. 3 Malachovský potok – alúvium hlavného toku

Biokoridory miestneho významu

– zodpovedajú miestnym tokom, nachádzajúcim sa v riešenom území v počte 55.

Ekologicky významné segmenty

V Návrhu ÚSES mesta Banská Bystrica bolo definovaných 79 ekologicky významných segmentov, ktoré je nevyhnutné rešpektovať pri ďalšom rozvoji mesta.

Predstavujú prvky a štruktúry krajiny s ekostabilizačnou funkciou, ktoré sa vyznačujú vysokou bio- a geodiverzitou, prípadne sa tu zaznamenal výskyt zriedkavých a vzácnych druhov a spoločenstiev, definované boli na základe údajov o flóre, vtákoch, mäkkýšoch, hmyze a geológii. Sú to genofondové plochy uvedených skupín.

Ekologicky významné segmenty sú lokality so zachovanými prírodnými hodnotami a z dôvodu zachovania bio- a geodiverzity je potrebné ich uchovať v čo najväčšom rozsahu. Okolie Banskej Bystrice je v súčasnosti ešte stále bohaté na takéto lokality, čo by malo mesto využiť v svoj prospech. Ich ďalší osud je aj otázkou kultúrnosti a vzťahu obyvateľov mesta k svojmu prostrediu.

14.2.3 POŽIADAVKY NA ZABEZPEČENIE EKOLOGICKEJ STABILITY ÚZEMIA

- Podporiť územnú ochranu vymedzených prvkov ÚSES, a tým zvýšiť ich zabezpečenie voči prípadným negatívnym zásahom.
- V návrhu územného rozvoja mesta Banská Bystrica rešpektovať kostru územného systému ekologickej stability (ÚSES), uvedenú v R-ÚSES okresu Banská Bystrica, ako aj v návrhu ÚSES k.ú. Banská Bystrica.
- Navrhnuť opatrenia na odstránenie nesúladu medzi jestvujúcou legislatívnou ochranou jednotlivých prvkov ÚSES záujmového územia a ich významom v kotre ekologickej stability územia.
- Návrhom ÚPN mesta usmerňovať rekreačné aktivity na ekologicky významných lesných lokalitách, aby sa tak zabránilo neusmernenej výstavbe chat a rozširovaniu chatových oblastí na úkor biologicky významných lokalít.
- Riešiť organické prepojenie lesoparku s významnejšími plochami verejnej zelene v sídle.
- Nenavrhovať likvidáciu existujúcich brehových porastov okolo vodných tokov, ale naopak, návrhom funkčnej skladby územia prispievať k zlepšeniu ich stavu a funkčnosti.
- Vodné toky v rámci zastavaného územia neodvádzať krytým profilom, ale ich zapojiť spolu s okolitou vegetáciou na formovanie oddychových zón a pod.
- Zachovať všetky zvyšky sprievodnej vegetácie Hrona a všetku činnosť v jeho okolí usmerňovať tak, aby sa zvýšila jeho funkcia nadregionálneho biokoridoru.
- Zachovať, resp. obnoviť a upraviť, ako aj legislatívne podporiť významnú sídelnú vegetáciu. Okrem toho riešiť adekvátne zastúpenie zelene v sídle, resp. jej plošné rozšírenie, tak aby v cieľovom roku návrhového obdobia dosiahla úroveň zodpovedajúcu optimálnemu pokrytiu potrieb obyvateľov.
- Riešiť vybrané stresové faktory v území s ÚSES podľa návrhu usporiadania územia v ÚPN mesta a navrhnuť rámcové opatrenia na ich riešenie.

- Stanoviť regulatívy novonavrhovaných činností v závislosti od lokalizácie chránených území, prvkov ÚSES a pod.
- Prvky územného systému ekologickej stability v zastavanom území - biocentrá a biokoridory budovať ako súčasť mestských priestorov. V priestoroch biokoridorov by mali vznikať tzv. prietochné urbánne štruktúry, osou ktorých budú vodné toky s optimálne zachovaným prírodným charakterom.
- Prvky územného systému ekologickej stability vo voľnej krajine - ich existenciu rešpektovať, zachovať a podporovať ich ekostabilizačnú funkciu, vo vymedzených plochách neumožniť intenzívny rozvoj mesta so súvislou zástavbou, tieto plochy zachovať ako ekostabilizačné refúgiá, ako kostru ekologickej stability
- Previazanosť mesta a krajiny - prvky územného systému ekologickej stability považovať za prevádzajúce, spoločné prvky mesta a voľnej krajiny, ktorými okolitá krajina „vstúpi“ do mesta a človek má možnosť „vystúpiť“ z mesta.

14.3. POŽIADAVKY Z HĽADISKA OCHRANY KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

14.3.1. STRUČNÝ POPIS KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

Kultúrne dedičstvo ako nenahraditeľné bohatstvo štátu a základný prvok osobitosti národa je dokladom jeho dejín a vývoja spoločnosti, vedy, techniky, umenia a vzdelanosti. Tvoria ho hmotné a nehmotné dokumenty tvorivej činnosti človeka, vývoja spoločnosti, jej životného štýlu a prostredia od najstarších čias po súčasnosť. Sú zachované na pôvodnom mieste, ako aj v sekundárnom umiestnení, alebo sústredené v zbierkach organizácií a jednotlivcov, ktoré majú kultúrnu hodnotu, alebo iný kultúrno-spoločenský význam, prípadne môžu takýto význam časom nadobudnúť.

Kultúrne dedičstvo zahŕňa v sebe nielen významné architektonické, archeologické, historické, umelecké, technické a ďalšie hodnoty, ktoré už poznáme, ale aj doklady minulosti, ktoré doposiaľ nie sú zaregistrované alebo klasifikované, prípadne ešte nie sú objavené. K urbanistickým a architektonickým hodnotám pamiatkového územia i jednotlivých jeho architektur sa priradujú hodnoty historické – významové v rámci dejinných súvislostí viažucich sa k mestu, k udalostiam i osobnostiam. Nemalý význam má i hodnota veku včítane doteraz neprezentovaných archeologických nálezov. Neprerušené osídlenie a prosperita lokality, jej historické i slohové premeny na základe adície a vrstvenia hodnôt sú súčasne i studnicou poznania o vývoji kultúry v danom regióne.

Zachovanie kultúrneho dedičstva je vecou verejného záujmu. Štát, jeho orgány, obce, všetky organizácie a občania sú povinní kultúrne dedičstvo chrániť, starať sa oň a vytvárať podmienky na jeho zachovanie a zodpovedajúce spoločenské využitie.

14.3.2. POŽIADAVKY NA OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

- Pri riešení koncepcie územného rozvoja mesta Banská Bystrica je potrebné chápať ochranu a rozvoj kultúrneho dedičstva nielen z hľadiska ochrany pamiatok, ale aj v širšom zábere z hľadiska celkového kultúrno-historicko-spoločenského odkazu v rozsahu celého vývoja osídlenia, jeho charakteristických znakov, zachovania identity a autenticity prostredia, v ktorom jednoznačný nadregionálny a nadnárodný význam v riešenom území ÚPN mesta predstavuje Pamiatková rezervácia Banská Bystrica, ktorej hranice boli naposledy upravené nariadením vlády SR č. 108/1994 Z.z. zo dňa 10.02.2004 o pamiatkových rezerváciách Banská Bystrica a Kremnica.
- Predmetom ochrany budú:
  - hnutelné a nehnuteľné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu

- plošne vymedzené pamiatkovo chránené územie v zmysle zákona č. 49/2002 Z.z. zároveň sa stanovuje potreba vytypovať v koncepte ÚPN mesta Banská Bystrica zoznam pamätihodností mesta, ktoré by mohlo mesto vyhlásiť v zmysle § 14 ods. 4 vyššie citovanej právnej normy.
- Rešpektovať a chrániť vonkajší obraz mesta spolu s jeho prírodným prostredím (krajinným rámcom).
- Pri návrhu rozvoja mesta rešpektovať pohľadové kužele na dominantné historické architektúry, stanoviť obmedzenie výšky zástavby, podporiť krajinárske pôsobenie pôvodnej zástavby pridružených obcí.
- Pri návrhu rozvoja mesta nenarušiť priestory s výraznými urbanistickými a architektonickými hodnotami podľa vymedzenia v prieskumoch a rozboroch

14.3.3. PAMIATKOVÁ REZERVÁCIA BANSKÁ BYSTRICA

Jadro mesta Banská Bystrica tvorí jedinečný urbanistický súbor - **Pamiatková rezervácia**. "Pamiatková rezervácia je územie s uceleným historickým sídelným usporiadaním a s veľkou koncentráciou nehnuteľných kultúrnych pamiatok alebo územie so skupinami významných archeologických nálezov a archeologických nálezísk, ktoré možno topograficky vymedziť".

PR Banská Bystrica si zachovala autenticitu a integritu stredovekého urbanistického pôdorysu v centrálnom priestore a popri historických komunikáciách. Vývojom štruktúry územia sa sformoval jedinečný ucelený obraz historickej zástavby s charakteristickou siluetou.

Pamiatková rezervácia tvorená historickým jadrom bola pôvodne vyhlásená Uznesením Vlády SSR č. 16.118/155 – leg zo dňa 18.5.1955. Hlavným cieľom bolo stanovenie podmienok ďalšieho rozvoja historického jadra a vytvorenie účinného režimu na zachovanie a ďalšie zvýraznenie kultúrnych a historických hodnôt tohto urbanistického komplexu. Poslednú úpravu hraníc pamiatkovej rezervácie Banská Bystrica obsahuje nariadenie vlády SR č. 108/2004 Z.z. zo dňa 10.02.2004 o pamiatkových rezerváciách Banská Bystrica a Kremnica.

Premený štruktúry územia PR v priebehu stáročí vychádzali z ekonomických možností, nárokov i dobového vkusu v zmysle meniacich sa slohových prejavov, pričom nenegovali kvalitné detaily a prvky, ale aditívne priradovali nové hodnoty. Výslednicou je ucelený obraz historickej zástavby s gradáciou k najvýznamnejšiemu areálu bývalého Mestského hradu a s plnohodnotným využitím rezervácie pre funkcie celomestského centra i celého regiónu. Novšia urbanistická zástavba, ktorá zahustila mesto v území rozsahu pôvodných hradieb vo väčšine kontextuálne nadviazala na historickú štruktúru kvalitnou urbanistickou i architektonickou tvorbou, ktorú je možné hodnotiť ako kultúrne vrstvenie odzrkadľujúce rozvoj a prosperitu mesta. Z hľadiska jedinečnosti a identity v zmysle definície podľa zákona pre historické pamiatkové územia je oprávnené zaradiť medzi pamiatkové rezervácie ku ktorým prináleží najvyšší stupeň pamiatkovej ochrany.

Územie bezprostredného dotyku s historickým jadrom tvorí ochranné pásmo PR. Súčasne ide o územie kontinuálneho rozvoja mesta s jasne čitateľným historickým a urbanistickým rozvojom mesta. Toto pásmo s menším podielom kultúrnych pamiatok má vlastné urbanistické i architektonické hodnoty najmä v charaktere zástavby i vo veľkom počte objektov označených ako dobrá miestna architektúra, ktorá vytvára charakteristický obraz a identitu mesta.

14.3.4. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE OCHRANY PAMIATKOVEJ REZERVÁCIE / PR / BANSKÁ BYSTRICA

- v priebehu spracovania konceptu ÚPN mesta Banská Bystrica overiť a aplikovať zásady pamiatkovej starostlivosti pre PR Banská Bystrica v zmysle zákona č. 49/2002 Z.z. návrh požiadaviek na riešenie stanovený v Zadaní pre ÚPN mesta Banská Bystrica prípadne modifikovať v etape spracovania konceptu v zmysle vyššie uvedeného zákona.
- stanoviť primerané funkčné využitie územia rešpektujúce hodnoty územia a pamiatok nachádzajúcich sa na tomto území,
- zachovať a regenerovať historický pôdorys vo vzťahu k pamiatkam a hodnotám územia,
- zachovať hodnotnú objektovú skladbu
- zachovať výškové a hmotovo-priestorové usporiadania objektov, novú výstavbu výškovo regulovať s dôrazom na charakter zástavby a zachovanie hodnotnej historickej architektúry, ochranu historických pohľadov na PR a zachovanie dobre vnímateľných panoramatických a siluetových pohľadov na PR. Ide najmä o významné pohľadové kužele z prístupových ciest a líniové diaľkové pohľady pri ktorých sa vyžaduje zachovanie a nenarušenie pamiatkových hodnôt – identity a vžitého obrazu mesta.
- zachovať prvky uličného interiéru a uličného parteru,
- zachovať charakteristické pohľady a priehľady,
- zachovať siluetu a panorámy,
- zachovať a prezentovať prípadné archeologické náleziská a aktívne na ich začleniť do organizmu sídla alebo územia,
- zachovať a regenerovať historickú zeleň a ďalšie kultúrne hodnoty a prírodné hodnoty územia,
- rešpektovať piatu fasádu- strešnú rovinu a regulatívy stanoviť s poznaním rôznorodosti strešnej roviny vo všetkých hodnotných vývojových fázach objektov postavených v PR

14.3.5. KULTÚRNE DEDIČSTVO NA ÚZEMÍ MESTA

Najstaršia osídlená časť je priestor Námestia Š. Moyzesa. Stopy ľudskej prítomnosti na ňom siahajú do neskorej doby bronzovej a sú v súlade s podobnými nálezmi na iných miestach v okolí čo svedčí o dávnom poznaní a využívaní tunajšieho nerastného bohatstva.

Okolo r. 1500 sídlo zahŕňalo už opevnené centrum – mestský hrad – s kostolmi, radnicou, farou a kráľovským domom, časť zástavby na Hornej ulici a smerom na západ až približne po hornú tretinu Dolnej ulice, odkiaľ sa uvádza bránou oddelená jej časť tvoriaca v tom čase Dolné predmestie. Stredovekú zástavbu mali i južné úseky Lazovnej a Hornej Striebornej ulice. Bezprostredne na toto územie nadväzujú nálezy dokladajúce osídlenie priestoru na pravobrežnej terase Hrona - od Hornej ulice po hranicu Pamätníka SNP i v priestore okolo ul. Jána Cíckera už v 11.-12. stor.

Obdobie 16. a 17. stor. sústreďujúce sa najmä na výstavbu opevnenia mesta, rozšírilo sídlo len v okrajových častiach – na sever v pokračovaní Lazovnej a Hornej Striebornej ul. až po úsek hradieb, na západnej strane Dolnej ulice po mestskú bránu na jej konci. Rozsah sídla určovali kamenné hradby s úsekmi palisád. V intraviláne sa sídlo stavebne zahusťovalo dostavbou a zlučovaním parciel, v procese zahájenom už v neskorom stredoveku. V tomto období však už možno počítať so zástavbou okolo Bystrického potoka smerom k banským dielam na okolí – najmä v priestore Medeného hámra – za Lazovnou bránou a na Dolnom a Hronskom predmestí – pred renesančným opevnením a mestskými bránami.

Na hore uvedenú pôvodne stredovekú štruktúru kontextuálne nadviazala novšia zástavba z konca 19 a zo začiatku 20 storočia južne od námestia smerom k Hronu. Táto sa vyznačuje ucelenou blokovou mestotvornou zástavbou. kvalitných architektur.

Popri tejto kvalitnej urbanizácii v priebehu 2. pol. 20. storočia bola historická štruktúra zadných traktov námestia podstatne narušená novodobou výstavbou sídliskového charakteru – Fortnička a realizáciou areálu Pamätníka SNP. Tieto boli realizované na úkor nezastavaných plôch zelene – záhrad pôvodných parciel vedúcich k hradbám, Bola tak podstatne narušená priestorová kompozícia sídla, čo podmieňuje návrh pre dotvárajúcu regeneráciu pre nové uzatvorenie blokovej zástavby. a kultiváciu novovzniknutých verejných priestorov.

Mimoriadny územný a demografický rozvoj Banskej Bystrice nastal v 20. storočí. Súčasná Banská Bystrica sa postupne sformovala do mestskej aglomerácie – krajského mesta s viac ako 85.000 obyvateľmi, čím sa stala šiestym najväčším mestom na Slovensku. K aglomerácii patria mestské časti: Iľiaš, Jakub, Kostiviarska, Kráľová, Kremnička, Majer, Podlavice, Radvaň, Rakytovce, Rudlová, Sásová, Senica, Skubín, Šalková a Uľanka.

Mesto popri zapojení týchto bývalých obcí sa predovšetkým rozrástlo o nové pôvodne nezastavané územia. Bezprostredne po vojne bola to výstavba Sídlička smerom východne od historického jadra a Fortnička priamo v historickom jadre v území bývalých záhrad severne od Dolnej ulice. V 60-tych až 80-tych rokoch sa v juhozápadnej časti mesta vybudovalo sídlisko Fončorda – Radvaň. V 80-tych až 90-tych rokoch sa územný rozvoj orientoval do bývalých obcí Sásová a Rudlová v severnej časti katastra. Výstavba v 90-tych rokoch pokračovala sídliskom v Podlaviciach. V súčasnosti sa realizujú výstavby v menších obytných komplexoch – Belveder, Pršianska terasa, Suchý Vrch.

Pre celý sídelný útvar (mimo nových sídliskových štruktúr z 2. pol. 20. stor.) sú charakteristické zachované historické kryštalizačné jadrá obcí, historická uličná sieť, hmotovo-priestorový spôsob zástavby i výšková hladina zástavby s dominantným pôsobením sakrálnych stavieb. Sídla sa nachádzajú v prirodzene sa vyvinutom prostredí využívajúc tak miestne zdroje vody (riečky a potoky) v údoliach, resp. náhorných terasách s dobrou orientáciou k svetovým stranám s prirodzenou ochranou lesnými masívmi.

14.3.6. POŽIADAVKY NA OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČSTVA NA ÚZEMÍ MESTA

- **Rešpektovať nehnuteľné pamiatky zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR.**
- **Pri návrhu rozvoja mesta rešpektovať pohľadové kužele na dominantné historické architektúry, navrhované obmedzenie výšky zástavby, ako aj krajinárske pôsobenie pôvodnej zástavby pridružených obcí**
- **Pri návrhu rozvoja mesta nenarušiť priestory s výraznými urbanistickými a architektonickými hodnotami.**
- **stanoviť primerané funkčné využitie územia rešpektujúce hodnoty územia a pamiatok nachádzajúcich sa na tomto území,**
- **Rešpektovať nízkopodlažnú zástavbu jadier bývalých samostatných obcí s prejavmi regionálnej kultúry vytvárajúcej historickú identitu obce.**
- **Pri návrhu podľa možnosti rešpektovať aj dobré miestne architektúry dotvárajúce identitu mesta .**
- **Rešpektovať charakteristický spôsob zástavby, hmotovú skladbu, urbanistickú kompozíciu, rozsah zachovania historickej štruktúry.**
- **Rešpektovať dominanty a výškové zónovanie blokov zástavby na základe analýzy základných hodnotných kompozičných princípov.**
- **Rešpektovať siluetu, panorámu územia, obraz sídla v krajine, konfiguráciu terénu, hodnotné pohľadové uhly v rámci krajiny (z prístupových ciest, železnice atď.), ale aj v interiéri sídla.**

- Počítat' s obnovou bezprostredného okolia nehnuteľných kultúrnych pamiatok zapísaných v ÚZPF s dôrazom na ich prezentáciu návštevníkom.
- Pri návrhoch obnovy, prestavby a asanácií maximálne rešpektovať zachovanú pôvodnú historickú uličnú štruktúru a tiež zachované torzá historicky zaujímavých stavieb.
- V mestských častiach (bývalých samostatných obciach) rešpektovať pri prestavbe regionálne znaky architektúry a urbanity sídla.
- Zapojiť do cestovného ruchu významné kultúrne pamiatky v meste – predovšetkým celú mestskú pamiatkovú rezerváciu a kaštiele v Radvani. Pozornosť venovať aj pamiatkam na minulú banícku činnosť v meste i okolí.

14.3.7. ARCHEOLOGICKÉ PAMIATKY

Archeologické nálezy a náleziská sú neoddeliteľnou súčasťou nášho kultúrneho dedičstva. Vzhľadom na ich výskyt a metódy skúmania predstavujú vo fonde kultúrnych pamiatok osobitnú kategóriu, vyžadujúcu si špecifické prístupy pamiatkovej starostlivosti ešte pred odkrytím.

Pozoruhodné archeologické objavy sú zaznamenané v Dolnej ul., predovšetkým však na Námestí SNP. Celé územie mestského hradu je nutné považovať za archeologické nálezisko, ktoré je potrebné rozšíriť aj na príslahlé polohy mimo opevneného areálu.

Ďalšou polohou s predpokladom archeologických nálezov – hnutel'ných i nehnuteľných je rozsiahla poloha pod vrškom hradného kopca. Ide o zástavbu Hornej ulice až po hranice pamätníka SNP, t. j. aj priestory vnútrobloku, resp. dvory.

Archeologické náleziská:

I. Banská Bystrica - poloha pod Suchým vrchom

II. Banská Bystrica – poloha Laskomer

Predpokladané miesta ďalších archeologických nálezov – hnutel'ných i nehnuteľných:

III. B. Bystrica - miestna časť Sásová

IV. B. Bystrica – miestna časť Sásová

V. Miestna časť Uľanka

14.3.8. POŽIADAVKY NA OCHRANU ARCHEOLOGICKÝCH PAMIATOK

- v intraviláne a extraviláne mesta Banská Bystrica evidované archeologické nálezy z viacerých období v ďalších etapách tvorby ÚPN mesta Banská Bystrica rešpektovať, avšak v územnoplánovacej dokumentácii nezverejňovať
- rešpektovať požiadavku dôsledného sledovania zemných prác, požadovanie a realizovanie predstihových–záchranných archeologických výskumov (predovšetkým vo vnútroblokoch a dvoroch) ,čo je zásadným predpokladom pre ochranu archeologických nálezov – hnutel'ných i nehnuteľných, a súčasne aj jedinou možnosťou na objasnenie zložitého historického a stavebno-urbanistického vývoja sídla.
- archeologické pamiatky chrániť a formou kvalitnej prezentácie ich aktívne zapojiť do funkčnej štruktúry sídla- predovšetkým s funkciou kultúrno- poznávacou a rekreačnou

14.3.9. DOKUMENTY LIMITUJÚCE A OBMEDZUJÚCE ČINNOSTI A

JAVY STANOVENÉ PRE OCHRANU KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

- Zásady ochrany pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie Banská Bystrica spolu s územným priemetom ochrany kultúrnych hodnôt, ktoré obsiahnuté v materiále Pamiatková rezervácia Banská Bystrica – Urbanisticko – historický výskum územia a zásady ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt pamiatkového

územia, ktoré boli spracované kolektívom – Doc. Ing.arch. Jara Lalková, PhD., PhDr. Norma Urbanová, PhDr. Štefánia Tóthová, Ing.arch. Dušan Ferianc, Ing.arch. Róbert Sekula, Ing.arch. Martin Vaščák a Bc.arch. Zuzana Wallnerová, 2004-2005.

- Ochrana individuálnych kultúrnych pamiatok a ich ochranných pásiem zapísaných v ÚZPF
- Ochrana archeologických lokalít zapísaných v ÚZPF
- Ochrana archeologických lokalít evidovaných v Archeologickom ústave SAV
- Ochrana doposiaľ neprebádaných vytipovaných archeologických lokalít na základe čiastočných výskumov (uvedených v samostatnej prílohe)
- Ochrana prírody a okolitej kultúrnej krajiny podľa Krajinnno-ekologického plánu

14.3.10.POŽIADAVKY NA SPOLUPRÁCU PRI OCHRANE KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

- v ďalších etapách tvorby ÚPN mesta Banská Bystrica v rámci jeho spracovania zabezpečiť bližšiu spoluprácu s Krajským pamiatkovým úradom v Banskej Bystrici a to buď formou samostatných rokovaní alebo prizvaním na výrobné výbory obstarávateľa.

14. 4. OCHRANA PRÍRODNÝCH ZDROJOV, LOŽÍSK NERASTOV, CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A ICH OCHRANNÝCH PÁSIEM

14.4.1 OCHRANA VODNÝCH POMEROV A VODÁRENSKÝCH ZDROJOV

Chránená vodohospodárska oblasť

Chránená vodohospodárska oblasť (CHVO) Nízke Tatry – západná časť bola vyhlásená Nariadením vlády SSR č. 13/87. Ide o územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd.

CHVO zasahuje do riešeného územia mesta Banská Bystrica zo severu, severozápadu a západu pričom obchádza zastavanú časť územia s výnimkou mestských častí Uľanka a Kostiviarska (severná časť).

Zdroje pitnej vody

Zdroje vody tvoria pramene z dolomitných útvarov Nízkych Tatier a Veľkej Fatry, ako aj miestne zdroje, ktoré vytvárajú Pohronský skupinový vodovod (PSV) ako jeden z hlavných zdrojov pitnej vody pre mesto. Kvalita vody PSV je dobrá. V pramennej krasovej oblasti Jergaly je však určité nebezpečie z možnosti znečistenia zdrojov, ktoré sa nachádzajú v kontakte so štátnou cestou I/59. Pásma hygienickej ochrany I. a II. stupňa (PHO) jednotlivých zdrojov sú stanovené. V PHO je určený spôsob obhospodarovania a činnosti tak, aby nedošlo k hygienickému ohrozeniu zdrojov vody.

Ochranné pásma vodárenských zdrojov

Na ochranu výdatnosti, kvality a zdravotnej bezchybnosti vody vodárenských zdrojov boli orgánom štátnej vodnej správy určené ochranné pásma pre nasledujúce vodárenské zdroje v riešenom území mesta Banská Bystrica, ktoré sa využívajú na hromadné zásobovanie pitnou vodou:

Ochranné pásma vodárenských zdrojov v riešenom území mesta Banská Bystrica

Lokalita	Názov zdroja	Rozhodnutie	Zo dňa
Šalková	Teplica – Kosienky	PLVH 2049/88 Dš	7.11.1988
Banská Bystrica	Grunty	PLVH 2037/88 Dš	8.11.1988
Banská Bystrica	Laskomer, 21 prameňov	PLVH 775/88 Dš	28.4.1988
Iliaš	Vrt	PLVH 678/88 Dš	16.6.1988

Sásová	Štepnica	ŽP 2001/03145/8 Dj	17.12.2001
Králiky	Stádlo	PLVH 2149/88 Dš	18.11.1988
Tajov	Jabříková	PLVH 775/88-2	25.10.1988
Skubín	Pramene 1,2	PLVH 2040/88 Dš	26.10.1988

Ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov

Vyhláškou MZ SR č. 22/2000 Z.z. z 10.1.2000 boli vyhlásené ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov v Kováčovej a v Sliači podľa § 65 odst.13 zákona NR SR č. 277/1994 Z.z. o zdravotnej starostlivosti v znení zákona č. 241/1998 Z.z.

Do riešeného územia mesta Banská Bystrica zasahuje OP III. stupňa, ktoré chráni infiltračnú oblasť. Severné ohraničenie je dané spojnicou Poniky – Dolná Môlča a rozvodnicou po Banskú Bystricu. Od Banskej Bystrice prebieha západným smerom na kótu Zlatá Studňa. Do záujmového územia mesta zasahuje aj OP II. stupňa.

Hranice oboch OP sú zakreslené v grafickej časti PaR k ÚPN mesta Banská Bystrica v M 1:10.000 podľa Príloh č.3 a 4 k vyhláške č.22/2000 Z.z.

14.4.2. ZDROJE NERASTNÝCH SUROVÍN

Výskyt ložísk nerastných surovín je podmienený geologickou stavbou územia, ktorá je komplikovaná. Nachádzajú sa tu predovšetkým horniny mezozoika (bridlice, pieskovce a predovšetkým karbonáty - vápence a dolomity), terciérne sedimenty (ílovito-piesčité, miestami zlepenčovité súvrstvia) a terciérne vulkanity.

Surovinovú základňu tvorili v minulosti rudné suroviny predovšetkým ložiská farebných kovov, ťažené v Starohorských vrchoch, ale tiež aj ortute pri Malachove. V súčasnosti prevládajú nerudné suroviny, reprezentované ložiskami stavebného a dekoračného kameňa, ako aj cementárskych surovín. Prejavy podrúbania sú v oblastiach, kde v minulosti boli razené hlbinné ťažobné alebo prieskumné diela (rudné pole Staré Hory - Špania dolina, oblasť ťažby Hg rúd v Malachove. Treba však konštatovať, že prejavy podrúbania sú v predmetnom území zriedkavé, väčšinou ide o povrchové prejavy dobývania v podobe rôznych hald a výsypiek.

U ložísk stavebného kameňa základnú surovinu predstavujú dolomity chočského príkrovu, ktoré sú ťažené v niekoľkých povrchových lomoch miestneho významu. Najvýznamnejšie lomy sa nachádzajú na lokalitách Iliáš, Horné Pršany a iné. Ďalšou surovinou významného charakteru ťaženou v predmetnom území vzhľadom k jeho geologickej stavbe je andezit neovulkanických formácií ťažený napríklad v Badíne.

Na ťažbu dekoračného kameňa je využívaný lom na Králikoch, kde sa ťažia paleogénne pieskovce. Preskúmané, ale zatiaľ neotvorené je aj ložisko dekoračného kameňa - liasového vápence v doline Driekyne (k.ú. Slovenská Ľupča. Významnou ťaženou nerastnou surovinou je tiež cementársky využívaný vápenec. Ložiská cementárskych surovín sú tvorené ílovitými a kremičito-ílovitými vápencami titón-neokómu krížňanského príkrovu. K najvýznamnejším patrilo do zastavenia ťažby lom v Kostiviarskej.

14.4.3. POŽIADAVKY NA OCHRANU PRÍRODNÝCH ZDROJOV, LOŽÍSK NERASTOV, CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A ICH OCHRANNÝCH PÁSIEM

- V návrhu územného rozvoja mesta Banská Bystrica a jeho širšieho okolia rešpektovať všetky vyhlásené a navrhované chránené územia prírody, ako aj iné ekologicky významné územia, a považovať ich za potenciálne plochy na budúcu legislatívnu ochranu.
- Pri návrhu rozvoja funkčných plôch rešpektovať hranice CHVO a podmienky ochrany stanovené v rozhodnutiach o vymedzení PHO vodných zdrojov na území

mesta, resp. podmienky ochrany týchto VZ v zmysle platných legislatívnych požiadaviek.

- Rešpektovať ložiská nerastov na území mesta, a to najmä v súvislosti s možným využitím stavebného kameňa pre realizáciu cestných stavieb.

15) POŽIADAVKY VYPLÝVAJÚCE NAJMÄ ZO ZÁUJMOV OCHRANY ŠTÁTU, POŽIARNEJ OCHRANY, OCHRANY PRED POVODŇAMI, CIVILNEJ OCHRANY OBYVATEĽSTVA

15.1. INFORMÁCIE O POTREBE RIEŠENIA POŽIADAVIEK

Na území mesta Banská Bystrica sa podľa vyjadrenia Ministerstva obrany SR – Správy nehnuteľného majetku a výstavby Banská Bystrica ako aj podľa osobnej konzultácie na SNMaV v súčasnosti nachádzajú viaceré účelové zariadenia Armády SR. Tieto zariadenia a areály sú vyznačené v grafickej časti PaR pre ÚPN mesta Banská Bystrica (výkres č. 3 – Priestorové usporiadanie a funkčné využitie územia) ako funkčné plochy ASR, pokiaľ nie sú zahrnuté pod inú funkciu (napr. Topografický ústav, ÚVS, ubytovne, športový areál a pod.).

Uvedené objekty a zariadenia v správe MO SR požaduje SNMaV Banská Bystrica pri návrhu ÚPN rešpektovať. Zároveň poznamenáva, že „v priebehu r 2005 – 2006 budú niektoré objekty v zmysle zák. č. 172/2004 Z.z. prevedené darovacou zmluvou na mesto Banská Bystrica resp. na VÚC Banská Bystrica“.

Nároky na nové plochy pre potreby MO SR a OS SR nebudú podľa toho istého vyjadrenia na území mesta v návrhovom období ÚPN uplatňované. Nevyhnutné je však zachovať možnosť stálej premávky na štátnych cestách I/66 a I/59 a funkčnosť mostov na cestách I. a II. triedy. V navrhovanom záujmovom území mesta sú situované zariadenia: letisko Sliač, Skladový areál ARS v Hronseku, sklady hmotných zásob a zariadenia CO v Slovenskej Ľupči a špeciálne zariadenie v Tajove.

V zmysle vyhlášky MŽP SR č. 55/2001 o ÚPP a ÚPD sa na úrovni územného plánu mesta nespracováva samostatná doložka CO. Z hľadiska civilnej ochrany je však v územnom pláne potrebné ustanoviť zásady a regulatívy pre ochranné stavby civilnej ochrany v miestach, kde môže nastať ohrozenie života a majetku vplyvom mimoriadnych udalostí.

Podľa zákona č. 126/1985 Zb. o požiarnej ochrane je pri riešení územného plánu mesta potrebné primerane zohľadniť požiadavky požiarnej bezpečnosti stavieb.

Pre zabezpečenie ochrany územia mesta pred povodňami je vypracovaný projekt: Prioritné preventívne opatrenia v Slovenskej republike intravilánov miest Bratislava, Banská Bystrica a Prešov, podprojekt 2 - Banská Bystrica, ktorý koncepčne rieši protipovodňovú ochranu mesta viacúčelovým vodným tunelom. V súčasnosti sa nachádza projektová dokumentácia na úrovni projektu pre územné rozhodnutie.

15.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

Do riešenia nového ÚPN premietnuť tieto požiadavky:

- Zohľadniť primeraným spôsobom záujmy a potreby civilnej ochrany obyvateľstva (COO), najmä však návrhom dostatku vhodných plôch na umiestnenie stálych a havarijných krytov COO.
- Vhodnou organizáciou územia eliminovať potencionálne nebezpečenstvo vyplývajúce pre obyvateľstvo a hmotový majetok z výskytu živelných pohrôm, mimoriadnych udalostí a havárií.
- Ochranu intravilánu mesta riešiť na základe koncepčných princípov vypracovaného projektu protipovodňových opatrení v SR – podprojekt 2 - Banská Bystrica.

- Stavebnotechnické požiadavky na zariadenia civilnej ochrany sa vypracujú v územnoplánovacej dokumentácii v časti civilná ochrana, ktorá upravuje ukrytie obyvateľstva diferencovane podľa §4 nariadenia vlády SR č. 166/1994 Z.z. o kategorizácii územia SR v znení nariadenia vlády SR č. 25/1997 Z.z. v znení nariadenia vlády SR č. 565/2004 Z.z. vyplývajúce z analýzy územia republiky z hľadiska možných mimoriadnych udalostí v územných obvodoch, Územný obvod Banská Bystrica je zaradený do II. kategórie.

16) POŽIADAVKY NA RIEŠENIE PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA MESTA S PRIHLIADNUTÍM NA HISTORICKÉ, KULTÚRNE, URBANISTICKÉ A PRÍRODNÉ PODMIENKY ÚZEMIA, VRÁTANE POŽIADAVIEK NA STAVBY UŽÍVANÉ OSOBAMI S OBMEDZENOU SCHOPNOSŤOU POHYBU.

16.1. SÚČASNÝ FUNKČNO – PRIESTOROVÝ SYSTÉM

Základy formovania pôdorysného usporiadania Banskej Bystrice boli položené v stredoveku, v ktorom vznikol urbanistický systém založený na kompaktnej radovej zástavbe meštianskych domov okolo funkčno – priestorovej osi vychádzajúcej z priestoru Huštáku v severovýchodnom smere, na ktorú je nakomponovaný priečny systém ulíc postupne dotváraných, ktorými sa určilo pôdorysné merítko blokov historického jadra. Stavebným vývojom v prvej polovici 20. storočia dochádza k dostavbe blokov, v rámci ktorej v uliciach Kapitulskej, Národnej, Kuzmányho, Cikkerovej, Rázusovej, Skuteckého, Hornej, Kukučínovej, Rudlovskej cesty, Robotníckej, Železničiarkej a ČSA dochádza k uplatneniu výraznejšieho merítka výšok domov v urbanistickom pôsobení jednotlivých priestorov mesta. Urbanistická expanzia pôdorysu mesta prebieha najprv smerom východným a južným od historického jadra, v druhej polovici 20. storočia rozširuje sa pôdorys mesta západným smerom výstavbou sídliska Fončorda (realizované v rokoch 1950 – 1985).

Pre ďalší urbanistický rast mesta boli vytvorené územné podmienky rozšírením katastrálneho územia Banskej Bystrice, ktoré prebiehalo v rokoch 1966 až 1979 pričleňovaním obcí z aglomeračného priestoru. Takto sa vytvorili podmienky pre vznik ďalších sídlisk a to sídliska RS II. a sídliska Radvaň.

Súčasný stav urbánnej štruktúry sa vyznačuje týmito znakmi:

- **pôdorysný základ mestskej štruktúry tvorí historické jadro s prilahlými plochami, z ktorého vejárovitým systémom vyrastajú urbanizované útvary do priestoru Uhlika, Majera, Senice, Rudlovej, Sásovej, Kostiviarskej, Podlavíc, Fončordy, Hornej a Radvane.**
- **V najnižších polohách mestského pôdorysu – území pôdorysného základu je lokalizovaná kvalitná mestská štruktúra s najvyššou koncentráciou dopravy. Tu je najrozvinutejšia urbanistická kompozícia a jej výtvarné prvky a detaily. Mestská štruktúra je tvorená prevažne blokovou zástavbou.**
- **Súčasťou pôdorysu mesta sú aj pôvodné intravilány obcí pričlenených k banskej Bystrici, v ktorých je zachovaná pôvodná zástavba a urbanistický ráz dedinského sídelného prostredia, výnimku tvoria Šalková a Rakytovce, ktoré v súčasnosti ešte predstavujú satelitné útvary pôdorysu mesta.**
- **V pôdoryse mesta kontrastne pôsobia panelové sídliská RS I., RS II., Sever, Podlavice, Fončorda a Radvaň s ohľadom na aplikované nevhodné urbanistické merítko pri tvorbe ich obytných priestorov.**
- **Na okrajoch intravilánu mesta sú lokalizované zóny rodinných domov tvoriace reťazec nízkopodlažnej urbánnej štruktúry.**

- **Pôdorysný systém dopĺňajú priemyselné zóny situované na hlavných osách rozvoja Banskej Bystrice vo východnej a južnej časti mesta, v ktorých prebieha funkčno – priestorová premena využitia územia hlavne na juhu mesta.**

Pôdorysné tvarovanie mesta celkovo možno charakterizovať ako rastlý systém tvorený radiálami kompaktne scelenými urbánnou štruktúrou pôdorysného základu. I keď mestská štruktúra je produktom rastlého vývoja, jej kvalita a priestorová kultivovanosť preukazujú, že v procese historického mesta cielene boli uplatňované určité koncepčné zámery usmerňujúce priestorový systém, v ktorom boli aplikované prvky ako ulica, skvér a námestie.

Na základe týchto skutočností v urbanistickom vývoji dosiahlo mesto v minulosti vysoký stupeň kultúry rozvoja, ktorý bol značne narušený prudkým rastom mesta v 2. pol. 20. storočia, výsledkom ktorého je dnes narušená priestorová proporcionalita medzi stredom mesta a obvodovými zónami (sídľiskami). Tento stav – problém je nutné v rámci koncepcie nového ÚPN mesta ako prioritný riešiť.

Koncepciu riešenia funkčno – priestorového systému ďalej treba z hľadiska kultúrno – historickej kontinuity nadviazať na princípy, v ktorých sa uplatňovala jednota kvality urbanistického stvárnenia priestorov mesta s kvalitnou architektúrou mestských domov.

K formovaniu obrazu mesta výrazne prispeli resp. prispievajú špecifické prírodné podmienky s jedinečnou morfológiou terénu a ojedinelou krajinou topografiou. Tieto danosti priestoru Banskej Bystrice je nutné pri tvorení zásad rozvoja mesta zohľadňovať a využiť ich obdobne ako nám preukazujú kvality historického urbanizmu a architektúry. Dôležité si je uvedomiť v súvislosti s históriou vývoja mestského organizmu, že je produktom permanentnej prestavby a obnovy pôvodných objektov ako aj neustáleho vývoja urbanizovaného merítka uplatňovaného pri priestorovom formovaní uličných koridorov, skvérov a námestí.

V súvislosti s riešením priestorového a funkčného využitia územia mesta treba zdôrazniť existujúcu vzťahovú súvislosť medzi mestským antropickým prostredím a jeho krajinným zázemím, ktoré disponuje kvalitným potenciálom pre rozvoj rekreačných a športových aktivít. Tento vzťahový fenomén je treba využiť v ideovom funkčno – priestorovom štrukturovaní Banskej Bystrice a jeho záujmového územia resp. zázemia s cieľom dosiahnutia vysokého štandardu funkčnej komplexity mesta a previazanosti jeho štruktúry na potenciál krajiny.

16.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE V NOVOM ÚPN MESTA

- **Prioritnou požiadavkou pri riešení koncepcie nového ÚPN je stanovenie princípov formovania funkčno – priestorovej štruktúry mesta vo vzťahu k ideovým zámerom vytvorenia aglomeračnej sústavy z miest Banskej Bystrice, Sliač a Zvolena (ťažiska osídlenia 1. úrovne) a určenie ideovej náplne tejto štruktúry.**
- **V rámci základného štrukturovania mesta z hľadiska priestoru a funkcie riešiť narušenú priestorovú proporcionalitu medzi stredom mesta a obvodovými zónami a navrhnúť zásady adekvátnej urbanistickej štruktúry a jej jednotlivých prvkov.**
- **Rozvoj aglomeračného funkčno – priestorového usporiadania územia (širšie vzťahy) riešiť v intenciách všeobecných požiadaviek, ktoré sú predmetom riešenia záujmového územia mesta.**
- **V návrhu územného a funkčného usporiadania jednotlivých mestských častí, urbanistických obvodov mesta, prípadne mestských blokov, vychádzať z hodnotenia ich súčasného urbanistického riešenia, potencionalov a limitov ich rozvoja v prieskumoch a rozboroch pre ÚPN mesta. Zohľadňovať je pri tom potrebné vzájomné vzťahy a väzby mestských častí a urbanistických obvodov mesta, najmä však vzťahy a väzby týchto území k centrálnej mestskej zóne.**

- V návrhu rozvoja dbať pri priestorovom usporiadaní na to, aby urbanizácia okrajových častí mesta nevytvárala bariérový efekt a neodrezala tak mestské obytné súbory, hlavne v Sásovej a na Fončorde, od ich prírodného zázemia.
- S osobitným dôrazom a na relevantné možnosti, ktoré poskytuje úroveň spracovania nového ÚPN mesta riešiť dotváranie funkčnopriestorového systému Centrálnej mestskej zóny vyšpecifikovaním záväzných zásad usporiadania tohto územia v komplexnom návrhu pomerne detailne spracovaných jednotlivých štrukturálnych zložiek navrhovaného systému.
- Návrh priestorového usporiadania a funkčného využívania územia jednotlivých mestských blokov vyjadriť prednostne formou regulatívov využitia územia.
- Z predošlého ÚPN aglomerácie Banská Bystrica zohľadniť v novom ÚPN všetky tie zámery, ktorých realizácia nie je v rozpore s novými požiadavkami na funkčný obsah, priestorové usporiadanie územia mesta a jeho územno-technické zabezpečenie pri súčasnom akceptovaní požiadaviek na ekologicky únosné prostredie a trvalo udržateľný život, tak ako vyplývajú zo zmenených politických a hospodárskych podmienok v posledných rokoch.
- Zvláštnu pozornosť venovať tým zámerom, s ktorých realizáciou sa už začalo, a to z dôvodu zachovania kontinuity vývoja mesta a jeho jednotlivých funkcií.
- V návrhu nového ÚPN mesta zohľadniť všetky schválené zmeny a doplnky doterajšieho ÚPN aglomerácie Banská Bystrica.
- Pri návrhu rozvoja mesta rešpektovať schválenú ÚPD nižšieho stupňa spracovanú pre územia zmien a doplnkov k ÚPN SÚ, ako aj brať do úvahy a vyhodnotiť z hľadiska celkovej koncepcie nového ÚPN všetky ÚPP spracované pre tieto územia.
- V nadväznosti na navrhované rozšírenie funkčných plôch mesta a ich existujúcich rozsah navrhnuť aj úpravu hranice zastavaného územia vytýčenej k 1.1.1990.
- V rámci záväzných regulatívov pri výstavbe, prestavbe a rekonštrukcii objektov uplatniť podmienky vyhlášky MZP č. 192/1994 Z.z. o všeobecne – technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu.

17) POŽIADAVKY NA RIEŠENIE BÝVANIA, OBČIANSKEHO VYBAVENIA, SOCIÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY A VÝROBY.

17.1.BÝVANIE

- Kvantifikovať spoločenské požiadavky na potrebu bytov, bytovú výstavbu a navrhnuť štruktúru jednotlivých foriem bytovej výstavby.
- Pri formulovaní cieľov rozvoja kvantitatívnej úrovne bývania vychádzať z „Aktualizácie Koncepcie rozvoja bytovej výstavby“ schválenej uzn. vlády SR č. 952/2003 z októbra 2003, ako aj z koncepcie miestnej bytovej politiky (spracovanej v zmysle metodické príručky MVRR SR „Bytová politika na miestnej úrovni“ z mája 2001).
- V návrhu koncepcie rozvoja bývania a bytovej výstavby v meste zohľadňovať predovšetkým tieto trendy:
  - zastavenie veľkokapacitnej výstavby sídlisk (s rozvojom funkcie bývania formou prevažne nízkopodlažnej hromadnej bytovej výstavby uvažovať v návrhovom období predovšetkým v UO 07 Rudlová I., UO 41 Rudlová II, UO 05 Sásová I., UO 42 Sásová II., v obmedzenom rozsahu aj v UO 21

Štiavničky, resp. po komplexnom zvážení potenciálov a limitov územia aj v ďalších lokalitách)

- oslabovanie tendencií kolektívneho bývania a zvyšovanie záujmu o bývanie v bytoch rodinnej zástavby (s rozvojom funkcie bývania formou IBV uvažovať predovšetkým v zmysle vypracovanej ÚPD a ÚPP a ďalej v okrajových MČ Banskej Bystrice)
  - nárast požiadaviek na byty väčších veľkostných kategórií, resp. byty s väčšími plošnými parametrami
  - potreba zvýšenia štandardu bytov, najmä však perspektíva výrazného zvyšovania štandardu obytnej plochy pripadajúcej na 1 obyvateľa (v súvislosti so vstupom do EÚ)
  - potrebu bytov pre sociálne slabšie skupiny obyvateľstva a byty malometrážne a penziónového typu pre najstarších občanov
  - možnosti rozšírenia bytového fondu formou nadstavieb podkrovných bytov v bytových domoch v rámci obnovy a rekonštrukcie existujúceho bytového fondu
  - rešpektovanie kultúrnych a historických hodnôt sídla
- V zmysle súčasnej koncepcie bytovej politiky štátu uvažovať okolo roku 2010 s priemerným dokončovaním bytov v rozsahu 4 – 5 bytov na 1 000 obyvateľov ročne.
  - Stanoviť optimálny pomer podlažných plôch bývania a občianskej vybavenosti v existujúcich i novo navrhovaných centrálnych mestských blokoch.

17.2 OBČIANSKA VYBAVENOSŤ

- Pri návrhu občianskej vybavenosti vychádzať z „Návrhu štandardov minimálnej vybavenosti krajských a okresných miest a metodiky posudzovania úrovne štrukturálnej vybavenosti týchto sídiel“ (SAŽP 12/1999) a „Návrhu štandardov minimálnej vybavenosti miest vo väzbe na reformu verejnej správy“ (SAŽP, 12/2001).

17.3. ŠKOLSTVO

- Navrhnuť umiestnenie zariadení materských škôl vo väzbe na situovanie novej bytovej výstavby v rozsahu pre 95 % detí vekovej skupiny 3-5 ročných pri zohľadnení a dovybavení využiteľnej kapacity existujúcich zariadení.
- Navrhnuť umiestnenie zariadení základných škôl vo väzbe na situovanie novej bytovej výstavby v rozsahu pre 97 % vekovej skupiny 6 – 15 ročných pri zohľadnení existujúcich zariadení, resp. ich dostavby a návrhu dovybavenia.
- Posúdiť kapacitu a navrhnuť nové umiestnenie základných umeleckých škôl v rozsahu min. 25% vekovej skupiny 6 –15 ročných detí, vo väzbe na základné školy resp. centrá voľnočasových aktivít.
- Riešiť rozvoj stredného školstva v súlade s celkovými trendmi, požiadavkami nadradenej ÚPD a požiadavkami mesta, resp. obcí jeho záujmového územia.
- Pre perspektívny rozvoj vysokého školstva navrhnuť územno priestorové možnosti pre komplexné dobudovanie vysokoškolského centra na Jesenskom vršku ako aj navrhnuť územnú rezervu pre rozvoj Akadémie múzických a výtvarných umení.

17.4. ZDRAVOTNÍCTVO

- Pri návrhu ÚPN mesta Banská Bystrica vychádzať v oblasti zdravotníctva z „Koncepcie poskytovania zdravotnej starostlivosti v SR“, ktorú vzala na vedomie vláda SR 28.01.2004.
- Z hľadiska územného naďalej uvažovať so súčasnými lokalitami zdravotníckych zariadení vyššieho štandardu, ktoré predstavujú nemocnica s poliklinikou F.D.Roosewelta a starý nemocničný areál, v ktorých je nutné predpokladať funkčnú a priestorovú transformáciu efektívnejšieho využitia disponibilného potenciálu.
- Pri návrhu štruktúry a kapacít zdravotníckeho vybavenia je potrebné smerne vychádzať z agregovaných urbanistických ukazovateľov, noratívov a štandardov (VÚVA Brno, Urbion Bratislava) a kapacitné potreby funkčných plôch a účelových jednotiek navrhovať v rozpätí štandardov pre predpokladaný počet obyvateľov mesta v roku 2025 s prognóznou rezervou pre rok 2050. Potreby záujmového územia v saturácii primárnej a vyššej zdravotníckej vybavenosti zohľadniť diferencovaním koeficientov kapacít jednotlivých zariadení.
- Osobitnú pozornosť v riešení územného plánu je potrebné venovať lokalizácii primárnej a vyššej zdravotníckej vybavenosti, plochy pre nekomerčné zariadenia osobitne vyčleniť a rezervovať formou plôch pre verejnoprospešné stavby.

17.5. SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ

- Počítať s umiestnením nasledovných zariadení sociálnej starostlivosti pre dospelých:
  - domovy dôchodcov režimového typu v rozsahu 4,0 miest /1 000 obyvateľov
  - domovy dôchodcov – penzijnového typu v rozsahu ,03 miest /1 000 obyvateľov
  - domy s opatrovateľskou službou v rozsahu potrieb 2,2 bytovej jednotky na 1 000 obyvateľov
- Navrhnuť umiestnenie chýbajúcich zariadení sociálnej starostlivosti, najmä zariadení pre dlhodobý pobyt starších občanov (DD a DPD), bytov osobitného určenia pre starých a zdravotne postihnutých občanov, rehabilitačného strediska poskytujúceho sociálnu rehabilitáciu zdravotne ťažko postihnutým občanom, špecializovaného zariadenia pre poskytovanie služieb spoločensky neprispôsobivým seniorom, krízového strediska a hospicov.
- V rámci bytovej výstavby počítať v potrebnom rozsahu s bezbariérovými bytmi

17.6. KULTÚRA

- V ÚPN mesta počítať s vytvorením rezervy pre umiestnenie vostaviteľných zariadení kultúry (kluby, sály, kiná, malé galérie a pod.) v rozsahu 400 – 420 m² / 1000 obyvateľov.
- Zhodnotiť súčasný stav, napočítať potrebu výstavby nových zariadení kultúry a navrhnuť ich lokalizáciu (podľa Návrhu štandardov minimálnej vybavenosti).
- Počítať s využívaním potenciálu pamiatkového stavebného fondu predovšetkým pre kultúrnu a spoločenskú vybavenosť vyššieho štandardu.
- Napočítať potrebu výstavby nových cirkevných zariadení na území mesta a navrhnuť ich lokalizáciu.

17.7. VÝSTAVNÍCTVO

- Navrhnuť riešenie rozvoja výstavníctva a s tým spojených aktivít (Finex, For Arch) na úrovni mestského až nadregionálneho významu a rezervovať priestory pre lokalizáciu predmetných zariadení.

17.8. OBCHODY, SLUŽBY, VEREJNÉ STRAVOVANIE

- V ÚPN mesta počítať s vytvorením priestoru pre umiestnenie zariadení obchodu, služieb a verejného stravovania v rámci polyfunkčnej štruktúry a funkčných plôch v súlade s nasledovnými ukazovateľmi (pre bývajúcich i denne prítomných)
  - obchod cca 600 m² /1000 obyvateľov (z tohto cca 200 m² v zariadeniach základného vybavenia)
  - služby 120-150 m² / 1000 obyvateľovpodľa Návrhu štandardov minimálnej vybavenosti
- Zariadenia uvažovať zásadne ako vstavané do parteru polyfunkčných objektov, alebo ako objekty v rámci iných funkčných plôch.
- Pri návrhu plôch pre nové nákupné centrá zohľadniť existujúcu štruktúru centier vybavenosti a v regulatívoch mestských blokov rozlišovať charakter mestského a prímestského nákupného centra.

17.9. REKREÁCIA, TURIZMUS A ŠPORT

- Navrhnuť v ÚPN mesta štruktúru dotvorenia rekreačného územia s funkčno priestorovým systémom športu, rekreácie a turizmu ako jeden z podsystémov celkového funkčno priestorového usporiadania mesta a nadviazať na regionálny a celoštátny systém.
- V cestovnom ruchu zvýrazniť postavenie Banskej Bystrice ako cieľového mesta domáceho aj zahraničného cestovného ruchu medzinárodného významu. Spojiť využitie bohatého kultúrneho dedičstva mesta vyplývajúce z jeho montánnoindustriálnej histórie s ponukou potenciálu prírodného prostredia jeho okolia.
- Akceptovať v návrhu ÚPN mesta pripravovaný projekt Banskobystrického geomontánneho parku s ťažiskom v meste Banská Bystrica.
- V rekreačnom území mesta rozložiť rekreačno – športové územia nasledovne:
  - zariadenia až územia závislé od prírodných daností lokalizovať do prírodného prostredia extravilánu
  - plochy zväčša s budovanými zariadeniami umiestňovať do intravilánu mesta (pričom riešiť súčasnú nedostatočnú kapacitu a nerovnomerné rozloženie existujúcich zariadení)
- Do systému mestskej funkčnej štruktúry zapojiť priestory Cementárenského lomu Kostiviarska, v ktorých revitalizáciou je možné vytvoriť podmienky pre lokalizáciu spoločenských, športových a kultúrnych aktivít významu mestského až regionálneho.
- V systéme rekreácie uplatňovať rovnocenne obe zložky turizmu – rekreačný aj poznávací s dôrazom na obe stránky procesu turizmu
  - sociálnu (ako prostriedok slúžiaci zotaveniu obyvateľov) a
  - ekonomickú – komerčnú (ako odvetvie národného hospodárstva).
- Riešiť zabezpečenie potrieb oddychu obyvateľstva (ako aj potrieb aktívnych športovcov) v pracovných dňoch a voľných dňoch koncom týždňa a to pre všetky vekové kategórie a sociálne skupiny v obytnom prostredí (okrsková až

celomestská úroveň) v rámci zastavaného územia mesta i mimo neho v riešenom aj záujmovom území.

- V návrhu rekreácie podporiť nielen možnosti aktívnej realizácie voľného času obyvateľov mesta, ale aj možnosti oddychu, relaxu a zábavy jeho návštevníkov.
- Pri tvorbe rekreačného prostredia vychádzať z prírodných daností – výrazne členitý terén vegetačný kryt – lesné masívy, tok Hrona, ale aj civilizačných – množstvo nehnuteľných pamiatok, pôvodný stavebný fond v obciach.
- Navrhnuť zásady budovania funkčno – priestorového systému rekreácie, športu a turizmu na princípe tvorby areálov až zón rôzneho zamerania (rýdzo športové, športovo - rekreačné, oddychové) so zastúpením činností fyzického aj psychického charakteru, podľa možností s uplatnením zelene (väzba na parky, lesoparky).
- Pri tvorbe funkčno – priestorového systému športu, rekreácie a turizmu mesta podporiť dobudovanie a skvalitnenie už založených areálov, zón a prímestských rekreačných stredísk.
- Umocniť v urbanistickom a ekologickom riešení mesta významnú prírodnú danosť – lesné celky, ktoré obopínajú mesto v tvare podkovy, pričom vo vystupujúcich pásoch vnikajú až do intravilánu mesta (pozdĺž Tajovského , Harmaneckého potoka...).
- Uplatniť rekreačno – turistické plochy a objekty aj ako významné prvky v urbanistickom riešení a kompozícii mesta. Riešiť možnosť vytvorenia rekreačno – ekologického pásu prepájajúceho východné svahy Kremnických vrchov s Urpínom cez mesto (pozdĺž Tajovského potoka, cez športovo – rekreačnú zónu Štiavničky a Hron na Bystrickú vrchovinu).
- Využiť pás pozdĺž toku Hrona na rekreáciu a šport (cykloturistika, prechádzky).
- Uvažovať v koncepcii rozvoja mesta funkčné využitie Hrona pre rozvoj vodáckeho športu.
- V zastavanom území mesta uvažovať predovšetkým s dobudovaním športovo – rekreačnej zóny Štiavničky (centrálny športový areál, prírodné kúpalisko) a športových centier (príp. s väzbou na rekreačné voľnočasové aktivity): Žltý piesok, centrá v Radvani a Sásovej, podľa možností s napojením na verejnú zeleň.
- Navrhnuť umiestnenie chýbajúcich zariadení telovýchovy a športu, ako napr. viacúčelovej športovej haly, kolkárne, zariadenia na squash, tenisového areálu, príp. ďalšej krytej plavárne, počítať s rekonštrukciou hokejového štadióna.
- Navrhnuť systém prímestskej rekreácie založený na jestvujúcich priestoroch, útvaroch, výletných miestach a turistických trasách.
- Pri návrhu každodennej rekreačno – športovej činnosti počítať s využívaním zariadení školskej telovýchovy (ihriská, telocvične) verejnosťou v období mimo vyučovacieho času.
- Dobudovať v súčasnosti samostatné časti lesoparku – Urpín, Laskomer, Kejda – Jelšina a postupne ich rozšíriť a napojiť na lesné masívy – Kremnické hory, Panský diel, Bystrická vrchovina.
- Vytvoriť sieť peších turistických chodníkov a cyklistických trás vychádzajúcich z okrajových častí mesta Podlavice, Fončorda, Radvaň, Sásová, Senica a Uhlisko a smerujúcich k okolitým horám.
- Zamerať sa prednostne na zabezpečenie masovo rozšírených činností a to pobytu pri vode (kúpanie, plávanie), pobytu v lesoch a horách (prechádzky, turistika, zimné športy – lyžovanie), v meste aj pozemných športov, a to v rámci krytých aj otvorených zariadení.

- Uvažovať v extraviláne mesta s vybudovaním lyžiarskych areálov – areál zdravia Suchý vrch a s ďalším rozvojom centra rekreácie a cestovného ruchu Banská Bystrica - Králiky
- Navrhnuť potrebné ubytovacie kapacity v požadovanom množstve, štruktúre, podľa druhu a kategórií a vo vhodnom priestorovom rozložení v centre mesta, a na jeho ostatnom území, pozdĺž tranzitných dopravných trás.
- Navrhnuť ďalšie usmernenie rozvoja rôznych foriem individuálnej rekreácie – záhradkárskej podľa Návrhu Zmien a doplnkov ÚPN-A Banská Bystrica- X. etapa.
- Štruktúru návrhu jednotlivých zariadení a prvkov rekreačného územia mesta smerne dimenzovať podľa normatívo a štandardov (VÚVA Brno, Union Bratislava) pre predpokladaný počet obyvateľov v roku 2025, s prognóznou rezervou pre rok 2050 a diferencovaným uplatnením koeficientov kapacít jednotlivých zariadení vyplývajúcich z postavenia Banskej Bystrice ako cieľového mesta domáceho i zahraničného cestovného ruchu.

17.10. ZELENĚ

- Jasne identifikovať funkciu jednotlivých plôch zelene v meste a navrhnuť ich budúce využitie v kontexte celkového rozvoja mesta v členení na mestské parky, cintoríny, ochrannú zeleň, izolačnú zeleň, sprievodnú zeleň komunikácií a vodných tokov, zeleň záhrad, záhradkárske osady a pod.
- V návrhu rešpektovať jestvujúce plochy cintorínov a pripravené projekty ich rozšírenia. Vyhodnotiť potrebu plochy cintorínov v návrhovom období a v prípade potreby navrhnuť lokalizáciu nových plôch.
- Pri návrhu a kategorizácii krajiny zelene sa riadiť najmä návrhom ekologicky optimálneho priestorového usporiadania a využívanie územia z Krajinno – ekologického plánu mesta spracovávaného súbežne s ÚPN mesta.
- Zakomponovať do koncepcie štruktúry zelene ideový zámer na vybudovanie krajskej botanickej záhrady s predbežne uvažovanou lokalizáciou v oblasti priestorov pod Suchým vrchom, prípadne posúdiť možnosti ďalších lokalít.
- Požadujeme stanoviť minimálnu vybavenosť jednotlivých zón zeleňou pričom vychádzať zo štandardov:

A) Verejné priestranstvá – 8-14m²/obyvateľ

Ústredné a centrálné parky – min. rozloha 5 ha

B) Obytné územia – 10-15 m²/obyvateľ

Parky pri hromadných bytových domoch 2-5 ha – dostupnosť 500-800 m.

Medziblokové plochy zelene – 8-12 m²/ obyvateľ

Okrasné záhrady pri rodinných domoch – 100 m²/ obytný dom

C) Občianska vybavenosť – 12-14 m²/ obyvateľ

Verejné a ubytovacie budovy (areály) – min. 200 m²

Zdravotnícke a liečebné budovy (areály) – 0,5 – 2 ha, 80-130 m²/ lôžko

Predškolské a školské objekty a areály

- predškolské – min. rozloha 500 m², alebo 25 m²/dieťa

- školské – min. rozloha 1 ha, 40 m²/ žiak

- fakulty – 2 ha

- univerzity – 5 ha

Športové objekty a areály – 50% zastavanej plochy

Kultúrne a vzdelávacie centrá – hĺbka park. úprav 1-2 násobok výšky budovy

Obchodné a nákupné centrá – min. 1 ha

D) Špeciálne objekty a plochy – 5-8 m²/ obyvateľ

- Cintoríny – nelimitované
- Didaktické záhrady (botanické záhrady) – min. 5 ha (odporúčaná vybavenosť)
- E) Hospodársko – rekreačné plochy
  - Záhradkárske kolónie – 11-17 m²/ obyvateľ'a
- F) Výrobné a priemyselné areály – 15-30 % z celkovej plochy
- G) Prímestské rekreačné zóny
  - Lesoparky . min. 50 m²/ obyvateľ'a

17.11. VÝROBA

Priemyselná a stavebná výroba, skladové hospodárstvo

- S rozvojom priemyselnej výroby v návrhovom období ÚPN mesta uvažovať primárne v podobe intenzifikácie využitia existujúcich výrobných areálov a zariadení, ako aj efektívnejšieho využitia funkčných plôch v súčasných priemyselných zónach (stanovenie základných ukazovateľov priemyselnej zastavanosti územia a jeho zaťaženia pracovníkmi).
- Navrhnuť spôsob funkčnej transformácie areálov priemyselnej výroby, ktoré sú v súčasnosti súčasťou CMZ, alebo sú s týmto územím v bezprostrednom dotyku.
- Ostatné súčasné areály priemyselnej výroby považovať za územne stabilizované navrhovať však potrebné základné opatrenia (regulatívy) a podmienky eliminácie negatívnych vplyvov výroby na životné prostredie mesta, ale aj na samotné pracovné prostredie výrobných areálov.
- S novými plochami pre priemyselnú výrobu (najmä v podobe územných rezerv) uvažovať zásadne len pozdĺž južnej a východnej rastovej osi v priestoroch navrhovaných pre Banskú Bystricu a okolie Regionálnou koncepciou priemyselných parkov. Zámery tejto koncepcie prehodnotiť z hľadiska návrhu celkového rozvoja mesta.
- Okrem týchto plôch zvážiť možnosť využitia bývalých areálov poľnohospodárskej výroby na území mesta pre koncentráciu miestnej výroby a výrobných služieb.
- Vo výhľade predpokladať oživenie priemyselnej i stavebnej výroby na území mesta a v tejto súvislosti počítať s:
  - ekonomickou stabilizáciou súčasných nosných podnikov hlavných priemyselných odvetví v meste (nájdením nových výrobných programov a trhov ako aj oživením pôvodnej výroby)
  - transformáciou vlastníckych vzťahov, ktorá je v pokročilom štádiu (aj keď nie je ukončená)
  - s ďalším rozvojom výrobných a stavebných firiem s menším počtom pracovníkov, ktoré sú adaptabilnejšie v podmienkach trhového hospodárstva
  - s rozvojom elektrotechnického priemyslu a informačných technológií, strojárkej výroby s dôrazom na výrobky vyššej pridanej hodnoty a drevospracujúceho priemyslu s cieľom zhodnocovania drevnej suroviny
  - rozvojom priemyselných odvetví na energetické vstupy a suroviny (polygrafický priemysel a pod.)
  - dostatkom kvalifikovaných pracovných síl v meste Banská Bystrica ako aj v jeho záujmovom území v tradičných priemyselných odvetviach (textilný, potravinársky, strojársky a drevársky priemysel, ale aj priemysel informačných technológií)
  - udrzaním pomerne nízkej nezamestnanosti v meste ale aj v bližšom okolí počas návrhového obdobia

- výhodnou budúcou dopravnou polohou mesta v strategickom strede Slovenska, umocnenou navrhovaným napojením mesta na kapacitné severo – južné medzinárodné prepojenie, ale aj napojením na sieť diaľnic a rýchlostných komunikácií.
- rozvojom nevýrobných činností, napr. obchodných a službových v spojení s rozvojom skladového hospodárstva.

17.12. POĽNOHOSPODÁRSKA VÝROBA A SLUŽBY

- V návrhu funkčného využitia územia mesta uvažovať s potencióm všetkých zostávajúcich areálov poľnohospodárskej výroby a služieb s tým, že úmerne mierke spracovania budú riešené otázky:
  - humanizácie, ekologizácie a hygienickej nezávadnosti výroby vo vzťahu k sídelnej štruktúre (na území mesta Banská Bystrica perspektívne neuvažovať s živočíšnou výrobou okrem špecializovaných chovov – napr. chovov koní)
  - zakomponovania do krajinného prostredia
  - určenia maximálneho kapacitného zaťaženia vo vzťahu k ochrane životného a krajinného prostredia

17.13. LESNÉ HOSPODÁRSTVO

- V riešení funkčnej štruktúry územia zohľadniť prijatú kategorizáciu lesov, rešpektovať najmä lesy ochranné a lesy osobitného určenia. V rámci toho zohľadniť najmä hranicu a štatút územia Banskobystrického lesného parku.

18) POŽIADAVKY Z HĽADISKA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA PRÍPADNE URČENIE POŽIADAVIEK NA HODNOTENIE Z HĽADISKA PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

18.1. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Jednou z úloh územného plánu mesta Banská Bystrica je zabezpečiť zdravé a príjemné obytné prostredie jeho obyvateľom a návštevníkom. Znamená to využiť priestorové možnosti územia definované komplexom krajinnoeologických a socioekonomických limitov. Mesto leží v danom, špecifickom priestore , ktorý určuje ďalší kvalitatívny ale aj kvantitatívny rozvoj.

18.1.1 OVZDUŠIE

Mesto Banská Bystrica je charakteristické prevládajúcim inverzným typom klímy. Kotlinový efekt prejavujúci sa vysokým počtom dní s hmlami (predovšetkým v jarnom a zimnom období) spolu s prítomnosťou mobilných a stacionárnych zdrojov znečistenia, má nepriaznivý vplyv na kvalitu ovzdušia v oblasti, predovšetkým v centre mesta. Reliéf riešeného územia podmieňuje stáčanie všeobecného prúdenia vzduchu do kotlinového územia a do smeru dolín. Pozdĺž doliny Hrona prevláda prúdenie vzduchu od severovýchodu a juhozápadu, no v priemere je tu v 30-40 % dní bezvetrie alebo len veľmi slabá veternosť. Táto situácia sa najviac podieľa na zhoršenom rozptyle škodlivín v ovzduší.

Stav znečistenia ovzdušia v meste je kontinuálne monitorovaný. Ide o zaťažené územie s vysokou koncentráciou znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré ich trvaním, frekvenciou výskytu alebo spoločným účinkom viacerých z nich môže vyvolať vo zvýšenej miere škodlivé účinky na zdravie obyvateľstva a životné prostredie.

Hlavnými zdrojmi znečistenia ovzdušia v meste sú Spaľovňa odpadov nemocnice F. D. Roosevelta Banská Bystrica, Smrečina Holding I., a.s., Holcim, a.s a lokálne zdroje tepla (približne 100 bodových zdrojov znečistenia ovzdušia).

Narastajúci podiel na znečistení ovzdušia má automobilová doprava, ovplyvnená najmä hlavným dopravným koridorom (komunikácia I/66) prechádzajúcim intravilánom mesta. Spôsobuje zamorenie ovzdušia oxidmi dusíka, oxidom uhoľnatým a uhlíkovodíkmi, aj prispieva aj k veľkej sekundárnej prašnosti.

V obci Slovenská Ľupča je kvalita ovzdušia zhoršená aj zápachom z technológie výroby v Biotike, a.s. Slovenská Ľupča (fermentácia pri výrobe liečiv).

18.1.2 VODA

Riešené územie patrí do povodia Hrona. Vodný fond na území mesta tvoria vodné toky v správe SVP, š.p. OZ Povodie Hrona, Lesov SR, š.p. a v správe mesta. K vodohospodársky významným tokom pretekajúcim katastrálnym územím mesta patrí samotná rieka Hron v dĺžke cca 35 km (priemerný ročný prietok v Banskej Bystrici $27,9 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$) a vodné toky Selčiansky potok, potok Bystrica, Starohorský potok. V správe mesta sú len dva drobné vodné toky a to potok Uduľná a Rudlovský potok.

V povodí Hrona patria k najväčším znečisťovateľom toku odpadové vody z priemyselnej a poľnohospodárskej výroby, ako aj komunálne odpadové vody.

K najväčším producentom odpadových vôd z priemyselnej výroby patria v záujmovom území: Smrečina Holding I., a.s. Banská Bystrica, Biotika, a.s. Slovenská Ľupča a Fermas, s.r.o. Slovenská Ľupča.

Prienik látok organického aj anorganického pôvodu do pôdy, povrchových tokov a do podzemných vôd spôsobuje aj poľnohospodárska výroba. Znečistenie je charakteristické tým, že spravidla pochádza z rozptýlených zdrojov a je nárazové. Najväčšie nebezpečenstvo vzniká po dažďoch po aplikácii hnojív, z miest po ustajnení dobytká, silážnych jám, skládok hnojív a pod.

Značný rozsah chemického znečistenia predstavujú aj nelegálne skládky odpadov, z ktorých sú často vylúhované aj toxické látky znečisťujúce povrchové i podzemné vody.

Výsledná kvalita vody v Hrone zodpovedá II.- V. triede kvality, väčšinou však má rieka nevyhovujúcu kvalitu vody. Bočné prítoky Hrona majú už podstatne čistejšiu vodu a sú väčšinou v II. triede čistoty.

V súčasnosti je Banská Bystrica z veľkej časti odkanalizovaná jednotnou kanalizačnou sieťou odvádzajúcou odpadovú vodu z domácností, závodov ako aj dažďové vody zo spevnených plôch.

Hoci je veľká časť Banskej Bystrice do veľkej miery napojená na čistiareň odpadových vôd, nekontrolované vypúšťanie odpadových vôd do Hrona a jeho prítokov je stále veľkou hrozbou v prvom rade pre kvalitu vody a následne aj pre obyvateľov. Dokazuje to fakt, že kvalita vody v Hrone sa pod Banskou Bystricou zhoršila na triedu V (t.j. najhoršiu triedu).

18.1.3 PÔDA

Pre človeka je pôda jednou zo základných súčastí životného prostredia a nevyhnutnou podmienkou jeho existencie. Umožňuje poľnohospodársku výrobu ktorá je nezastupiteľná v zabezpečovaní výživy. Preto ochrana pôdneho fondu a zveľaďovanie jeho úrodnosti patrí medzi prvoradé úlohy, ktoré sa v každom vyspelom štáte dôsledne kontrolujú. Kvalita pôdy patrí medzi najvýznamnejšie faktory využívania a rozvoja územia. Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú environmentálnu funkciu pôd patria najmä zhutňovanie, acidifikácia, neuvážené meliorácie a rekultivácie, nadmerná chemizácia, emisno-imisná kontaminácia a zvyšujúca sa erózia. Okrem degradačných faktorov znižujúcich kvalitu pôdy,

dochádza i k jej prevodu na nepoľnohospodárske účely. Výstavbou sú ohrozené najmä poľnohospodárske pôdy v okolí sídiel.

18.1.4 ZELEŇ

Zeleň patrí k základným zložkám, ktoré vytvárajú priaznivé podmienky pre život mestského obyvateľstva. Napomáha členiť mestskú štruktúru a vytvára rámec plochám rekreácie. Dôležité je riešiť zelené plochy na rovnakej úrovni s ostatnými funkčnými zónami mesta a nie iba na zvyškových plochách v rámci riešenia ostatných zón. Vzhľadom na dlhý čas, ktorý si vyžaduje park alebo strom, aby vyrástol do funkčnej a estetickej spôsobilosti, je potrebné vylúčiť provizórne riešenia a navrhnúť uváženu koncepciu, ktorú bude možné rešpektovať i pri plánovaní ďalších etáp rozvoja mesta. Dôležitá je tiež prepojenosť plôch sídelnej zelene na okolitú voľnú krajinu.

Zeleň predstavuje významný prírodný prvok ľudských sídiel. Jej význam spočíva v uplatňovaní jednotlivých funkcií, najmä kultúrno-spoločenskej a rekreačnej, priestorovej, estetickej, liečebnej a zdravotne ochrannej, pôdo- a vodoochrannej, klimatickej, hospodárskej a v produkcii kyslíka a biologicky účinných látok, absorpcii cudzorodých látok z ovzdušia a znižovaní hladiny hluku. Zároveň je spojovacím a jednotiacim elementom všetkých funkčných plôch, zariadení a vybavenosti sídla. Špeciálny význam má zeleň v areáloch občianskej vybavenosti, ktorá je len obmedzene prístupná (napr. areály školských a predškolských zariadení, športových zariadení, úradov a pod.).

Štruktúra zelene v meste vznikala súbežne so vznikom a vývojom ostatných abiotických zložiek t. j. budov, komunikácií a ostatných objektov a zariadení a preto nie je možné tieto dve zložky mestského prostredia od seba oddeľovať, napriek tomu, že tvorba zelene väčšinou nekorešpondovala s výstavbou obytných, výrobných či iných objektov. V priebehu historického vývoja mesta vznikli vzájomné pevné väzby medzi jeho biotickou a abiotickou zložkou, ktoré je potrebné síce rešpektovať, ale zároveň aj prehodnotiť a prispôbiť súčasným nárokom a požiadavkám. V minulých desaťročiach nebola mestská zeleň považovaná za rovnocenný komponent v porovnaní so stavebnými architektonickými objektmi. Aby zeleň v meste mohla plniť všetky požadované funkcie, je nevyhnutné plochy zelene riešiť na rovnakej úrovni s ostatnými funkčnými zónami mesta a nielen na zvyškových plochách v rámci riešenia ostatných zón. Na území mesta sa nachádzajú významné plochy zelene, ktoré je potrebné rešpektovať, ale aj plochy ktoré tvoria potenciál pre vytvorenie ďalších či už mestských, alebo okrskových parkov.

Lesy - Hlavnou funkciou hospodárskych lesov je produkcia drevnej hmoty, plnia však aj funkciu pôdoochrannú, vodohospodársku, klimatickú, rekreačnú a pod. Ochranné lesy plnia predovšetkým funkciu ochrany stanovišť a zároveň majú mimoprodukčné funkcie. Lesy osobitného určenia majú hlavne verejnoprospešnú funkciu, pričom zároveň plnia aj funkciu produkčnú. Všetky opatrenia súvisiace s hospodárskou činnosťou v lesoch predmetného územia musia byť podriadené podmienkam hospodárenia s ohľadom na jednotlivé prvky ochrany prírody a krajiny.

18.1.5 RIZIKOVÉ FAKTORY

K rizikovým faktorom, ktoré ovplyvňujú zdravotný stav obyvateľstva patria: hluk, prašnosť, ionizujúce žiarenie, chemické látky, vibrácie, chemické karcinogény, infekčné prostredie.

Zo všetkých rizikových faktorov prostredia majú z hľadiska podielu na exponovaní obyvateľstva v meste Banská Bystrica najväčší podiel: hluk, ionizujúce žiarenie, chemické látky a prach. Ide však len o odborný odhad na základe zovšeobecnenia, nakoľko konkrétne merania sa zatiaľ na území mesta nevykonávajú v preukaznom množstve.

18.1.5.1 Rádioaktivita

Prírodné zdroje rádioaktivity sú súčasťou prírodného prostredia. Patrí k nim kozmické žiarenie a prirodzená rádioaktivita hornín, hydrosféry a atmosféry. Prirodzená rádioaktivita hornín je v podstate podmienená prítomnosťou K, U a Th. Tieto prvky emitujú gama žiarenie a podmieňujú vonkajšie ožiarenie. Horniny používané ako stavebné suroviny sa stávajú zdrojom radiácie v budovách. Z tohto hľadiska je posúdenie rádioaktivity stavebných surovín a stavebných materiálov veľmi významné a je ho potrebné sústavne sledovať.

18.1.5.2 Radónové riziko

Ožiarenie z radónu, resp. z jeho dcérskych produktov rozpadu je jedným z hlavných faktorov, ovplyvňujúcich zdravotný stav obyvateľstva. Obyvateľstvo je účinkom radónu vystavené predovšetkým v budovách.

Zdrojom radónu v nich sú rádioaktívne prvky v podlaží budov, v ich stavebnom materiály a vo vode. Z toho najdôležitejšiu záťaž predstavuje radón v pôdnom vzduchu, vnikajúci do budov z podlažia stavieb. V novej výstavbe ide o predchádzanie škodlivým účinkom radónu predovšetkým lokalizáciou stavieb, voľbou stavebných materiálov a spôsobom prevedenia stavieb. Ide o nový prístup, s ktorým sa musí v územnom plánovaní i v rezorte stavebníctva počítať.

V súčasnosti je v schvaľovanom procese legislatíva, podľa ktorej pri každej novej výstavbe objektov s obytnými priestormi, vrátane individuálnej bytovej výstavby, bude potrebné zabezpečiť vykonanie prieskumu radónu v podlaží stavby, bez ktorého nebude možné vydať stavebné povolenie.

18.1.5.3 Hluk a vibrácie

Ďalšími rizikovými faktormi, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú kvalitu životného prostredia, sú hluk a vibrácie. Negatívne pôsobia na zdravotný stav ľudí, vyvolávajú poruchy sluchu, psychiky, zapríčiňujú neurózy a tiež spôsobujú predčasné starnutie stavieb a konštrukcií.

Významnými líniovými zdrojmi hluku na území mesta sú automobilová a železničná a doprava. Bodovými zdrojmi hluku sú najmä výrobné procesy.

S ohľadom na predpokladaný ďalší nárast motorizmu možno vo výhľade očakávať ďalšie narastanie nadmerných hlukových hladín. Nepriaznivo sa to prejaví najmä všade tam, kde obytná zástavba nie je situovaná v dostatočnej vzdialenosti od hlavných dopravných ťahov.

Problematickou záťažou obyvateľov SR hlukom sa zaoberá Úrad verejného zdravotníctva (predtým Štátny zdravotný ústav) Slovenskej republiky.

Podľa materiálu „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica na roky 2004-2006“ patrí oblasť Banskej Bystrice z hľadiska pôsobenia stresových faktorov na obyvateľstvo k jednej z najviac ohrozených oblastí Slovenska

18.2 POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

18.2.1 VŠEOBECNÉ POŽIADAVKY NA RIEŠENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

- Územný rozvoj mesta skúmať, navrhovať a realizovať komplexne so zohľadnením všetkých známych skutočností ovplyvňujúcich kvalitu životného a sídelného prostredia jeho obyvateľov.
- Pri riešení rozvoja mesta vychádzať z princípov trvale udržateľného rozvoja a navrhnúť zodpovedajúce základné územnoplánovacie opatrenia.
- Pri návrhu územného rozvoja a využívania územia mesta zohľadňovať hlavné priority, zásady a ciele štátnej environmentálnej politiky sformulované v “Stratégii,

zásadách a prioritách štátnej environmentálnej politiky“ z r. 1993 a v “Národnom environmentálnom akčnom programe SR na roky 2003-2007 až 2010” (NEAP III), ako aj zásady Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja z r.2001.

- Pri návrhu územného rozvoja a využívania územia mesta obmedzovať vplyv radónu v existujúcom obytnom prostredí i pri lokalizácii nových obytných areálov, t. j. nové obytné súbory navrhovať podľa možnosti na územiach s najmenším radónovým rizikom.
- Pri návrhu rozvoja územia brať do úvahy najmä zásady a ciele z “Konceptie štátnej environmentálnej politiky, okres Banská Bystrica“, resp. v súčasnosti spracovávaný „Návrh koncepcie starostlivosti o životné prostredie Banskobystrického kraja“.
- V návrhu krajinnej štruktúry tvorivo rozvinúť základné opatrenia z Regionálneho územného systému ekologickej stability okresu Banská Bystrica v súlade s celkovým návrhom využitia územia Banskobystrického kraja, ako aj z návrhu ÚSES k.ú. Banská Bystrica.
- V návrhu ÚPN mesta zohľadniť vypracované Programy odpadového hospodárstva Banskobystrického kraja a mesta Banská Bystrica, ako aj POH všetkých pôvodcov odpadov v meste, ktoré budú k dispozícii v priebehu spracovania konceptu návrhu ÚPN.
- Zohľadniť opatrenia a ciele z „Konceptie štátnej environmentálnej politiky, okres Banská Bystrica“ v oblasti odpadového hospodárstva, resp. zo v súčasnosti spracovávaného „Návrhu koncepcie starostlivosti o životné prostredie Banskobystrického kraja“, ak bude v priebehu spracovania ÚPN mesta k dispozícii.

18.2.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE JEDNOTLIVÝCH ZLOŽIEK ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

18.2.2.1 Požiadavky na zlepšenie kvality ovzdušia

- V plnej miere rešpektovať zákon č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia, v znení neskorších predpisov a taktiež zákon č. 76/1998 Z. z. o ochrane ozónovej vrstvy Zeme.
- Konceptným prístupom riešenia dopravy zmierniť jej intenzitu v území kde je najnepriaznivejšia situácia znečistenia ovzdušia spôsobená vplyvom dopravy za súčinnosti pôsobenia klimatických podmienok.
- Problematiku zásobovania mesta teplom riešiť s ohľadom na zložité a nepriaznivé klimatické podmienky (silná inverzia) tak, aby bol odstránený vplyvy znečistenia ovzdušia v najzatráženejších oblastiach.

18.2.2.2 Požiadavky na zlepšenie čistoty odpadových vôd

- Navrhnuť opatrenia v zmysle zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách, a zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch , v znení neskorších predpisov.
- Eliminovať divoké výuste splaškových vôd priamo do tokov návrhom zohľadnenom v pláne odkanalizovania.
- Navrhnuť opatrenia, aby nedochádzalo k splachu vody kontaminovanej poľnohospodárskou výrobou priamo do tokov.
- Rešpektovať zákon č. 296/2005 Z.z. , ktorým sa ustanovujú požiadavky na kvalitu a kvalitatívne ciele povrchových vôd.

18.2.2.3 Požiadavky na ochranu pôdy

- V plnej miere rešpektovať zákon č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Navrhnuť opatrenia na ochranu pozemkov ohrozených eróziou.
- Navrhnuť opatrenia vo forme regulatívov na zabezpečenie okrajovej zóny zastavaného územia pred záplavami (topenie snehu, veľké dažde).

18.2.2.4 Požiadavky na ochranu a tvorbu zelene

- Pri návrhu koncepcie tvorby zelene vychádzať z územného systému ekologickej stability a špecifik mesta.
- Rešpektovať súčasné významné plochy zelene v rámci zastavaného územia mesta a umožniť ich súvislé vzájomné prepojenie, aby sa umocnil ich význam a funkčnosť.
- Vzhľadom na ďalší rozvoj a kvalitatívny a kvantitatívny nárast mesta je nevyhnutná reštrukturalizácia okolitej krajiny s cieľom zabezpečiť plynulú previazanosť mesta so zónami oddychu a prímestskej rekreácie.
- Po obvode sídla, najmä v priestoroch obytných sídlisk je nutné vytvoriť vegetačné obvodové pásmo s komunikačným systémom, ktorý prepojí sídlo a krajinu, (prepojenie medzi lesnou krajinou a sídliskom cez lúčne porasty, a nie cez ornú pôdu).
- Rešpektovať zákon č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny týkajúceho sa ochrany prírody v rámci urbánneho prostredia.

18.2.2.5 Požiadavky na obmedzenie ožiarenia

- Rešpektovať vyhlášku č. 406 Ministerstva zdravotníctva SR z 26 júna 1992 na obmedzenie ožiarenia z radónu a ďalších prírodných rádionuklidov.
- Určiť a rešpektovať kategórie radónového rizika na území mesta.

18.2.2.6 Požiadavky na obmedzenie hluku a vibrácií

- Výrobné zóny situovať tak, aby neboli v kolízii s bytovou výstavbou a zónami oddychu, športu a rekreácie.
- Do priestoru s predpokladanou hladinou hluku vyššou ako najvyššia prípustná hladina hluku vo vonkajšom prostredí neumiestňovať chránené objekty a areály (obytné domy, školské a predškolské zariadenia, zdravotnícke areály a zariadenia a pod.).
- Mestskú zeleň riešiť s ohľadom plnenia aj protihlukovej funkcie, hlavne vo vzťahu k obytným zónam.
- V polohách, kde nie je možné použiť zeleň ako protihlukovú bariéru, navrhnuť konštrukčné opatrenia na vyriešenie, resp. zmiernenie problému.

18.2.2.7. Požiadavky z hľadiska odpadového hospodárstva

- V koncepcii riešenia odpadového hospodárstva v rámci návrhu ÚPN zohľadniť požiadavky vyplývajúce z ustanovení zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch v znení neskorších predpisov.
- Navrhnuť rámcový spôsob likvidácie divokých skládok odpadov a skládok odpadov, ktoré nevyhovujú legislatívnym predpisom, aby nespôsobovali kontamináciu životného prostredia.
- Navrhnuť rámcový spôsob likvidácie starej environmentálnej záťaže (predovšetkým haldy a výsypky) – pozostatky ukončenej ťažby farebných kovov v Starohorských vrchoch a ortute pri Malachove.

18.3. POŽIADAVKY NA HODNOTENIE PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV ÚPN MESTA NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Koncept ÚPN mesta podľa § 9 ods. 5 zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov musí obsahovať hodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie a navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie doplnené o ďalšie údaje v zmysle obsahu a štruktúry správy o hodnotení územnoplánovacej dokumentácie podľa prílohy č. 5 k zákonu č. 24/2006 Z.z.

19. OSOBITNÉ POŽIADAVKY Z HĽADISKA OCHRANY PF A LPF

Pôda je obmedzený zdroj, ktorý sa ľahko ničí. Priemyselná spoločnosť používa pôdu pre poľnohospodárstvo rovnako ako pre priemysel, urbanizáciu a ďalšie účely. Politika regionálneho plánovania musí byť v súlade s vlastnosťami pôdy a dnešnými i budúcimi potrebami spoločnosti. Rozvoj urbanizácie musí byť plánovaný tak, aby spôsoboval čo najmenšie škody na pôde.

19.1 OSOBITNÉ POŽIADAVKY Z HĽADISKA OCHRANY PF A LPF

Pri návrhu rozvoja územia mesta a jeho funkcií zohľadniť a rešpektovať nasledujúce zásady týkajúce sa poľnohospodárskej pôdy a jej využívania:

- pri návrhoch nových plôch pre výstavbu dodržiavať zákon č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- poľnohospodársky pôdny fond považovať za nezastupiteľnú zložku životného prostredia a nenahraditeľný prírodný zdroj,
- poľnohospodársky pôdny fond považovať za faktor limitujúci urbanistický rozvoj a umiestňovanie investičných zámerov,
- funkčné využitie územia navrhovať tak, aby čo najmenej narúšalo organizáciu PF a jeho využitie, a aby navrhované riešenie bolo z hľadiska PF najvhodnejšie,
- rozvoj mesta podľa možnosti nenavrhovať na miestne najkvalitnejšom PF,
- pre návrh rozvoja mesta využiť v maximálnej miere plochy nachádzajúce sa v zastavanom území obce vymedzenom k 1.1.1990,
- rešpektovať odsúhlasené zábery PF, tak ako boli riešené v ÚPN aglomerácie Banská Bystrica a jeho zmenách a doplnkoch
- v prípade, že sa bude v ÚPN-O navrhovať výstavba aj na PF, ktorý sa nachádza mimo zastavané územie obce ohraničené k 1.1.1990, návrh konzultovať s Krajským pozemkovým úradom v Banskej Bystrici, ktorý vydáva súhlas na budúce možné použitie poľnohospodárskej pôdy na stavebné zábery a iné zábery, ešte pred konečným zapracovaním lokalít záberu PF do konceptu i návrhu ÚPN mesta,
- v záujme ochrany PF a LPF navrhnuť využitie v súčasnosti neobývaných domov (prestavba) alebo ich asanáciu,
- s plochami pre priemyselnú výrobu uvažovať podľa možnosti len v jestvujúcich výrobných areáloch a na ostatných zastavaných, v súčasnosti nevyužívaných plochách,
- rešpektovať popri produkčnej funkcii aj výraznú ekologickú a environmentálnu funkciu poľnohospodárskej pôdy,
- vyhodnotenie záberu PF vypracovať dôsledne, a to v textovej, grafickej i tabuľkovej časti,

- pri návrhoch nových plôch pre výstavbu dodržiavať zákon č. 326/2005 Z.z. o lesoch
- neuvažovať s rozširovaním výmery lesného pôdneho fondu na území mesta. S úpravami výmery LPF a jeho kategorizáciou na území mesta uvažovať len v súlade s platným LHP, resp. v súvislosti s plochami mestského lesného parku.

20) POŽIADAVKY NA RIEŠENIE VYMEDZENÝCH ČASTÍ OBCÍ , KTORÉ JE POTREBNÉ RIEŠIŤ V PODROBNOSTI ÚZEMNÉHO PLÁNU ZÓNY

20.1. ZDÔVODNENIE POŽIADAVIEK

Požiadavky na riešenie územia v podobnosti územného plánu zóny sú predovšetkým determinované predpokladaným návrhom rozsahu zástavby. Ide o navrhované rozsiahlejšie súbory, v ktorých je potrebné detailnejšie skoordinať a dopracovať zásady funkčopriestorového usporiadania územia navrhnuté ÚPN mesta.

Špecifický problém predstavuje Centrálna mestská zóna, v ktorej prebiehajú neustále premeny funkčopriestorového systému v území formou dostavieb a nadstavieb, prestavieb a celkovej revitalizácie. Táto dynamika zmien asi vyžaduje osobitný prístup k zabezpečeniu dokumentácie na úrovni zonálneho plánu. Dlhodobé skúsenosti pri aktualizácii pôvodného ÚPN Centrálnej mestskej zóny Banskej Bystrice poukazujú na to, že je naďalej potrebné operatívne zabezpečovať upresňovanie koncepcie zmenami a doplnkami. Dôležité v tomto procese je, aby zmeny a doplnky sa riešili v ucelených priestorových a funkčných jednotkách, z ktorých sa územie Centrálnej mestskej zóny skladá (MPR, historického jadra, ucelené priestory perspektívneho rozvoja atď.).

Na základe vyššie uvedeného zdôvodnenia je potrebné riešiť nasledovne vymedzenú časť v podrobnosti územného plánu zóny:

- **V návrhu ÚPN vymedziť územia, ktoré bude potrebné následne po schválení ÚPN mesta riešiť územným plánom zóny.**
- **Na riešenie formou ÚPN Z navrhnuť predovšetkým vybrané územia**
  - navrhovaných súborov bývania
  - sídlisk určených na revitalizáciu
  - sústredenie občianskej vybavenosti (CMZ)
  - pôvodných sídelných jadier obcí pričlenených k mestu
  - rekreačných a oddychových aktivít (lesopark, rekreačné oblasti, rozsiahlejšie záhradkárske a chatové osady určené na prestavbu a novonavrhované športové areály, rekreačné centrá)
  - novonavrhované a prestavbové územia výroby a výrobných služieb (zóny nezávadného priemyslu, areály bývalých poľnohospodárskych družstiev)
  - hlavných rozvojových priestorov – osí (južná a východná oblasť mesta)

20.2. POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

- Navrhnuť a zdôvodniť požiadavky na spracovanie územných generelov (generel dopravy, generel rekreácie a športu, generel občianskeho vybavenia, generely technického vybavenia a služieb, generel zelene a pod.)

21) POŽIADAVKY NA URČENIE REGULATÍVOV PRIESTOROVÉHO USPORIADANIAM A FUNKČNÉHO VYUŽITIA ÚZEMIA.

21.1. POŽADOVANÝ ROZSAH REGULATÍVOV A ICH MIERY REGULÁCIE

V zmysle stavebného zákona v znení neskorších predpisov ako i zákona o Obciach je základným predpokladom legislatívne prijatie záväzných podmienok pre rozvoj obce, t.j. stanovenie regulatívo priestorového usporiadania a funkčného využitia územia.

Vo vzťahu obce a väzbe na vyššie územnosprávne celky je potrebná koordinovaná a zosúladená činnosť v týchto regulačných úrovniach:

- regulácia na úrovni koncepcie rozvoja Slovenska
- regulácia na úrovni veľkého územného celku alebo regionálnej
- regulácia na úrovni sídelnej.

Reguláciu na úrovni sídelnej v polohe celého sídla je potrebné stanoviť pre oblasti:

- regulácie funkčného využitia územia
- regulácie hmotovo – priestorovej štruktúry
- regulácie podmienok dopravné – komunikačno – prevádzkových
- regulácie podmienok technickej infraštruktúry
- regulácie podmienok ekologickej stability a tvorby a ochrany životného prostredia
- regulácie podmienok časovej a priestorovej koordinácie rozvoja
- regulácie podmienok výstavby.

Dôležitou požiadavkou, ktorú je potrebné pri tvorbe regulatívo záväznej časti ÚPN zohľadňovať je vymedzenie rozsahu regulatívo a ich správnu mieru regulácie, ktorá by mala umožňovať aj flexibilitu v dotváraní navrhovanej koncepcie.

Špecifický problém určenia miery regulácie na území mesta predstavuje priestor Centrálnej mestskej zóny, v ktorom je potrebné dôsledne určiť jednotlivé štrukturálne prvky základnej koncepcie centra mesta a definovať ich presnými regulatívmi (zásadami usporiadania územia), ktoré by mali komplexne obsahovať platnú legislatívu, normy a predpisy aplikované primerane úrovni podrobnosti spracovania ÚPN mesta.

21.2. POŽIADAVKY NA URČENIE ROZSAHU REGULATÍVOV

Návrh regulatívo funkčného a priestorového usporiadania územia mesta stanovíť predovšetkým pre:

- **základné ciele územného rozvoja sídelného útvaru a jeho častí**
- **zabezpečenie rozvoja funkčných zložiek**
  - bývania
  - vybraných druhov občianskej vybavenosti
  - rekreácie a turizmu
  - verejnej zelene
  - výroby
- **ekologické využívanie územia mesta vrátane**
  - zmiernenia alebo obmedzenia negatívnych vplyvov činností na životné prostredie
  - ochrany prírody
  - ochrany prírodných zdrojov
  - systému organizácie odpadového hospodárstva a
  - miestneho systému ekologickej stability vychádzajúceho z nadregionálneho a regionálneho ÚSES

- zabezpečenie územných podmienok realizácie dopravnej koncepcie
- zabezpečenie územných podmienok realizácie koncepcie technického vybavenia
- vymedzenie verejno – prospešných stavieb
- Regulatívy a limity obmedzujúce podmienky využitia územia mesta stanoviť pre vymedzené mestské bloky a pre funkčno – priestorové urbánne jednotky navrhovaného štrukturálneho systému mestského organizmu (mestského pôdorysu).
- V zmysle vyššie uvedených zásad stanoviť v návrhu ÚPN mesta predovšetkým
  - a) regulatívy funkčného využitia územia s určením prípustných (dominantných, vhodných, podmiennečne vhodných) a neprípustných funkcií
  - b) regulatívy hmotovo – priestorovej štruktúry (uzlové, verejné priestory ...)
  - c) výškové regulatívy
  - d) regulatívy intervenčných zásahov do územia (prestavba, zmena funkčného využitia, nová výstavba ...)
  - e) limity obmedzujúce podmienky využitia územia, a to:
    - limity obmedzujúce podmienky pamiatkovej starostlivosti
    - limity obmedzujúce podmienky ochrany prírody (CHÚP) a ekológie (prvky ÚSES)
    - limity obmedzujúce podmienky ochrany životného prostredia
    - limity obmedzujúce podmienky dopravy
    - limity obmedzujúce podmienky technickej vybavenosti
    - limity obmedzujúce podmienky ochrany PPF a LPF
    - limity obmedzujúce podmienky určené ochrannými pásmami letiska Sliač a heliportu pre leteckú záchrannú službu Nemocnice F.D. Roosewelta Banská Bystrica
- V regulatívach centrálnych mestských blokov uplatniť požiadavku zabezpečenia podzemných parkovacích garáží v súlade s príslušnými technickými normami.

22) POŽIADAVKY NA VYMEDZENIE PLÔCH PRE VEREJNOPROSPEŠNÉ STAVBY

22.1. LEGISLATÍVNE ZDÔVODNENIE POŽIADAVIEK

V zmysle § 108, ods. 2 a 3 zákona č. 50/1976 Zb. v znení zákona č. 237/2000 Zb. (Stavebný zákon) sa vo vzťahu k predmetu a účelu vyvlastnenia možno vyvlastniť verejnoprospešné stavby podľa schválenej územnoplánovacej dokumentácie (bod 2 cit. zák.), za ktoré sa považujú stavby určené pre verejnoprospešné služby a pre verejné technické vybavenie územia podporujúce jeho rozvoj a ochranu životného prostredia. Všetky stavby uvedeného charakteru budú predmetom ustanovenia a vymedzenia schvaľujúcim orgánom v záväznej časti predmetného územného plánu v zmysle § 11 odst. 5, písm. 6 § 13, ods. 4, písm. b).

22.2. POŽIADAVKA NA RIEŠENIE

V návrhu ÚPN mesta ustanoviť plochy verejnoprospešných stavieb a tieto zahrnúť do záväznej dokumentácie spolu s plochami, na ktorých bude navrhovaná asanácia a plochy pre chránené časti krajiny.

23) POŽIADAVKY NA ROZSAH A ÚPRAVU DOKUMENTÁCIU ÚZEMNÉHO PLÁNU

23.1. ČASOVÉ HORIZONTY RIEŠENIA

Obstarávateľ ÚPN mesto Banská Bystrica požaduje, aby územnoplánovacia dokumentácia obsahovala záväzné riešenie s koncepcnou perspektívou k roku 2025, ktorú je potrebné súčasne doplniť o prognózne a smerné idey riešenia dotvárajúce záväznú koncepciu o dlhodobé pohľady na rozvoj mesta až do roku 2050.

23.2. POŽADOVANÝ ROZSAH A ÚPRAVA DOKUMENTÁCIE

- Navrhované obdobie (cieľový rok pre záväznú časť) ÚPN mesta uvažovať rok 2025, smerné a prognózne riešenie je možné navrhnúť až k roku 2050.
- V rámci riešenia ÚPN mesta Banská Bystrica zohľadniť okrem rozvojových námetov, ktoré sú priamo určené v požiadavkách na konkrétne riešenia jednotlivých funkčných zložiek ÚPN mesta, podľa možnosti aj ďalšie námety napomáhajúce koncipovaniu návrhu optimálneho rozvoja mesta. Pritom zohľadniť najmä všetky vypracované zmeny a doplnky súčasného ÚPN aglomerácie Banská Bystrica, ale aj ďalšie vypracované urbanisticko – architektonické a iné štúdie, dostupné územné rozhodnutia a stavebné povolenia.
- Pri zohľadnení dnešného členenia územia mesta na mestské časti a urbanistické obvody navrhnúť nové logické územné členenie vychádzajúce zo súčasného i navrhovaného funkčného a priestorového utvárania sídelného útvaru.
- Vo vymedzenom území riešiť:
  - s podrobnosťou M 1: 10 000 katastrálne územie mesta Banská Bystrica
  - s podrobnosťou M 1: 25 000 záujmové územie mesta
  - so zodpovedajúcou podrobnosťou aglomeračný priestor Banskej Bystrice (hranice okresu)
- Dokumentáciu územného plánu mesta členiť na textovú časť (vrátanie tabuliek) a grafickú časť s členením na záväznú a smernú prognóznú časť.
- Textovú časť ÚPN mesta spracovať v obsahu podľa § 12, ods. 2 –5 vyhl. č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.
- Záväznú časť ÚPN mesta spracovať v obsahu podľa § 12, ods. 6 vyhl. č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.
- Grafickú časť ÚPN mesta spracovať v obsahu podľa § 12, ods.7 vyhl. č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.
- Výkres technického vybavenia rozdeliť na 2 grafické prílohy:
  - verejné technické vybavenie – zásobovanie energiami a telekomunikácie
  - verejné technické vybavenie – zásobovanie vodou, odvádzanie a čistenie odpadných vôd.
- Pri riešení ÚPN mesta spolupracovať s Útvorom hlavného architekta mesta Banská Bystrica, so zhotoviteľom jednotlivých zmien a doplnkov platného ÚPN aglomerácie Banská Bystrica, ako aj so spracovateľmi ďalších ÚPD a ÚPP pre časti mesta.
- Územný plán bude vypracovaný v digitálnej podobe. Obstarávateľovi bude odovzdaný v nasledovných formách:
  - tlačové vyhotovenie

- **digitálna forma na CD v jednom z nasledovných akceptovateľných tvarov: SHP (Arc View), DWG alebo DXF (AutoCad), poprípadе DGN (Microstation). Každý jav musí byť v samostatnej vrstve.**
- **Digitálnu verziu textovej dokumentácie požadujeme odovzdať v tvaroch:**
  - text: DOC
  - tabuľky: XLS
- **Koncept a návrh ÚPN mesta budú vypracované v piatich vyhotoveniach určených na ich prerokovanie. Čistopis prerokovaného a schváleného návrhu ÚPN mesta bude obstarávateľovi dodaný v troch úplných vyhotoveniach.**

Spracovatelia zadania

Ing.arch. Ján Kupec
 Ing.arch. Erika Gondová
 Ing. Anna Brašeňová
 Ing. Katarína Tannhauserová
 Viera Baloghová
 Ing. Ľudmila Kymanová
 Bc. Štefan Voskár

PRÍLOHA 1. K BODU 4 NÁVRHU ZADANIA

POŽIADAVKY NA ÚZEMNÝ ROZVOJ MESTA VYPLÝVAJÚCE ZO ZÁVÄZNEJ ČASTI KURS 2001

1. V oblasti medzinárodných súvislostí usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry:
  - 1.2. Rozvíjať ťažiská osídlenia a sídla pozdĺž spojnic
    - katowickej a budapeštianskej aglomerácie,
  - 1.6. Vytvárať nadnárodnú sieť spolupráce medzi jednotlivými mestami, regiónmi a ostatnými aktérmi územného rozvoja v SR a okolitých štátoch, s využitím väzieb jednotlivých sídiel a sídelných systémov v euroregiónoch a ďalších oblastiach cezhraničnej spolupráce,
  - 1.7. Rozvíjať dotknuté sídla na trasách multimodálnych koridorov, predovšetkým v uzloch križovania týchto koridorov v smere sever – juh a západ východ.
2. V oblasti celoštátnych a nadregionálnych súvislostí usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry:

Základná koncepcia

  - 2.1. Formovať základnú makrokoncepciu sídelných štruktúr Slovenskej republiky v smere vytvárania polycentrickej siete ťažísk osídlenia a miest, ktorých prepojenia budú podporované rozvojovými osami. Rozvojom polycentrickej sídelnej štruktúry sledovať naviazanie sa na celoeurópsku polycentrickú sídelnú sústavu a komunikačnú kostru prostredníctvom medzinárodne odsúhlasených dopravných koridorov.
  - 2.3. Podporovať v strednej časti republiky, v záujme vytvorenia celoštátne homogénneho a medzinárodne konkurenčného sídelného prostredia, rovnomerne rozložený systém osídlenia miest a vytvorenie vzájomného prepojenia žilinsko-martinského, banskobystricko-zvolenského ťažiska osídlenia s tým, aby sa v južnej časti Slovenskej republiky podporilo vytvorenie centier a lučenecko-rimavskosobotského ťažiska osídlenia, ktoré bude rovnocenné ostatným, a ktorého vzájomné prepojenie bude plne podporovať a zabezpečovať rozvoj celého stredojižného územia republiky.
  - 2.5. Zabezpečovať rozvojovými osami pozdĺž komunikačných prepojení medzinárodného a celoštátneho významu sídelné prepojenia na medzinárodnú sídelnú sieť, ako aj konzistenciu a rovnocennosť rozvojových podmienok ostatného územia Slovenskej republiky.
  - 2.6. Formovať sídelnú štruktúru na celoštátnej a nadregionálnej úrovni prostredníctvom regulácie priestorového usporiadania a funkčného využívania územia jednotlivých hierarchických úrovní ťažísk osídlenia, centier osídlenia, rozvojových osí a vidieckych priestorov.

Centrá osídlenia
  - 2.7. Podporovať rozvoj sídelných centier, ktoré tvoria základné terciárne centrá osídlenia, rozvojové centrá hospodárskych, obšlužných a sociálnych aktivít ako pre priliehajúce zázemie, tak pre príslušný regionálny celok, a to hierarchickým systémom...
  - 2.9. Podporovať rozvoj centier prvej skupiny, ktoré tvoria jej prvú podskupinu: ...Banská Bystrica, ...

- 2.17. Podporovať rozvoj kvartérnych centier, predovšetkým v aglomeráciách s najväčším predpokladom zabezpečiť rozvoj kvartérnych aktivít, akými sú:
 2.17.3. banskobystricko-zvolenská aglomerácia,
Ťažiská osídlenia
- 2.18. Podporovať ako ťažiská osídlenia najvyššej úrovne:
 2.18.3. banskobystricko-zvolenské... ťažisko osídlenia ako aglomeráciu najvyššieho celoštátneho a medzinárodného významu,
- 2.22. Podporovať ťažiská osídlenia ako rozvojové sídelné priestory vytváraním ich funkčnej komplexnosti so zohľadnením ich regionálnych súvislostí.
- 2.23. Podporovať nástrojmi územného rozvoja diverzifikáciu ekonomickej základne ťažisk osídlenia pri využívaní špecifických daností a podmienok jednotlivých území.
- 2.24. Sledovať pri decentralizácii riadenia rozvoja územia vytváranie polycentrických systémov – sietí miest a aglomerácií, ktoré efektívne podporujú vytváranie vyššej funkčnej komplexnosti regionálnych celkov.
- 2.25. Formovať ťažiská osídlenia uplatňovaním princípov dekoncentrovanej koncentrácie.
- 2.26. Upevňovať vnútroštátne sídelné väzby medzi ťažiskami osídlenia.
- Rozvojové osi
- 2.27. Podporovať budovanie rozvojových osí v záujme tvorby vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporovať ako rozvojové osi prvého stupňa:
 2.27.6. zvolensko-turčiansku rozvojovú os: Zvolen – Banská Bystrica – Turčianske Teplice – Martin (návrh v úseku Banská Bystrica – Martin).
- 2.28. Podporovať ako rozvojové osi druhého stupňa:
 2.28.8. hornopohronskú rozvojovú os: Banská Bystrica – Brezno – Heľpa.
3. V oblasti rozvoja vidieckeho priestoru a vzťahu medzi mestom a vidiekom:
- 3.1. Podporovať vzťah urbánnych a rurálnych území v novom partnerstve založenom na integrácii funkčných vzťahov mesta a vidieka a kultúrno-historických a urbanisticko-architektonických daností.
- 3.4. Vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráram...
4. V oblasti zachovania, zhodnotenia a využívania kultúrneho dedičstva
- 4.1. Posudzovať pri rozvoji územia význam a hodnoty jeho kultúrno-historických daností v nadväznosti na všetky zámery v sociálne ekonomickom rozvoji.
- 4.2. Zohľadňovať a revitalizovať v územnom rozvoji:
- ...územia pamiatkových rezervácií, pamiatkových zón,
  - územia historických jadier miest a obcí,
  - známe a predpokladané lokality archeologických nálezísk a nálezov,
  - národné kultúrne pamiatky, kultúrne pamiatky, ich súbory a areály a ich ochranné pásma,
  - územia miest a obcí, kde je zachytený historický stavebný fond, ako aj časti rozptýleného osídlenia,
  - novodobé architektonické a urbanistické diela,
  - areály architektonických diel s dotvárajúcim prírodným prostredím,
  - historické technické diela.
- 4.3. Rešpektovať objekty, súbory alebo areály objektov, ktoré sú navrhované na vyhlásenie za kultúrne pamiatky, ako aj územia navrhované na vyhlásenie za pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny a ochranné pásma.

5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody, prírodných zdrojov a tvorby krajinej štruktúry:
  - 5.1. Zabezpečovať nástrojmi územného plánovania ekologicky optimálne využívanie územia, rešpektovanie, prípadne obnovu funkčného územného systému ekologickej stability, biotickej integrity krajiny a biodiverzity na úrovni národnej, regionálnej aj lokálnej.
  - 5.2. Rešpektovať pri organizácii, využívaní a rozvoji územia význam a hodnoty jeho prírodných daností územia a najmä v osobitne chránených územiach, prvkoch územného systému ekologickej stability, NECONET a biotopoch osobitne chránených a ohrozených druhov bioty využívanie územia zosúladiť s funkciou ochrany prírody a krajiny.
  - 5.3. Zohľadňovať pri umiestňovaní činností na území ich predpokladané vplyvy na životné prostredie a realizáciou vhodných opatrení dosiahnuť odstránenie, obmedzenie alebo zmiernenie prípadných negatívnych vplyvov.
  - 5.5. Zabezpečovať zachovanie a ochranu všetkých typov mokradí, revitalizovať vodné toky a ich brehové územia s cieľom obnoviť integritu a zabezpečiť dlhodobu priaznivé existenčné podmienky pre akvatickú a semiakvatickú biotu vodných ekosystémov.
  - 5.6. Identifikovať stresové faktory v území a zabezpečovať ich elimináciu.
  - 5.9. Rešpektovať ochranu najkvalitnejších poľnohospodárskych pôd. Zabezpečovať ochranu pôdných zdrojov vhodným a racionálnym využívaním poľnohospodárskej a lesnej krajiny.
6. V oblasti hospodárstva a regionálneho rozvoja
  - 6.1. Rozvíjať decentralizovanú štruktúru ekonomiky prostredníctvom vytvorenej polycentrickej sústavy mestského osídlenia a tým zabezpečovať aj vyváženú socio-ekonomickú úroveň regiónov.
  - 6.5. Sústrediť pozornosť na rozvoj „Globálnej informačnej spoločnosti“ v Slovenskej republike predovšetkým skvalitňovaním infraštruktúry komunikačných systémov.
7. V oblasti poľnohospodárskej výroby a lesného hospodárstva
  - 7.1. Stabilizovať výmeru najkvalitnejších pôd, najmä pôd pod závlahami, pôd vinohradov a najlepších bonít, a ochranu výmery a kvality pôdy uskutočňovať nielen ako ochranu hospodársko-sociálneho potenciálu štátu, ale aj ako súčasť ochrany prírodného a životného prostredia.
8. V oblasti priemyslu a stavebníctva
  - 8.1. Vychádzať pri územnom rozvoji predovšetkým z princípu rekonštrukcie a sanácie existujúcich priemyselných a stavebných areálov.
  - 8.2. Podporovať budovanie rôznych typov priemyselných parkov vo všetkých regiónoch Slovenskej republiky na základe zhodnotenia ich externých a interných lokalizačných faktorov.
  - 8.3. Vychádzať pri rozvoji priemyslu a stavebníctva nielen z ekonomickej a sociálnej, ale aj územnej a environmentálnej únosnosti územia v súčinnosti s hodnotami a limitami kultúrno-historického potenciálu územia a historického stavebného fondu so zohľadňovaním špecifik jednotlivých regiónov Slovenskej republiky a využívať pritom predovšetkým miestne suroviny.

- 8.4. Vychádzať pri vytváraní a prevádzke výrobných kapacít z využitia komparatívnych výhod regiónu (poloha, ekonomický potenciál, disponibilné zdroje).
9. V oblasti rozvoja rekreácie a turizmu
  - 9.1. Podporovať tie druhy a formy turizmu, ktoré sú predmetom medzinárodného záujmu (kúpeľný, poznávací kultúrny, horský letný a zimný, tranzitný turizmus a poľovníctvo).
  - 9.2. Nadviazať na medzinárodný turizmus a to najmä sledovaním turistických tokov a dopravných trás prechádzajúcich, resp. končiacich na Slovensku. Venovať väčšiu pozornosť aktívnemu zahraničnému turizmu, cezhraničným vzťahom a malému prihraničnému turizmu.
  - 9.4. Dotvoriť funkčno-priestorový systém rekreácie a turizmu na celoslovenskej úrovni vytváraním siete rekreačných územných celkov, siete rekreačných záujmových území väčších miest a siete ucelených území vidieckeho osídlenia.
  - 9.6. Podporovať podmienky pre prímestskú rekreáciu obyvateľov miest v ich záujmovom území.
10. V oblasti rozvoja sociálnej infraštruktúry
  - Školstvo
    - 10.1. Podporovať rovnomerný rozvoj škôl, vzdelávacích, školiacich a preškoľovacích zariadení na území štátu.
  - Zdravotníctvo
    - 10.5. Rozvíjať zariadenia liečebnej starostlivosti v záujme ich optimálneho využitia v rovnocennej prístupnosti obyvateľov.
    - 10.7. Rozšíriť kapacitu odborných liečebných ústavov a liečební v súlade s potrebami obyvateľstva v regiónoch.
  - Sociálna starostlivosť
    - 10.8. Riešiť nedostačujúce kapacity zariadení sociálnej starostlivosti a zaostalosť priestorovej vybavenosti v regiónoch.
11. V oblasti rozvoja nadradeného dopravného vybavenia:
  - 11.1. Stabilizovať základné zónovanie Slovenskej republiky v priestoroch:
    - 11.1.4. Stredné Slovensko a dopravno-gravitačné centrum Zvolen/Banská Bystrica,
  - 11.2. Rešpektovať prioritné postavenie intermodálnej infraštruktúry a sietí TINA
  - 11.5. Rešpektovať dopravné siete a zariadenia alokované v trasách doplnkových koridorov cestných komunikácií TINA):
    - 11.5.1. Martin – Turčianske Teplice – Zvolen – Šahy – MR s rovnocenným alternatívnym trasovaním v líniiach Turčianske Teplice – Šášovské Podhradie – Zvolen a Turčianske Teplice – Banská Bystrica – Zvolen,
  - 11.11. Rešpektovať dopravné siete zaradené podľa európskych dohôd – letiská hlavnej siete,
    - 11.11.2. Sliač
  - 11.13. Rešpektovať hlavné dopravné siete pre medzinárodnú turistickú dopravu – železničné trate
    - 11.13.1. Západná severojužná trasa (Krakow – Nowy Targ) Poľská republika – Trstená – Dolný Kubín – Kraľovany – Vrútky – Banská Bystrica – Zvolen – Šahy – Maďarská republika (Budapešť),

- 11.14. Rešpektovať hlavné dopravné siete pre medzinárodnú turistickú dopravu – cestné komunikácie
  - 11.14.1. Západná severojužná trasa (Krakow – Nowy Targ) Poľská republika – Trstená – Dolný Kubín – Ružomberok – Donovaly – Banská Bystrica – Zvolen – Šahy – Maďarská republika (Budapešť), s vylúčením nákladnej tranzitnej dopravy v úseku Ružomberok – Donovaly – Banská Bystrica,
- 11.15. Rešpektovať dopravné siete celoštátnej úrovne – cestné komunikácie
  - 11.15.5. Banská Bystrica – Brezno – Vernár,
- 11.16. Rešpektovať dopravné siete nadregionálnej úrovne – železničné trate
  - 11.16.10. Horná Štubňa – Banská Bystrica,
  - 11.16.13. Banská Bystrica – Margecany,
- 11.19. Podporovať doplnkové postavenie dopravnej infraštruktúry vedľajšieho medzinárodného, celoštátneho a nadregionálneho významu, ktorá spolu s intermodálnou infraštruktúrou a sieťami TINA vytvára nadradenú dopravnú sústavu.
12. V oblasti rozvoja nadradeného technického vybavenia:
  - 12.1. Vodné hospodárstvo
    - 12.1.1. ...budovať potrebné protipovodňové opatrenia s dôrazom na ochranu intravilánov miest a obcí. Nadväzne komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach s dôrazom na odvedenie vnútorných vôd v súlade s ekologickými limitmi využívania územia a ochrany prírody.
    - 12.1.2. Zvyšovať podiel zásobovaných obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov s cieľom približovať sa postupne k úrovni vyspelých štátov EÚ.
    - 12.1.7. Zabezpečovať podľa návrhu plánu územného rozvoja a z neho vyplývajúcich potrieb prípravu zdrojov vody tak, aby sa docielil súlad medzi rozvojom vodného hospodárstva, ochranou prírody a ekologickou stabilitou územia.
    - 12.1.8. Zabezpečiť požiadavky v oblasti odkanalizovania s cieľom postupne znižovať rozdiel medzi podielom odkanalizovaných obyvateľov a podielom zásobovaných obyvateľov pitnou vodou.
    - 12.1.10. Zabezpečiť požiadavky v oblasti odkanalizovania s cieľom postupne zvyšovať úroveň v odkanalizovaní miest a obcí v súlade s požiadavkami legislatívy EÚ (budovať ČOV v sídlach s verejnou kanalizáciou, budovať verejné kanalizácie s mechanicko-biologickým čistením v aglomeráciách nad 2000 ekvivalentných obyvateľov a pod.)
  - 12.2. Energetika
    - 12.2.1. Zabezpečiť územnú prípravu pre dobudovanie vnútroštátnych elektrických vedení a výstavbu ďalších medzinárodných prepojení v súvislosti s liberalizáciou energetiky a s otvorením trhov s elektrickou energiou.
    - 12.2.5. Presadzovať uplatnením energetickej politiky SR, regionálnej energetickej politiky a využitím kompetencie miestnych orgánov samosprávy budovanie kogeneračných zdrojov na výrobu elektriny a tepla a tam, kde je to ekonomicky a environmentálne zdôvodniteľné, udržať a inovovať už vybudované systémy s centralizovaným zásobovaním obyvateľstva teplom.
    - 12.2.6. Vytvárať priaznivé podmienky na intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike.

12.3. Odpadové hospodárstvo

- 12.3.1. Usmerniť cieľové smerovanie nakladania s určenými druhmi a množstvami odpadov v určenom čase, budovania nových zariadení na zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov, ako aj budovania zariadení na iné nakladanie s odpadmi v území v súlade s Programami odpadového hospodárstva.
- 12.3.2. Vytvárať územné predpoklady pre zabezpečenie zneškodňovania nebezpečných odpadov ako podmienku ďalšieho rozvoja niektorých priemyselných odvetví.
- 12.3.3. Koordinovať a usmerňovať výstavbu nových skládok tak, aby kapacitne a spádovo zabezpečili požiadavky na ukladanie odpadov v jednotlivých regiónoch podľa ich špecifickej potreby.
- 12.3.4. Vytvárať územné podmienky pre výstavbu regionálnych podnikov a prevádzok na separáciu a recykláciu odpadov a spaľovní odpadov pre jednotlivé oblasti s ich lokalizáciou v optimálnom dosahu najväčších producentov odpadov.

PRÍLOHA 2 K BODU 4 NÁVRHU ZADANIA

POŽIADAVKY NA ROZVOJ MESTA VYPLÝVAJÚCE ZO ZÁVÄZNEJ ČASTI ÚZEMNÉHO PLÁNU VEĽKÉHO ÚZEMNÉHO CELKU BANSKOBYSSTRICKÉHO KRAJA V ZNENÍ ZMIEN A DOPLNKOV

I. Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia

- 1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry
  - 1.1. Podporovať v strednej časti republiky, v záujme vytvorenia celoštátne homogénneho a medzinárodne konkurenčného sídelného prostredia, rovnomerne rozložený systém osídlenia miest a vytvorenie vzájomného prepojenia žilinsko-martinského, banskobystricko-zvolenského ťažiska osídlenia s tým, aby sa v južnej časti Slovenskej republiky podporilo vytvorenie centier a lučenecko-rimavskosobotského ťažiska osídlenia, ktoré bude rovnocenné ostatným, a ktorého vzájomné prepojenie bude plne podporovať a zabezpečovať rozvoj celého stredo-južného územia republiky.
  - 1.2. Podporovať rozvoj sídelných centier, ktoré tvoria základné terciárne centrá osídlenia, rozvojové centrá hospodárskych, obslužných a sociálnych aktivít ako pre priliehajúce zázemie, tak pre príslušný regionálny celok, a to hierarchickým systémom...
    - 1.2.1. Podporovať rozvoj centier prvej skupiny, ktoré tvoria jej prvú podskupinu: ...Banská Bystrica, ...
  - 1.3. Podporovať rozvoj kvartérnych centier, predovšetkým v aglomeráciách s najväčším predpokladom zabezpečiť rozvoj kvartérnych aktivít – banskobystricko-zvolenská aglomerácia
  - 1.4. Podporovať rozvoj ťažísk osídlenia
    - 1.4.1. Podporovať ako ťažiská osídlenia najvyššej úrovne:
      - a. banskobystricko-zvolenské ťažisko osídlenia ako aglomeráciu najvyššieho celoštátneho a medzinárodného významu
  - 1.5. Podporovať ťažiská osídlenia ako rozvojové sídelné priestory vytváraním ich funkčnej komplexnosti so zohľadnením ich regionálnych súvislostí.

- 1.6. Podporovať budovanie rozvojových osí v záujme tvorby vyvázenej hierarchizovanej sídelnej štruktúry.
  - 1.6.1 Podporovať ako rozvojové osi prvého stupňa:
    - b. zvolensko-turčiansku rozvojovú os: Zvolen – Banská Bystrica – Turčianske Teplice – Martin (návrh v úseku Banská Bystrica – Martin)
  - 1.6.2 Podporovať ako rozvojové osi druhého stupňa:
    - c. hornopohronskú rozvojovú os: Banská Bystrica – Brezno – Heľpa
- 1.7. V oblasti rozvoja vidieckeho priestoru a vzťahu medzi mestom a vidiekom
  - 1.7.1. podporovať vzťah urbánnych a rurálnych území v novom partnerstve založenom na integrácii funkčných vzťahov mesta a vidieka a kultúrno-historických a urbanisticko-architektonických daností,
  - 1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráram... tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,.
2. V oblasti hospodárstva
  - 2.1. vytvárať územno-technické predpoklady pre rozvoj hospodárskych aktivít v území a považovať ich za prioritný podnet pre jeho komplexný rozvoj
    - 2.1.2. podporovať prednostné využívanie existujúcich priemyselných a poľnohospodárskych areálov formou ich rekonštrukcie, revitalizácie a zavádzaním nových technológií šetriacich prírodné zdroje, ktoré znížia množstvo vznikajúcich odpadov a znečisťovanie životného prostredia, prípadne budú odpady zhodnocovať,
    - 2.1.3. podporovať rozvoj priemyselných a technologických parkov v mestách Banská Bystrica,... a v obciach Badín,... Sielnica...
  - 2.2. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo
    - 2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii...,
    - 2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitnú sústavu hospodárenia (chránené územia podľa... zákona č.543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, ochranné pásma vodných zdrojov, ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov...),
    - 2.2.4. pri využívaní LPF uplatňovať funkčnú diferenciáciu územia aj v závislosti od stupňa ochrany a kategórie chráneného územia v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny...,
  - 2.3. Priemysel, ťažba a stavebníctvo
    - 2.3.1. pri rozvoji priemyslu podporovať princíp rekonštrukcie, sanácie a intenzifikácie využívania existujúcich priemyselných zón, areálov a plôch, prípadne aj objektov
    - 2.3.3. utvárať územnotechnické predpoklady na:
      - f. rekultivačné a ekostabilizačné opatrenia v územiach ovplyvnených povrchovou aj podpovrchovou ťažbou,
    - 2.3.5. rešpektovať chránené ložiskové územia a určené dobývacie priestory,
  - 2.4. Regionálny rozvoj
    - 2.4.1. vytvárať územno-technické podmienky na budovanie priemyselných parkov, vedecko-technologických parkov a priemyselných zón,

- 2.4.2. na budovanie priemyselných parkov prednostne využiť areály nefunkčných priemyselných zón a objektov,
  - 2.4.3. revitalizovať územia existujúcich priemyselných areálov,
  - 2.4.4. vytvárať územno-technické podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania,
  - 2.4.6. rezervovať územie pre priemyselné parky, pre ktoré bolo spracované environmentálne hodnotenie,
  - 2.4.7. diverzifikovať odvetvovú ekonomickú základňu miest a regiónov a podporovať v záujme trvalej udržateľnosti malé a stredné podnikanie.
3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky
- 3.1. Usmerňovať rozvoj funkčno-priestorového subsystému rekreácie a turistiky v súlade s KÚRS 2001 a Programom hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja,
  - 3.2. Utvárať podmienky na rozvoj krátkodobej rekreácie obyvateľov mestských sídiel budovaním rekreačných zón sídelných útvarov,
  - 3.3. Utvárať územno-technické predpoklady na rozvoj všetkých aktuálnych foriem domácej a medzinárodnej turistiky v sídlach a rekreačných útvaroch...,
  - 3.4. Rozvíjať komplexnosť a kvalitu vybavenosti všetkých turisticky atraktívnych miest, obcí a stredísk cestovného ruchu
    - 3.4.1. zariadenia a služby umiestňovať do ich zastavaného územia a jeho okolia
    - 3.4.2. zariadenia a služby mimo zastavaných území miest a obcí, umiestňovať do už zastavaných lokalít
    - 3.4.3. priestor voľnej krajiny využívať predovšetkým na športové, relaxačné, poznávacie a iné pohybové aktivity
  - 3.5. Zvyšovať kvalitu vybavenosti stredísk CR na území národných parkov a veľkoplošných chránených území prírody
    - 3.5.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia,
    - 3.5.2. návštevnosť, kapacity vybavenosti a využitie voľnej krajiny v ich okolí zosúlaďovať s požiadavkami štátnej ochrany prírody,
  - 3.9. vytvárať podmienky pre rozvoj špecifickej vybavenosti pre medzinárodný cestovný ruch:
    - 3.9.2. mesta Banská Bystrica ako centra turizmu stredného Slovenska,
  - 3.14. vytvárať územno-technické podmienky pre realizáciu cykloturistických trás regionálneho, nadregionálneho a celoštátneho významu pri súčasnom rešpektovaní zákona č.543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny,
4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu
- 4.1. rešpektovať územné vymedzenie, podmienky ochrany a využívanie všetkých vyhlásených chránených území v kategóriách chránená krajinná oblasť, národný park, národná prírodná rezervácia, prírodná rezervácia, národná prírodná pamiatka, prírodná pamiatka, chránený areál, chránený krajinný prvok a chránené vtáčie územie, navrhované územie európskeho významu, rešpektovať biotopy európskeho významu a národného významu, chránených rastlín a živočíchov,
  - 4.5. rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability kraja,
  - 4.8. Zosúlaďovať trasovanie dopravnej a technickej infraštruktúry prvkom ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogénnosť,

- 4.9. Eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory pôsobiace na prvky územného systému ekologickej stability (pôsobenie priemyselných a dopravných exhalácií, znečisťovanie vodných tokov a pod.),
- 4.10. Rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond a lesný pôdny fond ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované a sú funkčné, hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice),
- 4.11. Zabezpečovať nástrojmi územného plánovania ekologicky optimálne využívanie územia, rešpektovanie, prípadne obnovu funkčného územného systému ekologickej stability, biotickej integrity krajiny a biodiverzity na úrovni regionálnej a lokálnej,
- 4.12. Zabezpečovať zachovanie a ochranu všetkých typov mokradí, revitalizovať vodné toky a ich brehové územia, s cieľom obnoviť integritu a zabezpečiť priaznivé existenčné podmienky pre biotu vodných ekosystémov.
5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ochrany pamiatkového fondu a kultúrneho dedičstva
  - 5.1. rešpektovať pamiatkový fond a kultúrne dedičstvo, predovšetkým chrániť najcennejšie objekty a súbory objektov s ich ochrannými pásmami, ktoré sú zaradené, alebo navrhované na zaradenie do kategórie mestských pamiatkových rezervácií, pamiatkových rezervácií ľudových stavieb, pamiatkových zón a nehnuteľné národné kultúrne pamiatky, vrátane ich vyhlásených ochranných pásiem, chrániť ich a využívať v súlade s ustanoveniami zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu,
  - 5.4. Utvárať podmienky na ochranu pamiatkového fondu a spolupracovať s orgánmi štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní pamiatkového fondu, pamiatkových území a ich ochranných pásiem v súlade s ustanoveniami zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu. Obdobne utvárať podmienky pre ochranu pamätihodností miest a obcí a spolupracovať s orgánmi samosprávy miest a obcí v rámci kraja.
  - 5.5. Zabezpečiť osobitnú pozornosť a zvýšenú ochranu evidovaným, známym a predpokladaným archeologickým náleziskám a lokalitám v súlade s ustanoveniami zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu,
  - 5.7. Podporovať ochranu vedeckých a technických hodnôt: banské a hutnícke diela – šachty, štôlne, tajchy, huty, hámre, valkovne a pod., vybrané typické remeselnícke a priemyselné objekty, zariadenia železničnej dopravy – ... charakteristické a unikátne úseky tratí, ako sú... železničná trať Banská Bystrica – Diviaky,
  - 5.8. Podporovať ochranu hodnotných objektov,... a urbanistických komplexov z obdobia konca 19. a prvej polovice 20. storočia,
  - 5.9. Podporovať ochranu historických krajinných prvkov a komplexov (mestské parky, parky v areáloch kaštieľov a kúrií... a pod.),
  - 5.10. Podporovať obnovu a zachovanie urbanisticky a architektonicky hodnotných areálov kalvárií, ako výrazného krajinnno-urbanistického prvku územia,
  - 5.14. Rešpektovať pri rozvoji územia význam a hodnoty jeho kultúrno-historických daností v nadväznosti na všetky zámery v sociálno-ekonomickom rozvoji.
6. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry
  - 6.1. v oblasti rozvoja cestnej infraštruktúry

- 6.1.4.1. rekonštruovať cestu I/59 v úseku Banská Bystrica – Donovaly – hranica Banskobystrického/Žilinského kraja a vylúčiť z nej kamiónovú dopravu z dôvodu ochrany vodných zdrojov
- 6.1.6. rekonštruovať a vybudovať cestu I/69 v úseku Kováčová – Sliač – Banská Bystrica, ako súběžnú cestu s R1 s obchvatom mesta Sliač,
- 6.1.7. rekonštruovať a vybudovať cestu I/66 v úseku Banská Bystrica – Slovenská Ľupča, nová trasa ako severný obchvat Banskej Bystrice
- 6.1.17. vybudovať novú trasu cesty I/14 v úseku Banská Bystrica – Harmanec – hranica Žilinského kraja výhľadovo s tunelovým úsekom „Malý Šturec“ (alternatívna trasa cestnej komunikácie TINA),
- 6.1.20.6. rekonštruovať a vybudovať cestu II/578 v úseku Banská Bystrica – Tajov – Kordíky s obchvatom mesta Banská Bystrica (časť Podlavice),
- 6.1.20.10. rekonštruovať a vybudovať cestu II/591 v úsekoch Banská Bystrica (I/66) – Zvolenská Slatina..., s obchvatmi mesta Banská Bystrica a obcí,
- 6.1.23. preferovať vedenie cestných trás zaťažených intenzívnou dopravou mimo zastavaného územia obcí, územia evidovaných vodných zdrojov a ich ochranných pásiem, pripravovaných vodných diel a chránených území, vytvárať podmienky pre postupnú realizáciu tunelových úsekov navrhovaných dopravných trás v horských úsekoch,
- 6.1.30. zlepšovať nevyhovujúcu dopravnú dostupnosť územia VÚC dôsledným uplatňovaním územných a stavebno-technických parametrov (najmä normovej návrhovej kategórie); na plánovaných cestných ťahoch medzinárodných ciest... E 77... zásadne nepoužívať výnimočné kategórie a neznižovať návrhové rýchlosti,
- 6.1.31. rešpektovať zaradenie vybraného výhľadového variantu trasy R3 do cestnej siete TINA (spojenie Banskobystrického kraja s diaľnicou D1).
- 6.2. v oblasti rozvoja železničnej infraštruktúry
  - 6.2.1. rezervovať priestor pre výhľadový koridor vysokorýchlostnej trate ako územnú rezervu s predpokladom jej postupného spresňovania v ďalších stupňoch ÚPD,
  - 6.2.3. elektrifikovať trať Zvolen – Banská Bystrica a rezervovať priestor pre výhľadové zdvojkolajnenie po prekročení priepustnosti trate,
  - 6.2.4. modernizovať hlavnú železničnú trať pre medzinárodnú turistickú dopravu ... Vrútky – Banská Bystrica – Zvolen ... zlepšovaním územných a stavebnotechnických parametrov trate a s výhľadovou elektrifikáciou trate,
  - 6.2.5. zlepšovať nevyhovujúcu dostupnosť územia Pohronia a spojenia kraja s východným Slovenskom zlepšovaním územných a stavebno-technických parametrov trate nadregionálnej úrovne Banská Bystrica – Červená Skala ...
- 6.5. utvárať podmienky na ochranu územia v okolí dopravných trás s veľkou intenzitou dopravného zaťaženia pred negatívnymi dôsledkami dopravy, monitorovať dodržiavanie prípustných hladín hluku a určovať zásady ochrany dotknutého územia pred jeho účinkami s návrhom a následnou realizáciou opatrení na ochranu proti hluku,
- 6.6. prednostne pripravovať a realizovať nevyhnutné úpravy dopravných trás v najzaťaženejších a najnebezpečnejších úsekoch a v priestoroch s najvyšším zaťažením životného prostredia negatívnymi dôsledkami dopravy.

7. V oblasti rozvoja nadradenej technickej infraštruktúry

7.1. Vodné hospodárstvo

- 7.1.1. rezervovať priestor pre výhľadový hlavný prívod pitnej vody a súvisiace stavby pre jednotlivé skupinové vodovody Stredoslovenskej... vodárenskej sústavy,
- 7.1.5. rekonštruovať a rozšíriť čistiarne odpadových vôd ... Banská Bystrica, ...
- 7.1.6. rezervovať priestor na výhľadové vybudovanie skupinových kanalizačných systémov
- 7.1.8. vytvárať územnotechnické predpoklady na úpravu a revitalizáciu vodných tokov v čiastkových povodiach Hrona, ...
- 7.1.10. zabezpečiť vypúšťanie komunálnych odpadových vôd výstavbou verejnej kanalizácie s ČOV (prípadne iné vhodné spôsoby odvádzania komunálnych odpadových vôd) v aglomeráciách na 10 000 ekvivalentných obyvateľov do 31.12.2010 a ...
- 7.1.12. podporovať potrebné protipovodňové opatrenia s dôrazom na ochranu zastavaných území miest a obcí, nadväzne komplexne riešiť odtokové pomery v povodiach vodných tokov v súlade s ekologickými limitmi využívania územia a ochrany prírody v súlade s Programom protipovodňovej ochrany Slovenska do roku 2010 a Protipovodňovými plánmi miest a obcí
- 7.1.13. zabezpečiť ochranu inundačných území vodných tokov a zamedziť v ňom výstavbu a oné činnosti, ktorá zvyšujú riziko povodňového ohrozenia
- 7.1.14. akceptovať pásma ochrany verejných vodovodov a verejných kanalizácií v súlade so zákonom č. 442/2002 Z.z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a doplnení zákona č. 276/2001 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach

7.2. Zásobovanie elektrickou energiou

- 7.2.9. rezervovať priestor na výhľadové vybudovanie prevodových transformačných staníc s meniarňou 110/25 kV v Banskej Bystrici (Majer) spojené s realizáciou elektrifikácie železničnej trate Banská Bystrica - Zvolen - Lučenec - Filákov - Košice,
- 7.2.10. pri budovaní, plánovaní a rekonštruovaní nadzemného elektrického vedenia používať také technické riešenie, ktoré bráni usmrcovaniu vtákov (podľa §4 ods. 4 a 5 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny)

7.3. Zásobovanie plynom a teplom

- 7.3.1. prednostne využívať zemný plyn na zásobovanie lokalít teplom, s cieľom znížiť miestnu záťaž znečistenia ovzdušia,
- 7.3.2. ekologizovať výrobu a spotrebu tepla a podľa možností využívať miestne zdroje energie,
- 7.3.3. v priestorovom usporiadaní územia rešpektovať určené ochranné pásma a bezpečnostné pásma jestvujúcich a navrhovaných plynovodov, teplovodov a produktovodov,
- 7.3.5. podporovať rozvoj využívania obnoviteľných zdrojov energie (biomasy, slnečnej, veternej a geotermálnej energie), ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike, ...
- 7.3.7. presadzovať uplatnením energetickej politiky SR, regionálnej energetickej politiky a využitím kogeneračných zdrojov na výrobu elektriny a tepla a tam kde je to ekonomicky a environmentálne zdôvodniteľné, udržať a

inovovať už vybudované systémy s centralizovaným zásobovaním obyvateľstva teplom,

7.4. Pošta a telekomunikácie

- 7.4.1. dokončiť výstavbu základnej siete informačného systému Slovenskej pošty Bratislava - Nitra - Košice a pripojenie okresných a poverených pôšt na túto sieť,
- 7.4.2. rezervovať priestor pre výhľadové trasy diaľkových optických káblov,
- 7.4.3. pri budovaní, plánovaní a rekonštruovaní nadzemného telefónneho vedenia používať také technické riešenie, ktoré bráni usmrcovaniu vtákov (podľa §4 ods. 4 a 5 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny).

8. V oblasti sociálnej infraštruktúry

8.1. Školstvo

- 8.1.1. vytvárať územno-technické predpoklady na rovnocennú dostupnosť stredných škôl, vysokých škôl a ich zariadení na území kraja s osobitným zreteľom na územné časti vzdialené od ťažísk osídlenia,
- 8.1.2. podporovať dobudovanie komplexov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Technickej univerzity vo Zvolene, Akadémie výtvarného umenia v Banskej Bystrici a Akadémie múzických umení v Banskej Bystrici,
- 8.1.3. pri lokalizácii zariadení stredného školstva zohľadniť charakter demografickej, sociálnej a ekonomickej štruktúry územia a z nej vyplývajúce nároky na odbornú orientáciu absolventov stredných škôl a učilíšť,

8.2. Zdravotníctvo

- 8.2.1. vytvárať územno-technické predpoklady na rovnomerné pokrytie územia zariadeniami základnej zdravotnej starostlivosti...,
- 8.2.4. rozširovať kapacity odborných liečebných ústavov a liečební v súlade s potrebami obyvateľstva regiónu,

8.3. Sociálna pomoc

- 8.3.1. rozširovať sieť a štruktúru zariadení sociálnej starostlivosti a sociálnych služieb podľa potrieb okresov paralelne s narastaním podielu občanov odkázaných na sociálnu pomoc a občanov v dôchodkovom veku, ako aj občanov so zdravotným postihnutím, najmä občanov s ťažkým zdravotným postihnutím,
- 8.3.2. vytvárať územno-technické predpoklady na zriaďovanie resocializačných stredísk na poskytovanie starostlivosti občanom po skončení liečby v zdravotníckom zariadení na liečbu drogových závislostí v okresoch so zvýšeným výskytom drogových závislostí,

8.4. Kultúra

- 8.4.1. vytvárať územno-technické podmienky na rovnomerné pokrytie územia zariadeniami kultúrnych služieb...,
- 8.4.2. rozširovať sieť a štruktúru kultúrnych zariadení podľa potrieb okresov, ako neoddeliteľnej súčasti infraštruktúry a kultúrnych služieb obyvateľstvu,
- 8.4.3. podporovať inštitucionálny rozvoj a aktivity mimovládnych organizácií a záujmových združení v oblasti kultúry,
- 8.4.4. podporovať tvorivé a vzdelávacie aktivity obyvateľstva, prepojiť ponuky kultúrnych inštitúcií na výchovno-vzdelávací program škôl,

9. V oblasti ochrany a tvorby životného prostredia
  - 9.1. Podporovať postupnú realizáciu národných programov zameraných na znižovanie emisií oxidu uhličitého a ostatných plyných látok vyvolávajúcich zvýšenie skleníkového efektu, ich podrobné rozpracovanie a realizáciu v podmienkach Banskobystrického kraja, zabezpečiť realizáciu a implementáciu všetkých environmentálnych programov na nadnárodnej, národnej, regionálnej a lokálnej úrovni,
  - 9.3. ochranu vôd realizovať ako
    - 9.3.1. ochranu v CHVO... Nízke Tatry – západná časť... podľa... zákona č.364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona SNR č.372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a nariadenia vlády SSR č. 13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd,
  - 9.4. vytvoriť územno-technické predpoklady pre rozvoj a budovanie potrebnej kapacity zariadení na zhodnocovanie, zneškodňovanie, zber a iné nakladanie s odpadmi,
  - 9.5. Usmerňovať cieľové smerovanie nakladania s odpadmi, budovanie nových zariadení na zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov a budovanie zariadení na iné nakladanie s odpadmi v území v súlade s Programami odpadového hospodárstva,
  - 9.6. zabezpečiť na území Banskobystrického kraja lokality pre výstavbu zariadení na zneškodňovanie, zhodnocovanie a kompostovanie odpadov...,
  - 9.7. sanovať skládky odpadov, ktoré sú rizikovými z hľadiska ohrozenia kvality životného prostredia,
10. pri spracovaní nadväznej ÚPD sídelných útvarov... v záujme trvalej a objektívnej ochrany prírodného prostredia NP Nízke Tatry uplatňovať zásady rozvoja rekreačnej funkcie krajinných celkov a limity rekreačnej návštevnosti podľa ÚHZ pre ÚPN VÚC Nízke Tatry, schválených vládou SR uznesením č. 79 zo dňa 1.februára 1996

23) POŽIADAVKY NA ROZSAH A ÚPRAVU DOKUMENTÁCIU ÚZEMNÉHO PLÁNU

23.1. ČASOVÉ HORIZONTY RIEŠENIA

Obstarávateľ ÚPN mesto Banská Bystrica požaduje, aby územnoplánovacia dokumentácia obsahovala záväzné riešenie s koncepciou perspektívou k roku 2025, ktorú je potrebné súčasne doplniť o prognózne a smerné idey riešenia dotvárajúce záväznú koncepciu o dlhodobé pohľady na rozvoj mesta až do roku 2050.

23.2. POŽADOVANÝ ROZSAH A ÚPRAVA DOKUMENTÁCIE

- Navrhované obdobie (cieľový rok pre záväznú časť) ÚPN mesta uvažovať rok 2025, smerné a prognózne riešenie je možné navrhnúť až k roku 2050.
- V rámci riešenia ÚPN mesta Banská Bystrica zohľadniť okrem rozvojových námetov, ktoré sú priamo určené v požiadavkách na konkrétne riešenia jednotlivých funkčných zložiek ÚPN mesta, podľa možnosti aj ďalšie námety napomáhajúce koncipovaniu návrhu optimálneho rozvoja mesta. Pritom zohľadniť najmä všetky vypracované zmeny a doplnky súčasného ÚPN aglomerácie Banská Bystrica, ale aj ďalšie vypracované urbanisticko – architektonické a iné štúdie, ktorých riešenie je v súlade s pokynmi pre spracovanie návrhu ÚPN Mesta Banská Bystrica Súborného stanoviska, z pripomienkového konania ku Konceptu ÚPN Mesta Banská Bystrica a boli vypracované, verejne prerokované a schválené pred termínom započatia prác na vyhotovení invariantného riešenia návrhu ÚPN Mesta Banská Bystrica a dostupné územné rozhodnutia a stavebné povolenia.
- Počas vyhotovovania návrhu ÚPN Mesta Banská Bystrica, jeho verejného prerokovania a do doby schválenia nevyhotovovať ďalšie Zmeny a doplnky k ÚPN aglomerácie Banská Bystrica
- Pri zohľadnení dnešného členenia územia mesta na mestské časti a urbanistické obvody navrhnúť nové logické územné členenie vychádzajúce zo súčasného i navrhovaného funkčného a priestorového utvárania sídelného útvaru.
- Vo vymedzenom území riešiť:
  - s podrobnosťou M 1: 10 000 katastrálne územie mesta Banská Bystrica
  - s podrobnosťou M 1: 25 000 záujmové územie mesta
  - so zodpovedajúcou podrobnosťou aglomeračný priestor Banskej Bystrice (hranice okresu)
- Dokumentáciu územného plánu mesta členiť na textovú časť (vrátanie tabuliek) a grafickú časť s členením na záväznú a smernú prognózu časť.
- Textovú časť ÚPN mesta spracovať v obsahu podľa § 12, ods. 2 –5 vyhl. č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.
- Záväznú časť ÚPN mesta spracovať v obsahu podľa § 12, ods. 6 vyhl. č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.
- Grafickú časť ÚPN mesta spracovať v obsahu podľa § 12, ods.7 vyhl. č. 55/2001 Z.z.o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.

- **Uplatniť pri spracovaní návrhu ÚPN metodické usmernenie obstarania a spracovania územného plánu obce MŽP SR z roku 2001 s dôrazom na členenie koncepcie územnoplánovacej dokumentácie na stav, návrh a výhľad.**
- **Výkres technického vybavenia rozdeliť na 2 grafické prílohy:**
  - **verejné technické vybavenie – zásobovanie energiami a telekomunikácie**
  - **verejné technické vybavenie – zásobovanie vodou, odvádzanie a čistenie odpadných vôd.**
- **Pri riešení ÚPN mesta spolupracovať s Útvorom hlavného architekta mesta Banská Bystrica, so zhotoviteľom jednotlivých zmien a doplnkov platného ÚPN aglomerácie Banská Bystrica, ako aj so spracovateľmi ďalších ÚPD a ÚPP pre časti mesta.**
- **Územný plán bude vypracovaný v digitálnej podobe. Obstarávateľovi bude odovzdaný v nasledovných formách:**
  - **tlačové vyhotovenie**
  - **digitálna forma na CD v jednom z nasledovných akceptovateľných tvarov: SHP (Arc View), DWG alebo DXF (AutoCad), popřípade DGN (Microstation). Každý jav musí byť v samostatnej vrstve.**
- **Digitálnu verziu textovej dokumentácie požadujeme odovzdať v tvaroch:**
  - **text: DOC**
  - **tabuľky: XLS**
- **Koncept a návrh ÚPN mesta budú vypracované v piatich vyhotoveniach určených na ich prerokovanie. Čistopis prerokovaného a schváleného návrhu ÚPN mesta bude obstarávateľovi dodaný v troch úplných vyhotoveniach.**

legenda:

zadanie pôvodný text – čierna farba

zadanie vložený text – červená farba